

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА
Факультет політології та права
Наукова бібліотека
Серія: “Вчені НПУ ім. М. П. Драгоманова”

**Богдан Іванович
АНДРУСИШИН**

Бібліографічний покажчик

*До 60-річчя від дня народження і
45-річчя науково-педагогічної діяльності*

Київ
Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова
2019

**УДК 32+34+94] : 378.113.1(092) : 012 Андрусишин
А 65**

*Рекомендовано до друку Вченою Радою
Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова
(протокол № 4 від 27 грудня 2018 р.)*

*Наукова редакція – Л. В. Савенкова, к.п.н.
Упорядники бібліографічного покажчика – Н. І. Тарасова, Т. М. Галенко
Бібліографічна редакція – Г. І. Шаленко*

А 65 Богдан Іванович Андрусишин : біобібліографічний покажчик до 60-річчя від дня народження і 45-річчя педагогічної і наукової діяльності / М-во освіти і науки України ; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова, Факультет політології та права ; упоряд. Н. І. Тарасова, Т. М. Галенко. – 2-е видання, доповнене. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. – 241 с., портрети. – (Серія: “Вчені НПУ імені М. П. Драгоманова”).

Біобібліографічний покажчик серії “Вчені НПУ ім. М. П. Драгоманова” присвячений 60-річчю від дня народження і 45-річчю педагогічної і наукової діяльності декана Факультету політології та права Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, доктора історичних наук, академіка АНВШ України, Української академії історичних наук, Української академії політичних наук, заслуженого діяча науки і техніки України професора Богдана Івановича Андрусишина.

Покажчик містить нариси науково-педагогічної діяльності професора Б. І. Андрусишина, основні дати життя та діяльності, бібліографічний покажчик друківаних праць (хронологічний покажчик та окремий перелік монографій, підручників і навчально-методичних посібників, видань за участю професора Б. І. Андрусишина), представників наукової школи вченого, літературу про Б. І. Андрусишина, іменний покажчик співавторів, світлини.

УДК 32+34+94] : 378.113.1(092) : 012 Андрусишин

© Савенкова Л. В., Тарасова Н. І.,
Галенко Т. М., Шаленко Г. І., 2019
© Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова, 2019

БОГДАН ІВАНОВИЧ АНДРУСИШИН
*доктор історичних наук,
заслужений діяч науки і техніки України,
академік Української академії історичних наук,
АН вищої школи України,
Української академії політичних наук,
декан факультету політології та права,
професор Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова*

Вчений Богдан Іванович Андрусишин: в рамках наукового портрета і поза ним

Доктору історичних наук, професору, дійсному члену Української академії історичних наук, Академії наук Вищої школи, Української академії політичних наук, заслуженому діячу науки і техніки України, декану факультету політології та права Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова Андрусишину Богдану Івановичу 10 січня 2019 року виповнюється 60 років.

В Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова відбулося наукове становлення та професійне зростання Б. І. Андрусишина, тут він пройшов шлях від студента до доктора історичних наук, професора, академіка.

Багато зусиль доклав професор Б. І. Андрусишин до створення на базі соціально-гуманітарного факультету,

---

який він очолив 1998 р., нової структури в НПУ імені М. П. Драгоманова – Інституту політології, соціології та права, а згодом факультету політології та права, який є правонаступником соціально-гуманітарного факультету створеного у жовтні 1992 р.

Факультет політології та права є єдиним подібним в Україні навчальним підрозділом, своєрідним навчально-науковим комплексом, де на високому професійному рівні і з урахуванням новітніх досягнень юридичної, політологічної та державно-управлінської науки готуються юристи, політологи та менеджери публічного управління XXI століття. Вперше в Україні студенти факультету крім базової фахової підготовки отримують кваліфікацію викладача правознавства та політології для ЗВО. Саме на це спрямовує перспективи факультету Б. І. Андрусишин.

Разом з колегами-філософами він був ініціатором відкриття в університеті нової спеціальності “Релігієзнавство”.

Працюючи більше п’яти років на посаді проректора з навчально-методичної роботи гуманітарних інститутів (2011–2016 рр.), професор Б. І. Андрусишин основну увагу сконцентрував на оновлення змісту освіти, у першу чергу, предметів соціально-гуманітарного та психолого-педагогічного блоків, наповнення навчальних програм, підручників, навчальних посібників найновішими ідеями із наукових розробок провідних українських та зарубіжних вчених, донесення до студентів та викладачів ідей українського державотворення, формування громадянської позиції. Долучався до розробки на державному рівні програмних документів гуманітарної політики, брав участь у їхньому публічному обговоренні.

Організовував Всеукраїнські конкурси “Слово про мого першого вчителя”, у яких брали участь сотні учасників від першокласника до 90-літнього пенсіонера з усіх куточків України (голова журі – А. П. Демиденко), опікувався щорічним шаховим турніром на кубок ректора (головний

суддя – академік Ю. С. Шемшученко), іншими громадсько-культурними та спортивними заходами.

Проф. Б. І. Андрусишин є організатором факультетських і міжвузівських турнірів з міні-футболу серед студентів і викладачів, сам є їх активним учасником як польовий гравець.

Проф. Б. І. Андрусишин був ініціатором створення переговорного майданчика між всіма громадськими організаціями університету під час Революції гідності. Разом з профспівковою організацією викладачів був одним з ініціаторів і здійснював збір коштів на потреби армії, коли почалася агресія Російської Федерації проти України. В результаті зібраних коштів було закуплено медичне обладнання для військового госпіталю в м. Ірпінь.

Значну увагу Б. І. Андрусишин приділяє й підготовці науково-педагогічних кадрів. Був ініціатором створення і першим головою спецради по захисту кандидатських дисертацій з права, тривалий час працював у складі спеціалізованої вченої ради з історії України. Був членом експертної комісії ВАК України з історії. Сьогодні працює у складі докторської спецради з політології в НПУ імені М. П. Драгоманова. Б. І. Андрусишин є автором близько 400 наукових праць, серед яких індивідуальні та колективні монографії, підручники, навчальні посібники для студентів ЗВО та учнів загальноосвітніх середніх шкіл. Під його керівництвом захищено 24 докторських та кандидатських дисертацій з історії та права, ведеться підготовка аспірантів і докторантів.

Б. І. Андрусишин сприяв залученню до навчально-виховного процесу, керівництва магістерськими, дипломними роботами, кандидатськими та докторськими дисертаціями провідних вчених України, зокрема, академіка НАН України, доктора юридичних наук, професора, директора Інституту держави і права імені В. М. Корецького Ю. С. Шемшученка, докторів юридичних наук, професорів В. І. Акуленка, В. Д. Бабкіна,

---

Р. А. Калюжного, А. М. Колодія, О. М. Костенка, С. І. Шимон, Н. М. Оніщенко, Н. М. Пархоменко, В. Г. Пилипчука, О. О. Підпригори, С. Г. Стеценка, судді Верховного суду України Ю. Г. Тітова, докторів політичних наук, професорів В. П. Горбатенка, Г. І. Зеленько, В. М. Бебика, С. О. Телешуна, ряду провідних доцентів.

Б. І. Андрусишин підтримує тісні зв'язки з державними органами, входить до складу робочих груп і комісій з розробки проектів і експертування державних стандартів з "Історії" та "Правознавства", більше 10 років очолював секцію історії соціогуманітарної підготовки Науково-методичної комісії з педагогіки (0101) Міністерства освіти і науки України, був головою комісії з правознавства Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України, членом Науково-методичної комісії з права (0304) Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України.

З метою подальшого підвищення якості підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі правознавства, політології і публічного управління у руслі вимог щодо входження України до Болонського процесу, Б. І. Андрусишин ініціював підписання ряду угод з установами Національної академії наук України, зокрема з Інститутом держави і права імені В. М. Корецького, Інститутом політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса, Національної академії наук України, Інститутом законодавства Верховної Ради України, Центральною виборчою комісією, Науково-дослідним інститутом інформатики і права НАПрН України, Київською міською державною адміністрацією.

Б. І. Андрусишин є одним із засновників Української академії історичних наук (з 1999 р.), академіком Академії наук Вищої школи України (з 2005 р.), академіком Української академії політичних наук (з 2010 р.).

Активною є й міжнародно-освітня і наукова діяльність професора Б. І. Андрусишина. Він є організатором і

учасником міжнародних та всеукраїнських наукових конференцій і форумів за участю вчених із Франції, Німеччини, Туреччини, США, Швеції, Фінляндії, Польщі, Чехії, Словаччини, Італії, Білорусі, Казахстану, Киргизії, Латвії, Литви, де виступав з багатьох важливих проблем.

З поля його зору не зникають питання підготовки нових підручників для ЗВО та ЗОШ. На факультеті затверджена програма видання підручників. У рамках цієї програми вже побачили світ декілька видань, зокрема, "Політологія", а такі з них як "Методика викладання шкільного курсу "Основи правознавства" (2007 р.), "Методика викладання правознавства у ВНЗ", "Сімейне право" "Основи правознавства: підручник для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл." (2017 рік), "Історія України в художньо-літературних образах" (7-8 кл.) та ін. вийшли за його участю як автора. Здійснюється видання підручників на електронних носіях.

Важливе наукове значення має діяльність Б. І. Андрусишина як головного редактора наукового часопису "Економіка і право" Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, для якого він домігся внесення до переліку ВАК як фахового видання у галузі юридичних (2006 р.) та економічних (2007 р.) наук, заступника відповідального редактора журналів "Краєзнавство", "Духовні студії", "Пам'ять століть", члена редколегій та редакційних рад ряду часописів: "Нова парадигма", "Гілея", "Вісник Академії праці та соціальних відносин ФП України", "Український богослов", "Український церковно-історичний журнал", "Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації", "Київська старовина", "Політологічні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін", "Ukrainica Polonica", "Історичний календар", "Юридичний журнал" та ін.

Б. І. Андрусишин бере активну участь у громадському житті України. Він ініціював і створив громадську правничу організацію "Феміда" і обраний її першим головою та членом правління Національної спілки краєзнавців

України, є заступником голови осередку “Просвіта” Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, заступником голови Всеукраїнської громадської організації Союз гетьманців-державників, членом спілки журналістів України, очолює осередок Союзу юристів України.

Б. І. Андрусишин – провідник ідеї соціальної правової держави. Він багато працює над поглибленням історичної пам’яті, підвищенням правосвідомості та правової і політичної культури, духовно-естетичних засад громадян України. На це спрямовані його численні виступи у пресі, по радіо і телебаченню, зокрема, в журналі “Пам’ять століть” Б. І. Андрусишин є ведучим рубрики, де відображаються проблеми відродження і розвитку в Україні національного релігійно – церковного життя, побудови автокефальної помісної православної церкви, інтеграції світської та духовної освітніх систем, співпраці Церкви й армії, ставлення релігійних організацій до політичного реформування суспільства, взаємодії релігії і політики в Україні тощо.

Наукові надбання Б. І. Андрусишина, вченого-новатора, дають відчутний поштовх потужній інтелектуальній хвилі молодих дослідників України.

Побажаємо Богдану Івановичу міцного здоров’я, щастя, творчих успіхів у науково-педагогічній та громадській діяльності.

В. П. АНДРУЩЕНКО,
доктор філософських наук, професор,
член-кореспондент НАН України,
дійсний член НАПН України,
Заслужений діяч науки і техніки України,
лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки,
ректор НПУ імені М. П. Драгоманова

*Нарис життя
і науково-педагогічної діяльності
До 60-річчя від дня народження професора
Б. І. Андрусишина*

Богдан Іванович Андрусишин – український правознавець, історик, талановитий педагог, народився 10 січня 1959 року у селі Хоростець, Бережанського (нині Козівського) району Тернопільської області в родині сільських інтелігентів – Ганни Василівни та Івана Петровича Андрусишиних. Ганна Василівна, людина активна і творча, працювала вчителькою молодших класів. Іван Петрович був секретарем сільської ради, завжди знаходився у стрімкому вирі життя села, захоплювався мистецтвом, клубною діяльністю. З сестрами Марією і Лесею Богдан навчався у Хоростецькій восьмирічній школі, яку закінчив з похвальною грамотою. В шкільні роки жваво цікавився

історією України, рідного краю. З дитинства невеличка сільська бібліотечка на все життя виховала інтерес до історичних подій країни – це були перші “історичні університети”, ще спогади односельчан, учасників війни, які розповідали про свою участь у боях і походах. Крім книг активно займався спортом, грав у шахи, залюбки малював, з однокласниками брав участь у постановках драматичного гуртка. Так промайнули дитячі та юнацькі роки.

У 1974 році розпочався шлях у науково-педагогічну царину – довжиною вже у понад сорок цікавих, непростих, захоплюючих, важких і переможних років – спочатку це навчання у Чортківському педагогічному училищі, яке він закінчив у 1978 році з відзнакою. У 1978 році Б. Андрусишин став студентом історичного факультету Київського державного педагогічного інституту імені О. М. Горького. Завжди вчився лише на “відмінно”, на V курсі отримував стипендію імені Карла Маркса. На молодших курсах захоплювався археологією, активно займався науковою роботою у студентському науковому товаристві, брав участь у наукових студентських конференціях. Пізніше сформувався інтерес до проблем етнодержавотворення на українських землях, походження і розселення слов’ян, історичної спадщини Київської Русі, висвітлення яких знайшли своє місце у численних наукових працях.

Вивчення матеріалів, пов’язаних з революційними процесами та національно-визвольним рухом на західноукраїнських землях періоду Української революції 1917–1921 рр. увійшли в дипломну роботу: “Історія Галицької Соціалістичної Радянської Республіки” (1920 р.), у підготовці якої використав архівні документи Центрального державного архіву вищих органів державної влади і управління України та Тернопільського обласного державного архіву.

Навчання і наукову роботу Б. І. Андрусишин поєднував з активною громадською роботою: обирався комсоргом групи, членом комітету комсомолу інституту. У складі студентського будівельного інтернаціонального загону працював на новобудовах Берліна, інших міст Німецької Демократичної Республіки, був комісаром зонального студентського будівельного загону.

По закінченні інституту вчителював у Білоцерківській середній школі № 13, звідки був призваний на дійсну військову службу до лав Радянської армії, служив у військах протиповітряної оборони, де здобув кваліфікацію механіка – водія II класу, звання старшого сержанта, обирався комсоргом батареї, членом комітету комсомолу та народного контролю полку.

Восени 1986 року Б. І. Андрусишин вступив до аспірантури історичного факультету Київського державного педагогічного інституту імені О. М. Горького за спеціальністю “Історія СРСР”. Під керівництвом професора М. Д. Березовчука підготував кандидатську дисертацію на тему: “Створення та діяльність Наркомпраці України та його діяльність (листопад 1918 – серпень 1919 рр.)”, яку успішно захистив у березні 1990 року у Київському державному університеті імені Т. Г. Шевченка. Дисертація, написана на межі історії та правознавства, висвітлює становлення більшовицьких органів державної влади та управління, спроби реалізувати марксистську концепцію керівництва соціально-економічною сферою. Тема набрала своєї особливої актуальності в той час, коли під впливом демократизації і гласності наприкінці 80-х років оголився величезний пласт проблеми у соціальній сфері, який накопичувався багато років. В роботі вперше у вітчизняній історіографії було зроблено спробу розглянути взаємовідносини між більшовицькою владою і профспілками як формою громадського суспільства.

Науково-педагогічну діяльність Б. І. Андрусишин продовжив у Київському педагогічному інституті імені О. М. Горького з листопада 1989 року на посаді асистента кафедри історії СРСР та УРСР історичного факультету. Пройшов шлях від асистента до професора (у 1990–1994 рр. – заступник декана дефектологічного факультету). На початку 90-х років Б. І. Андрусишин розробив і читав власний курс лекцій з історії України для студентів історичного та інших факультетів. Разом з В. Й. Борисенком та Д. М. Баланом взяв участь у підготовці і виданні “Робочої програми “Історія України” для студентів усіх спеціальностей (крім 02.07.00 – історія) (Київ, 1990), яка з нових позицій зображувала українську історію і неодноразово перевидавалася (1992, 1994 рр.), згодом лягла в основу багатьох програм інших ЗВО України, а її основні положення, при всіх зрушеннях у суспільних науках, до цього часу залишаються фактично незамінними, що є свідченням її життєвості². Розпочався новий, надзвичайно плідний етап його наукової та педагогічної діяльності.

Знаменним у житті історика став 1990 рік, коли глибинні історичні зрушення в українському суспільстві вимагали адекватних змін в системі вищої освіти України, особливо історичної. Новостворена 2 квітня 1990 року кафедра історії України стала першою в педагогічних вузах країни, яка започаткувала нові підходи до вивчення, осмислення і висвітлення національної спадщини українського народу. Постає проблема кадрів. “Але готовність перейти на кафедру історії України виявили тільки молоді, національно зорієнтовані викладачі Б. І. Андрусишин і Д. М. Балан, які й стали її ядром та найліпшими помічниками завідувача”, – згадував згодом перший завідувач кафедри В. Й. Борисенко.

25 вересня 1997 року після закінчення докторантури при Інституті Української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України Богдан Іванович

захистив докторську дисертацію (науковий консультант – член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор П. С. Сохань на тему: “Робітничча політика українських урядів (1917–1920 рр.)”. Дисертація висвітлює політику урядів Центральної Ради, Української держави, Директорії УНР та УСРР щодо окремих суспільних груп, формування соціальної політики державних утворень, розв’язання ними соціальних конфліктів, підготовку трудового права та права соціального забезпечення. Привертає увагу насамперед сама постановка й розробка досліджувальної теми, її виокремлення із ряду традиційних для історичної науки тем в окрему, самостійну і цілісну наукову проблему і запровадження нових концептуальних підходів до їх висвітлення.

Праці Б. І. Андрусишина містять ідеї зближення історії з іншими галузями знань: правовими, політологічними, економічними, культурологічними, релігійними, етнопсихологічними, філософськими. Він сказав своє слово у таких напрямках історичних досліджень, як “нова економічна історія”, “нова соціальна історія”, “психоісторія”, мікроісторія.

У листопаді 1997 року Б. І. Андрусишина призначено на посаду професора кафедри історії України історичного факультету, заступником, а з червня 1998 року деканом соціально – гуманітарного факультету і децю згодом завідувачем кафедри правознавства (з 1999 – історії та теорії держави і права). З цього часу коло наукових інтересів розширюється і охоплює проблеми історії держави і права, політології, методики викладання правознавства, канонічного права.

Професор Б. І. Андрусишин на базі соціально-гуманітарного факультету створив нову структуру в університеті – Інститут політології, соціології та права, з якого згодом відокремилися нові структурні підрозділи – Інститут соціальної педагогіки та управління, Інститут

філософської освіти та науки, Інститут соціології, психології та управління і, власне, Інститут політології та права, який є правонаступником створеного у жовтні 1992 року соціально-гуманітарного факультету.

З вересня 2006 року Б. І. Андрусишин – директор Інституту політології, соціології, права (з 2007 року Інститут політології та права). Здобув другу вищу освіту у Київському національному університеті внутрішніх справ за фахом юриста.

Розширюється також сфера наукової - педагогічної діяльності. Б. І. Андрусишин читає лекції з історії держави і права та канонічного права. Дослідник взяв участь у понад 100 міжнародних та всеукраїнських конференціях, круглих столах, інших наукових форумах. Сам був організатором багатьох із них за участю вчених із США, Німеччини, Росії, Італії, Польщі, Білорусії, Казахстану, Киргизії, Португалії, Туреччини, Грузії, Румунії та ін.

До сфери наукових інтересів вченого входять питання української археографії. Йому вдалося віднайти і видати історичне джерело – рукопис мемуарів отця Павла Олійника – греко-католицького священника з Тернопільщини, написаних на початку 60-х рр. ХХ ст., в якому той, крім власних спогадів, виклав своє бачення подій на історію не лише краю, а й всієї України. Мемуари під назвою “Зошити”, які вийшли з обширними коментарями, впорядкуванням і вступною статтею Б. І. Андрусишина, побачили світ в Інституті української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України. Ґрунтовно в спогадах відбито події кінця ХІХ – початку ХХ ст., а саме: період Першої світової війни, визвольних змагань українського народу, боротьбу проти Польщі у 20-30-х роках, репресивну політику радянських органів 1939–1941 рр., жорсткість німецького окупаційного режиму, боротьбу ОУН і УПА з німецькими загарбниками та радянськими каральними органами у 40-50-х рр., історію

церкви. У книзі відображено, а у коментарях дається аналіз ролі Греко-католицької церкви у формуванні менталітету українського народу, його етнопсихології.

Богдан Іванович долучився до серії видань Інституту історії НАН України під назвою “Історичні зошити”, у якій побачили світ матеріали, що висвітлювали малодосліджені в історичній науці проблеми, так звані “білі плями”. Співпраця з автором цієї статті мала наслідком появу збірника документів “З’їзд поневолених народів” (8-15 вересня 1917 рр.) (21-28 вересня н.с.), (Київ, 1994 р.), в якому знайшли відображення спроби народів колишньої Російської імперії знайти безболісний вихід з кризової ситуації восени 1917 р.

У співавторстві з відомим істориком В. І. Ульяновським Богдан Іванович підготував до друку документи з архіву Міністерства і сповідань Української держави 1918 року, в яких висвітлюється державно-правове становище церкви в Українській Гетьманській Державі, про діяльність Міністерства і сповідань, роботу Всеукраїнського Церковного Собору, діяльність Кирило-Мефодієвського братства, позицію Культурної Комісії при Міровій Делегації на переговорах з РСФРР щодо повернення евакуйованого в Росію церковного майна України, про державну політику щодо інших конфесій, домову церкву Гетьмана тощо. Матеріали були оприлюднені на Міжнародній науково-практичній конференції з нагоди 120-ї річниці від дня народження Гетьмана Павла Скоропадського і 75-ї річниці проголошення Української держави 1918 р., яка відбулася 13-15 травня 1993 року в Києві, Чернігові, Тростянці.

З-під пера Б. І. Андрусишина у співавторстві з А. М. Гузом виходить збірник документів “Пам’ятки історії держави і права України. Київська Русь”, в якому документи періоду, взяті з першоджерел, подані в українському перекладі.

Професор Б. І. Андрусин по праву належить до категорії широко знаних і авторитетних істориків нашої країни. Про визнання заслуг і професійного рівня науковця свідчать запрошення до опонування при захисті дисертації. Серед докторських дисертацій, офіційним опонентом яких виступав професор Б. І. Андрусин, що сприяли запровадженню в українську історичну науку новітніх концептуальних ідей, були, зокрема, роботи В. П. Коцура "Соціальні зміни і політичні процеси в Україні 1920 – 30-х рр.: історіографія", І. І. Тюрменко "Проблеми української державності в діяльності та науковій спадщині Івана Огієнка", І. В. Срібняка "Полонені та інтерновані вояки-українці в Європі (1914–1924 рр.)", Н. Г. Стоколос "Конфесійно-етнічні трансформації в Україні" (XIX – перша половина XX ст.)", О. М. Мовчан "Українські профспілки в компартійно – радянській системі влади (1920-ті рр.)", О. М. Завальнюка "Утворення і діяльність державних українських університетів 1917–1921 рр.)", А. І. Чуткого "Київський комерційний інститут (1906–1920 рр.): становлення та еволюція в контексті інтелектуальної, економічної та політичної історії України", 2012 р.

Опонування кандидатських дисертацій також торкалося тих питань української історії, які були раніше здебільшого заборонені офіційною наукою, а саме, проблеми української державності 1917–1920 рр., історія української православної та греко-католицької церков, діяльність товариства "Просвіта", історія профспілок, діяльність дипломатичних представництв, соціально-економічне та культурне становище національних меншин в Україні, питання археографічної комісії ВУАН, життя і діяльності окремих визначних персоналій (В. Зіньківського, С. Петлюри, С. Шелухіна), музеєзнавства, педагогічних бібліотек, дослідження історії політичних партій, історії науки і техніки, участі вчительства у суспільно-культурному

житті України, а також теорії та методики навчання історії, політології тощо.

Досліджуючи роботу українських урядів, соціальні конфлікти, Б. І. Андрусишин висловлює своє бачення і рішуче стає на бік історії дослідження соціального миру, яка своїм інструментом вважає реформу та соціальне партнерство у зв'язку з тим, що, на його думку, ця теорія виявилася значно дієвішою і працездатною. У своїх працях 90-х рр. науковець наголошує на злободенності таких питань як страйки, безробіття, охорона праці, роль профспілок в умовах переходу до ринку тощо. Відповідно, що мова іде про той час, коли в Україні з'явилася можливість вільно висловлювати не тільки свої думки, але й найрізноманітніші точки зору на ту чи іншу проблему, що яскраво продемонстрував у своїх наукових працях Б. І. Андрусишин. На основі ретельного дослідження джерел, аналізу численної літератури як вітчизняної, так і зарубіжної, він вніс багато нового до скарбниці української наукової історичної думки, поставивши завдання дослідити теоретичні підвалини основних моделей суспільного розвитку та місця в них робітничого класу, ставлення до робітничого питання діячів українського національно-визвольного руху, роль української національної еліти, яка, піклуючись про відновлення української державності, просто не усвідомила важливості розв'язання соціальних питань, завдання знайти консенсус між соціальним і національним в Українській революції, не змогла консолідувати українське суспільство, не допустити до зіткнення різних соціальних груп української людності у боротьбі за соціальну справедливість на тлі національної проблеми – створення держави української нації.

У науковому доробку вченого є і вдалі історіографічні огляди, присвячені, зокрема, вивченню співвідношення понять “революція” і “громадянська війна” в історико-правовій термінології.

Професор Б. І. Андрусишин був причетний до формування нової парадигми дослідження української історії, на передові рубежі якої виходять проблеми державотворення доби Української революції 1917–1921 рр. Його докторська дисертація та численні наукові праці, значною мірою були присвячені розвитку державно-правових інститутів в Україні, тобто традиційному об'єктові вітчизняних історико-юридичних досліджень. Автор глибоко вивчив сучасну історико-правову літературу з проблеми, нормативні джерела, правотворчу і правозастосовчу практику. Зважено і аргументовано аналізується конституційна політика Української Центральної Ради щодо робітництва, ґрунтовно опрацьовані матеріали щодо організаційних адміністративних заходів, що їх вживали гетьманській уряд П. Скоропадського, Директорія УНР, радянський уряд. Залучення до наукового аналізу праць представників суміжних наукових спеціальностей (юристів, політологів, економістів), забезпечило можливість, з одного боку, здійснити порівняльний та всебічний аналіз досліджуваної проблеми, а з іншого, виділити специфічні аспекти, що властиві лише працям автора.

Проблеми історії Української революції продовжували розроблятися в подальших працях вченого. У світ вийшли десятки наукових статей дослідника, присвячених різним аспектам, зокрема проблема соборності. Під керівництвом Б. І. Андрусишина була захищена кандидатська дисертація І. А. Вівсяної „Національно-культурна співпраця українців Галичини і Надніпрянщини у 1917–1920 рр.” (Київ, 2003 р.), яка мала “беззаперечні позитивні досягнення” у розкритті проблеми соборності УНР.

Водночас наукові інтереси професора Б. І. Андрусишина не обмежуються лише тематикою доби Української революції 1917–1921 рр. Не менш помітний внесок зробив цей багатогранний вчений у висвітлення

історії церкви, формування державно-церковних відносин на українських землях, зокрема, в Українській державі гетьмана Павла Скоропадського, поглядам і політиці Симона Петлюри доби Директорії УНР та пізнішого часу тощо. Монографія професора Б. І. Андрусишина “Церква в Українській державі (доба Директорії УНР)” (Київ, 1997 р.), написана на основі раніше закритих архівних матеріалів, була першою, присвяченою цим вкрай складним і надзвичайно важливим для розуміння долі української державності 1917–1921 рр. проблемам, а саме дослідженню політики урядів Директорії стосовно релігії і церкви, юридичним аспектом церковної політики, боротьбі прихильників Патріаршої (РПЦ) та Української автокефальної церкви і стала помітним явищем в українській історіографії.

Ряд праць вченого присвячено історії профспілок України, зокрема, розділ III у фундаментальній колективній праці “Нариси історії професійних спілок України” (Київ, 2002 р.). Авторський колектив на основі широкої джерельної та історіографічної бази в узагальненому вигляді виклав історію і діяльність профспілок на території сучасної України від часу їх заснування в Російській та Австро-Угорській імперіях і до наших часів. У III розділі книги, найбільшому і найнасиченішому подіями, професор Б. І. Андрусишин розкрив різні підходи до місця і ролі профспілок у системі суспільних координат у період визвольних змагань 1917–1921 рр., показав взаємовідносини профспілок з державними інституціями доби Української Центральної Ради, Гетьманату, Директорії УНР, в умовах денікінського та комуністичного режимів.

Значну увагу приділено аналізу поглядів М. Грушевського, П. Скоропадського, С. Петлюри, М. Драгоманова та ін. на шляхи розвитку української державності.

До наукових досягнень Б. І. Андрусишина слід віднести численні рецензії на наукові видання вчених Інституту

історії НАН України, серед яких книги 15-томного видання “Україна крізь віки”, монографічних досліджень О. П. Реєнта, В. М. Даниленка, В. С. Кульчицького, Д. Б. Яневського, В. Ф. Солдатенка, публікації товариства “Меморіал” імені Василя Стуса, “Реабілітовані історією” та ін., окремі з яких публікувалися на шпальтах “Українського історичного журналу”.

З працями вченого можна ознайомитися у бібліотеках Мінська, Кракова, Праги, Берліна, Торонто, Нью-Йорка, Лондона, Сіднея, Лісабона, Вільнюса, Риги, Гельсінкі, Умеа, Стамбула та інших міст Європи та світу.

Богдан Іванович керує науковою працею молодого покоління вчених. Під його керівництвом було підготовлено і захищено чотири докторських і двадцять кандидатських дисертацій з історії та права, які присвячені актуальній науковій тематиці, а ще група аспірантів та здобувачів з різних ЗВО України завершують кандидатські та докторські дисертаційні роботи.

Свій внесок зробив Б. І. Андрусин і у розвиток краєзнавства Тернопільщини, що знайшло своє відображення у ряді публікацій та виступах на наукових конференціях.

Співпраця з Міністерством освіти та науки України і видавництвом “Генеза” дали можливість реалізувати науково – методичні проекти вченого-педагога. У співавторстві з В. Й. Борисенком у 2000 р. було підготовлено і видано навчальний посібник для 7 класу загальноосвітніх середніх шкіл „Історія України в художньо-літературних образах”, у 2015 р. вийшло друге видання оновленого і доопрацьованого посібника.

Ще на зорі української незалежності, коли гостро відчувалася потреба у правдивих матеріалах з української історії, він на замовлення Міністерства освіти України взяв участь у підготовці методичного посібника “Історія України. Матеріали до лекцій та методичні поради для

викладачів навчальних закладів системи підготовки молодших спеціалістів” (Київ, 1992 р.). Як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти допущено його книгу “Церква в Українській Державі 1917–1920 рр. (доба Директорії УНР) (Київ, 1997 р.), як і книги В. І. Ульяновського, що вийшли тоді ж у видавництві “Либідь” і присвячені державно-церковним відносинам в добу Центральної Ради та Гетьманату.

Б. І. Андрусишин неоднократно був членом журі всеукраїнських олімпіад з історії, правознавства, постійно зустрічається з учителями, учнівською молоддю. Тривалий час працював у складі колегії Головного управління освіти і науки Київської обласної державної адміністрації, стажувався в університетах Швеції, Німеччини.

Умілий організатор, талановитий педагог, блискучий лектор і багаторічний член спеціалізованих вчених рад по захисту кандидатських дисертацій зі спеціальностей “Теорія і методика навчання історії” (вчений секретар), “Історія України”, “Політологія” при НПУ імені М. П. Драгоманова, у 2006–2011 рр. був членом експертної ради ВАК України з історії. У 2008–2016 роках очолював та був заступником голови спеціалізованої Вченої ради по захисту кандидатських дисертацій з теорії та історії держави і права.

Значний вклад професора Б. І. Андрусишина у розвиток української історичної науки і освіти були належно оцінені науковими та громадськими інституціями. У 1999 р. доктор історичних наук, професор Б. І. Андрусишин став академіком-засновником Української академії історичних наук), у 2005 р. – обраний академіком АН Вищої школи України, 2006 р. – член-кореспондентом, а у 2010 р. – академіком Української академії політичних наук.

З 2011 по 2016 рік Б. І. Андрусишин – проректор з навчально-методичної роботи гуманітарних інститутів НПУ імені М. П. Драгоманова.

Професор Б. І. Андрусишин тісно співпрацює з Міністерством освіти і науки України у підготовці державних стандартів з історії, правознавства, політології, випуску підручників для середніх загальноосвітніх шкіл та вищих навчальних закладів, веде велику роботу як редактор і член редколегій багатьох наукових журналів і збірників. Брав участь у розробці пропозицій та зауважень Спілки ректорів вищих навчальних закладів України щодо Проекту “Концепції гуманітарного розвитку України на період до 2020 року” у грудні 2011 року.

Науково-педагогічна та громадсько-суспільна діяльність професора Б. І. Андрусишина відзначена знаками Міністерства освіти і науки України “Відмінник освіти України”, Нагороджений медаллю “Захиснику Вітчизни” (1999), Пам’яткою Ювілейного Апостольського благословення з нагоди 2000 року від народження Господа нашого Ісуса Христа Зборівської Єпархії Української Греко-Католицької Церкви (2000), знаком “Відмінник освіти України” (2001), “Кращий освітянин року” (2001-2016), Орденом Святого Рівноапостольного князя Володимира Великого III (2002), Почесною грамотою Академії педагогічних наук України (2003), Подякою Київського міського голови (2004), Орденом Святого Рівноапостольного князя Володимира Великого II (2004), нагрудним знаком “Знак пошани” Київського міського голови (2005), Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2005), медаллю “60 років визволення України від фашистських загарбників” (2005), Подякою української спілки ветеранів Афганістану (2005), Почесною грамотою Київської міської організації профспілки працівників освіти і науки (2007), Знаком Міністерства освіти і науки України “Василь Сухомлинський” (2007), Орденом Святого Архистратига Михаїла (2007), Орденом Святого Миколая Чудотворця (2008), Грамотою Верховної Ради України “За заслуги перед Українським народом” (2008), Дипломом переможця

рейтингу “Кращий професор 2007-2008 навчального року” Інституту політології та права НПУ імені М. П. Драгоманова (2008), Подякою Президії Національної академії наук України (2009), Почесним знаком Генеральної дирекції з обслуговування іноземних представництв (2009), Почесною грамотою Президії Федерації профспілок України (2009), Почесною грамотою Вищої атестаційної комісії України (2009), Почесною грамотою Київської обласної державної адміністрації (2009), медаллю “Будівничий України” Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка (2009), заслужений діяч науки і техніки України (Указ Президента України № 26/2009 “Про відзначення державними нагородами України”), подякою Подільської районної у місті Києві ради (2010), Срібною медаллю “Михайло Петрович Драгоманов 1841–1895 рр.” (2010), Нагородою НПУ імені М. П. Драгоманова “Студентської симпатії” (2010), Подякою Головного управління освіти і науки Київської облдержадміністрації (2011), Почесною грамотою Ради Київської міської організації ветеранів (2011), медаллю “М. П. Драгоманова” (2011), ювілейною пам’ятною медаллю “20 років Збройним силам України” (2011), медаллю “За наукові досягнення. Гуманітарні науки. Петро Орлик 1929–1993 рр.” (2012), Почесний краєзнавець України (2012), Знаком пошани “Почесний ветеран міста-героя Києва” (2012), подякою Української спілки ветеранів Афганістану (2012), Почесною грамотою Науково-дослідного інституту інформатики і права Національної академії правових наук України (2013), медаллю “За наукові досягнення. Психолого-педагогічні науки. Г. С. Костюк 1899–1983” (2013), знаком НАПН України “К. Д. Ушинський” (2013), орденом Івана Сірка за вагомий внесок у виконанні національної програми “Відродження та розвиток українського козацтва” (2013), Подякою ректора Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (2008, 2014), медаллю “Незалежність

України” III ступеня Міжнародної академії рейтингових технологій і соціології “Золота Фортуна” (2014), Грамотою Голови експертної комісії України з питань захисту суспільної моралі (2014), Почесною грамотою Голови Національної експертної комісії з питань захисту суспільної моралі (2014), медаллю “Драгоманівська родина” (2014), Орденом Святого Юрія Переможця (2014), Подякою Голови Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (2015), Нагородою НПУ імені М. П. Драгоманова “За розбудову зв’язків академічної науки і освіти” (2016), медаллю і почесним дипломом лауреата премії імені героя України Михайла Сікорського, почесною відзнакою Асоціації українських правників (2017), почесною грамотою Науково-дослідного інституту інформатики і права НАПрН України (2017), Грамотою Президії НАН України, Департаменту освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) (2017). Заслужений професор ДВНЗ “Переяслав-Хмельницького університету імені Григорія Сковороди” (2017).

Вітаючи Богдана Івановича з днем народження, наукове співтовариство висловлює щире побажання творчого натхнення і великих досягнень в науково-педагогічній діяльності!

О. П. РЕЄНТ,
*доктор історичних наук, професор,
член-кореспондент НАН України,
Заслужений діяч науки і техніки України,
заступник директора Інституту історії НАН України,
голова Національної спілки краєзнавців України*

НАРИСИ КОЛЕГ

AVE Богдане Івановичу!

З Богданом Івановичем я тісніше познайомився в буремні часи підйому національного українського духу, становлення і утвердження України як незалежної від Російської мітрополії держави. Я знав його й раніше, але переважно з розмов моїх і його колег, що є такий молодий прогресивний хлопець, який подає великі надії, як організатор педагогічної освіти і науковець. Однак коли йшла мова про створення в університеті осередку "Просвіта", мене перш за все вразила його громадська позиція саме в ставленні до створення незалежної української держави з точки зору її минулого і перспективи. Він, будучи молодою людиною, так зріло і

аргументовано міг доводити своє власне бачення шляхів розбудови незалежної держави і проблем на цьому шляху, що це викликало часто здивування його державницькій зрілості. Його твердження завжди ґрунтувалися на фактах минулого українського народу і досвіду багатьох європейських народів. Це був науковий підхід фахівця. Розмови і дискусії, які велися в ті часи в малих і великих колективах українців, стосувалися перш за все перспектив і долі нашої держави України. Висновком було те, що потрібно бути активним, дійовим і самому ставати в ряди будівничих. Утверджувалась ідея про необхідність створення осередку “Просвіта” для об’єднання однодумців і колективного просвітницького впливу на події часу і громадськість. Зусиллями освітян: І. О. Голубенка, Т. К. Донченко, В. М. Бровдія, Б. І. Андрусишина та ін., – були проведені установчі збори. Так, в 1994 році зародився в університеті осередок “Просвіта”, а Богдан Іванович Андрусишин став заступником голови цієї поважної громадської організації, яка зіграла важливу роль в об’єднанні працівників університету на підтримку багатьох акцій, спрямованих на розбудову вільної демократичної держави.

Спільна громадська співпраця та більш тісне знайомство, з часом перейшло в приязні взаєностосунки і дружбу. Мати такого друга, як Богдан Іванович – це велика насолода і щастя. Я ніколи не бачив його у розпачі, не в душі чи роздратованим. Це завжди лагідна, душевна і оптимістична людина. Його чудові вуса завжди посміхаються, очі та обличчя випромінюють добро, дружелюбність і надійність.

Де і як формувався Богдан Іванович як людина, майбутній ґрунтовний дослідник суспільних явищ і вчений? Народився на Тернопільщині в той час, коли щойно була з великими потугами вгамована радянськими військами

всенародна енергія непокори і свободи, боротьби за незалежну українську державу. Ще довго відлунювали ці події у розповідях і згадках односельців, в журбі за загиблими рідними і близькими молодими людьми – героями свого часу. Вчився в школі відмінно, з відзнакою закінчив Чортківське педагогічне училище, одержав диплом з відзнакою по закінченню історичного факультету КДПІ імені О. М. Горького. Прагнув довідатись правди, пізнати істину. І поступово довідувався, пізнавав, писав наукові праці, щоб просвітити й інших. Ставився до оцінки історичних подій надзвичайно відповідально, висновки робив на фактах, які здобував здебільшого в архівах. У творчому доробку вченого понад 380 опублікованих праць, які є новаторськими і містять багатий фактологічний матеріал, не знаний досі.

Богдан Іванович сьогодні, в свої 60 літ, доктор історичних наук, професор, академік АНВШ України, визнаний в Україні вчений, історик, педагог, громадський діяч, організатор освіти. Має винагороди державні, релігійні, галузеві. Авторитет у науковому середовищі, знана людина серед працівників освіти, визнаний авторитет у колективі НПУ імені М. П. Драгоманова. Хай щастить Тобі, шановний, милий друже, хай доля стелиться добром і достатком, плідними здобутками у всебічній Твоїй діяльності на користь людям, на славу України.

*І. Т. ГОРБАЧУК,
професор, академік
Академії наук вищої освіти України*

У пошуках соціальної рівноваги...

З нагоди свята прийміть найщиріші вітання і побажання творчої наснаги та успіхів у реалізації планів на майбутнє!

Висловлюю переконання, що під Вашим керівництвом на факультеті політології та права Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова успішно запроваджуються світові стандарти до підготовки інтелектуальної еліти нації, що сприяє утвердженню авторитету навчального закладу як лідера стратегічного напрямку розвитку економіки України.

Неоціненним є Ваш вклад в розвиток юридичної та історичної науки. Не можу не відзначити, що Ви одним з перших звернулися до осмислення загальної історії діяльності профспілок, дослідили вплив робітничого руху на соціальну політику на початку ХХ ст., історико-правові аспекти становлення законодавства про професійні спілки.

Значущість Ваших наукових праць обумовлюється тим, що “професійні спілки, які зародилися й зміцніли на основі

боротьби трудящих, і насамперед робітників за свої права, відігравали одну з основних ролей у масових страйках, інших соціальних конфліктах, впливали на внутрішню стабільність держави” [1, с. 111].

Актуальними є Ваші дослідження “У пошуках соціальної рівноваги : Нарис історії робітничої політики українських урядів революції та визвольних змагань 1917–1920 рр.”, “Професійні спілки України в 1917–1920 рр.”, “Робітнича політика українських урядів (1917–1920 рр.)”, “Перша всеукраїнська конференція професійних спілок (травень 1918 року) та її роль у створенні незалежного профспілкового руху : сучасний стан і перспективи розвитку соціально-гуманітарних наук”, “Профспілки і українська державність у добу Директорії УНР”.

Завдяки Вашому науковому доробку формується виправдана думка про профспілки як важливий інструмент гармонізації взаємовідносин між державною владою та громадянським суспільством. За сучасних умов пріоритетними завданнями профспілок мають бути координація і узгодження інтересів різних соціальних груп, правозахисна діяльність, участь у соціальному діалозі, сприяння забезпеченню сталого розвитку суспільства

Варто відзначити, що результати Вашої творчої праці використовуються у щоденній діяльності профспілковими активістами та членами профспілки.

Як ніколи, в умовах стрімких трансформацій та викликів сьогодення, військової агресії на Сході України, актуальною є Ваша теза про те, що жорстка робітнича політика призводить до посилення соціальної напруги у трудових колективах, внутрішньої дестабілізації в країні [2].

Важливо, що не оминаються увагою питання профспілкового руху і на організованих Вами щорічних міжнародних науково-практичних конференціях “Юридичні читання”, які, як підкреслює членкореспондент

НАН України, академік НАПН, д-р філос. наук, проф. Віктор Петрович Андрущенко, “зарекомендували себе як унікальні науково-методологічні, організаційні та виховні заходи (не лише в пострадянському, а й у світовому соціально-правовому просторі)” [3].

Вважаю за необхідне наголосити на тому, що результати Вашої наукової, творчої, адміністративної та викладацької діяльності сприяють розвитку громадянського суспільства, зміцненню соціального захисту трудового колективу, захисту прав та інтересів працівників, підтримці студентських ініціатив.

Тож зичу Вам міцного здоров'я, сімейного благополуччя, невичерпної енергії та досягнення високих цілей!

Андрусишин Б. І. Професійні спілки України в 1917–1920 рр. / Б. І. Андрусишин // Нариси історії профспілкового руху в Україні. – Київ, 2002. – С. 101-233.

Андрусишин Б. І. У пошуках соціальної рівноваги: Нарис історії робітничої політики українських урядів революції та визвольних змагань 1917–1920 рр. / Б. І. Андрусишин. – Київ: Вид-во Федерації профспілок України, 1995. – 192 с.

Андрусишин Б. І. Політико-правова реформа в Україні: історія, сучасність, перспективи / Б. І. Андрусишин, О. В. Бучма // Публічне право. – 2013. – № 3. – С. 380-383. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2013_3_52

ОЛЕКСАНДР ЯЦУНЬ,
*голова Київської міської організації
Профспілки працівників освіти і науки України*

*Становлення професора
Андрусишина Богдана Івановича
як видатного вченого-історика
і громадського діяча*

Наше знайомство з ювіляром почалося ще в минулому сторіччі. Працюючи в Інституті історії АН УРСР, я на початку весни 1990 р. отримав пропозицію від ректорату Київського педагогічного інституту ім. М. О. Горького очолити плановану кафедру історії України. У рішенні ректорату конкретно зазначалося “відкрити 2 квітня 1990 р. загальноінститутську кафедру історії України”.

Прибувши на історичний факультет, я застав інтенсивну роботу. Під кафедру вже було виділено приміщення, виносилися старі й заносилися нові меблі, велися інші роботи. Ініціатором цих робіт став молодий викладач кафедри історії СРСР і УРСР Богдан Андрусишин. Він та Дмитро Балан, одні з усього складу кафедри, виявили готовність перейти на нову кафедру і віддати свої знання та

сили організації викладання історії України. Богдан Іванович виявився національно підготовленим педагогом, у чому першорядну роль зіграло домашнє виховання, патріотичні настрої близьких, рідних, знайомих односельців з с. Хоростець Тернопільської області.

Патріотична позиція Богдана Івановича поглиблювалася і шліфувалася в студентські роки на історичному факультеті нашого університету, у досить непростій обстановці. Незважаючи на адміністративний тиск зверху, клімат на той час в інституті був досить лояльним. Ні ректорат (ректор М. І. Шкіль), ні декан (І. Х. Ганжа) за зовнішньою покірністю авторитарній системі не вдавалися до заборонних, а тим більше репресивних дій щодо авторських студентів і викладачів. Це дозволяло окремим з них, у тому числі й Богдану Андрусину, під виглядом критики буржуазно-націоналістичної історіографії знайомити студентів з творами М. С. Грушевського, Н. Полонської-Василенко, Д. Дорошенка, М. І. Костомарова та інших видатних вчених. Богдан Іванович став незамінним помічником завідувача кафедри В. Й. Борисенка у підборі викладачів. Тим більше, що на той час більшість викладачів вузів, працівників наукових чи інших ідеологічних установ становили випускники кафедр історії КПРС, які не знали, а частина з них і не хотіла знати, цивільної історії. Особливо історії України, яка розглядалася ними як основа українського націоналізму. Бували непоодинокі спроби протягнути неприйнятні для нової історичної науки ідеї, а то й концепції.

Богдан Іванович найкраще проявив себе в тяжкий період професійного становлення кафедри. Ми відмовилися від заяжених постулатів радянської історичної науки і зіштовхнулися з проблемою відсутності необхідної кількості об'єктивних праць з історії України,

наявності дилетантських суджень, які просто дискредитували її в очах читача. У нас постало найгостріше завдання вберегти студентів від таких антинаукових праць.

Богдан Іванович очолив групу викладачів по підборі серйозної літератури з історії України пореволюційного періоду. Наголос робився на нові видання Інституту історії України, де наприкінці 80-х років ХХ ст. почалося активне переосмислення вітчизняної минувшини з наступними публікаціями нових ідей і наукових розробок. Широко використовувалися новаторські думки таких вчених з новітнім мисленням, як С. Кульчицький, Ю. Терещенко, Г. Касьянов, О. Реєнт та інші.

Одночасно з цим Богдан Іванович захоплено працював над завершенням кандидатської дисертації “Наркомпраці України та його діяльність (листопад 1918 – серпень 1919 рр.)”, що з нових позицій висвітлювала цю непросту сторінку історії України. Фактично, це була новаторська робота, яка на дисертаційному рівні започаткувала перегляд раніше фальсифікованих проблем історії України.

Успішний захист у 1990 р. кандидатської дисертації додавав Богдану Івановичу впевненості в собі й додаткового завзяття в роботі. Одним з перших молодий кандидат історичних наук широко використав у практичній роботі з студентами відповідні праці з історії України, зібрав масу газетних публікацій, вживав ті позитивні знання, що одержав в інституті. Фактично він задав тон у навчанні студентів історії України пореволюційного періоду з нових, патріотично-українських позицій. Йому належить велика заслуга у створенні кафедру першої в педагогічних вузах України “Робочої програми навчального курсу “Історія України” (Київ, 1990), яка стала зразком для усіх кафедр історії України педагогічних вузів. Її основні положення лягли в основу профільної для кафедри навчальної

дисципліни для всіх факультетів інституту. За її зразком почалося створення таких програм і в інших вузах України.

Одночасно з навчально-виховною роботою Богдан Іванович був у гущі буремних суспільно-політичних подій 1990–1991 рр. Він переймався турботами студентської молоді, надавав розважливості й одночасно патріотичної спрямованості її бурхливій реакції на революційні події в Україні та в СРСР у цілому. Часто Богдана Івановича можна було бачити на чолі студентських колон, що прямували під патріотичними гаслами то на Хрещатик, то до Верховної Ради України. Завдяки йому та іншим нашим викладачам вдалося уникнути стихійних неконструктивних виступів студентів історичного факультету, спрямувати їх надмірну молодецьку енергію у продуктивне русло.

Єдність поглядів молодого викладача і прагнень студентів знайшла свій вираз і в навчальному процесі. Богдан Іванович у захоплюючій манері та з науковою ґрунтовністю доводив давню тяглисть української державності, показував незнищенність прагнень українців до свободи і незалежності, їх багатющу духовну скарбницю. Особлива увага зверталася на висвітлення подій Української революції 1917–1921 рр., які особливо цікавили студентів своєю складністю, заплутаністю та героїко-трагічністю.

Під впливом Богдана Івановича студенти поступово сприймали сторінки вітчизняної історії та переймалися їх змістом. Тому не була несподіваною поява на другому поверсі історичного факультету першої в інституті студентської газети з національним гімном “Ще не вмерла Україна”. Також вперше в інституті тема про Центральну Раду розглядалася при вивішеному студентами на дощі жовто-блакитному прапорі з тризубом. Такі дії студентів стали знаковими явищами, які свідчили про їх масовий перехід на патріотичні позиції, що відповідно стимулювало

викладачів кафедри на поглиблений пошук нових шляхів і можливостей для викладання вітчизняної історії.

У науково-методичній діяльності Богдана Івановича це знайшло реальне втілення на сторінках кафедральної програми з історії України 1992 р. У відповідних розділах програми автор суттєво поглибив розгляд проблем 1900–1939 рр., частково випередив істориків-науковців у цьому плані. Зокрема, характерною особливістю його матеріалів стала чітка державницька позиція, показ зародження і розвитку руху ОУН, УПА на західноукраїнських та інших українських землях як вираз тяглості державницьких традицій в Україні, незнищенності віковічного прагнення українців до свободи і незалежності. Закладені Богданом Івановичем основи викладання українського національно-визвольного руху ХХ ст. стали набутком всієї вищої школи України і успішно впроваджуються новими поколіннями істориків й сьогодні у навчально-виховний процес усіх вузів і середніх навчальних закладів нашої країни.

Богдан Іванович з самого початку своєї науково-педагогічної роботи формувався як один з лідерів у дослідженні історії періоду Української революції. Його невтомна праця вже незабаром дала свої результати у вигляді багатьох публікацій, що отримали широке визнання як наукової, так і викладацької громадськості.

У непрості часи формування кафедри історії України, визначення напрямку і змісту її роботи, великого психологічного напруження, Богдан Іванович виявився вкрай необхідним. Його весела вдача, товаристськість і доброзичливість стали тим осередком, яке дозволило знімати напруженість, консолідувати кафедру у виконанні складних завдань. Він став незамінним ведучим на наших скромних кафедральних вечірках, сипав анекдотами і жартами, задавав тон веселощам. Виступав заспівувачем багатьох пісень, особливо запам'яталися виконувані ним

стрілецькі пісні, які для багатьох членів кафедри були невідомі чи маловідомі. Ми розучували і часто співали їх та гімн “Ще не вмерла Україна”, що викликало великий подив слухачів за вікнами факультету. Під ними збиралися юрби зацікавлених людей і перепитували одні в одних “що, це за хорова капела, виступає там, який її повний репертуар?”. Можна було почути відповідь, що тут зібралися націоналісти й таким чином пропагують свої ідеї не тільки серед студентів, але й людей на вулиці. Приміщення історичного факультету на вул. Освіти 6, перетворилися на своєрідний політичний клуб. І кого тільки не було в ньому. Крім наших викладачів і студентів у ньому юрмилися студенти КІСІ, інших близьких ВУЗІВ, технікума залізничного транспорту, дорослі інтелігенти Києва. Зав’язувалися жваві дискусії.

І тут Богдан Іванович проявляв себе з усією своєю яскравістю і пристрасстю. Доводив, переконував, агітував за право України на своє державне і культурно-національне життя. Любо було просто дивитись, і одночасно брати участь всією кафедрою у всіх цих діях, на запальність і глибоку патріотичну переконливість молодого викладача. Його вміння запалити присутніх українським патріотичним духом, необхідністю не вичікувати, а активно діяти з використанням усіх допустимих форм протидії комуністичному режиму. Характерно, що при цьому Богдан Іванович виступав поборником демократичних методів протидії владі, рішуче зупиняв прояви анархізму, що часто загрожувало взяти верх, особливо, у молодіжному середовищі.

Українські патріотичні ідеї непросто приживалися у свідомості громадян, але їх життєвість багато в чому залежала від нашої переконливості та наполегливості. Працюючи й на інших факультетах, викладачі кафедри історії України вели свій нормативний курс саме з

національних позицій. Особливий успіх у цьому мав Богдан Іванович на дефектологічному факультеті. На ньому він знайшов повну підтримку тодішнього декана факультету Івана Пантелеймоновича Колесника, провідного фахівця у своїй дисципліні та явного патріота України. Саме з ініціативи Богдана Івановича та підтримки Івана Пантелеймоновича на дефектологічному факультеті вперше в університеті був введений державний іспит з історії України, що відчутно підняло престиж профільної дисципліни кафедри й на інших факультетах. Велику увагу історії України приділяли тодішні декан фізико-математичного факультету Г. П. Грищенко і природничо-географічного факультету Б. К. Гришко-Багменко.

Це стало можливим тільки тому, що студенти неісторичних факультетів уже тривалий час навчалися за окремою "Робочою програмою курсу "Історія України" для студентів усіх спеціальностей, крім спеціальності "Історія країни", одним з співавторів якої виступав і Богдан Іванович. Її особливість полягала у максимальному наближенні до спеціальностей неісторичних факультетів, у чому автори справедливо вбачали її успіх. Такий підхід повністю виправдав себе і сприяв популяризації на них історії України.

За своїм характером Богдан Іванович особистість творча, здатна як до виявлення, обґрунтування, так і розробки нових ідей та теорій. Пригадую, якось у невимушеній бесіді ми завели розмову про рідне село Богдана Івановича Хоростець і почали вивчати походження його назви. Згадали про українські божества, населені пункти України з коренем "хор", заглибилися в докиївський період, пригадали відповідні європейські аналоги. Після серйозної дослідницької роботи прийшли до висновку про безпосередній етнічний зв'язок праукраїнської людності західноукраїнських земель з

літописними племенами білих хорватів. Звідси потягли ниточку про участь давньоукраїнських племен у створенні Хорватської держави, а відповідно й про генетичний зв'язок українців і хорватів. У наше обґрунтування цієї теорії логічно впліталось розшифрування грецького етноніму хорвати від топоніму хора (певна територія, сільська округа). Тобто, виходило, що хорвати – це жителі певної території, округи, країни, а оскільки вони локалізувалися давніми літописами на Прикарпатті, то відповідно, відносилися до праукраїнського етносу, як одна з його гілок. Ці наші роздуми лягли в основу спільної публікації, яка стала першою ластівкою наукового вирішення складної проблеми етногенезу українців та їх місця в європейській історії.

З такою ж наполегливістю поставився Богдан Іванович і до підготовки та видання збірника документів під назвою "отець Павло Олійник. Зошити" (Київ, 1995 р.), де відновив історичну справедливість до особи простого сільського священика, який добросовісно виконував свої пастирські обов'язки щодо мирян. А за це зазнав, як і багато його однодумців, переслідувань і репресій від радянської влади. Його ім'я тривалий час було заборонено навіть згадувати, не кажучи вже про дослідження пастирської діяльності священнослужителя. Однак, пам'ять про нього надійно зберігали односельці та переховуванні від влади його щоденні записки. І тільки завдяки ініціативні та дослідницькій праці Богдана Івановича вітчизняна історія поповнилася ще одним іменем людини, яка свято виконувала свій обов'язок, користувалася повним довір'ям і любов'ю мирян.

Взагалі, будучи релігійною людиною, Богдан Іванович не випадково звернувся до конфесійної тематики. Саме завдячуючи йому, в наших вузах з'явився один з перших в Україні посібник під назвою "Церква в Українській державі

1917 - 1920 рр. (Доба Директорії УНР)" (К., 1997), в якому з нових позицій розглядалися релігійні проблеми. Характерною особливістю посібника стала тісна ув'язка конфесійних проблем з проблемами політичними і оскільки Богдан Іванович був спеціалістом по досліджуваному періоду, то й праця вийшла ґрунтовною і цікавою. Вона й на сьогодні активно використовується не тільки на кафедрі, а взагалі в усіх вузах України, тим самим примножуючи авторитет нашого університету.

Одночасно з навчально-виховною і науковою роботою Богдан Іванович працював над докторською дисертацією. Для її завершення ми дали йому цільове направлення в докторантуру Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. Консультантом дисертанта був призначений член-кор. НАН України П. С. Сохань. Перебування Богдана Івановича в докторантурі академічного наукового інституту відкрило перед ним ширші можливості для доступу до джерел, до багатьох заборонених чи малодоступних на той час праць зарубіжних істориків, політичних і державних діячів України досліджуваного періоду. Головним результатом цієї кількарічної виснажливої роботи став успішний захист Богданом Івановичем у 1997 р. докторської дисертації "Робітнича політика українських урядів 1917–1920 рр.". Всі опоненти відзначали високий рівень дисертації, її сміливий характер і новизну. З захистом докторської дисертації Богдан Іванович закріпився як один з визнаних лідерів історичної науки, що відкрив і затвердив нові напрямки її дослідження. Загальноновизнаний авторитет Богдана Івановича виявився і у присудженні йому звання професора й Академіка Української академії історичних наук (1999 р.).

Вже в такому стані Богдан Іванович продовжує приділяти велику увагу роботі з студентами, особливо з сільської місцевості, підготовці їх до майбутньої

вчительської діяльності. Він організовує й сам проводить екскурсії студентів в різні музеї Києва, зустріч з цікавими людьми, турбується про забезпечення їх навчальною літературою. З невеличкого тиражу підготовленої і виданої нами хрестоматії з історії України для сьомого класу, більшість книг отримали наші студенти, за що вони були дуже вдячні.

Перейшовши на інші факультети, Богдан Іванович не втрачає зв'язків ні з його рідною кафедрою, ні з історичною наукою. Кафедра історії України факультету історичної освіти глибоко шанує Богдана Івановича за його внесок як в її становлення, так і в підготовку вчителів історії, зберігає і примножує його науково-методичні здобутки. Він є співавтором комплексу "Історія України. Навчально-методичний комплекс фахової підготовки бакалаврів, спеціалістів та магістрів" (Київ, 2008 р.) та інших праць. У 2016 р. побачило світ друге видання посібника для 6-8 класів середньої школи з історії України за його та В. Й. Борисенка авторством.

Можна тільки побажати шановному ювіляру, професору Богдану Івановичу Андрусишину такого ж професійного завзяття як і в попередні роки. Подальшого злету наукової думки і мудрості керівника науково-педагогічного колективу.

*ВОЛОДИМИР БОРИСЕНКО,
зав. кафедри історії України
факультету історичної освіти,
професор*

ПРИВІТАННЯ З ЮВІЛЕЄМ

доктора історичних наук, професора,

Заслуженого діяча

науки і техніки України

Богдана Івановича Андрусишина

10 січня 2019 року виповнюється 60 років з нагоди Дня народження відомому вченому, українському історику, правознавцю, археографу, педагогу, доктору історичних наук, професору, академіку Української академії історичних наук, АН Вищої школи України, Української академії політичних наук, Заслуженому діячу науки і техніки України Богдану Івановичу Андрусишину.

Життєвий і творчий шлях від студента до доктора історичних наук, професора, академіка, а також наукове становлення та професійне зростання Б. І. Андрусишина відбувається у храмі науки – Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова (далі – НПУ імені М. П. Драгоманова).

З 2016 р. і по теперішній час Б. І. Андрусишин обіймає посаду декана факультету політології та права. Цей факультет як структурний підрозділ НПУ імені М. П. Драгоманова є своєрідним навчально-науковим “комплексом”, де на високому методичному рівні забезпечується організація освітнього процесу з урахуванням досягнень юридичної та політологічної наук та направлений на підготовку сучасних правників і політологів.

Б. І. Андрусишин – талановитий вчений, відданий ідеалам науки. Написані ним близько 400 наукових праць із соціально-економічної історії Української революції, історії держави і права України, історії церкви, профспілок, культурологічні питання етногенези українського народу, стали значним внеском у розвиток вітчизняної науки, одержали визнання наукової спільноти не тільки в Україні, а й за її межами. Вченого відрізняють невичерпна творча енергія, ширина дослідницьких інтересів, ерудиція, енциклопедичність знань у різних сферах суспільного життя, завзятість і цілеспрямованість у досягненні поставленої мети.

Б. І. Андрусишин – талановитий педагог. Заняттям, які проводить професор Б. І. Андрусишин, притаманні теоретична глибина, зразкова логічність методики викладання навчального матеріалу. За педагогічну діяльність Б. І. Андрусишин своїми глибокими за змістом і бездоганним за формою лекціям здобув повагу і вдячність багатьох поколінь здобувачів вищої освіти. Професор продовжує своєю педагогічною майстерністю спонукати студентську молодь до наукового пошуку. Щоденна напружена праця Б. І. Андрусишина завжди спрямована на вдосконалення організації освітнього процесу, підвищення якості підготовки висококваліфікованих молодих фахівців.

Чималим є внесок Б. І. Андрусишина у налагодження міжвузівських і міжнародних зв'язків НПУ

імені М. П. Драгоманова з українськими та іноземними закладами вищої освіти, державними установами та міжнародними організаціями. За ініціативи декана було підписано цілу низку угод із установами Національної академії наук України, зокрема з Інститутом держави і права імені В. М. Корецького, Інститутом політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса, Інститутом законодавства Верховної Ради України.

Окрему сторінку професійного життя Б. І. Андрусишина займає участь у підготовці кадрів для правоохоронної системи України. Так, Богдан Іванович не один рік працював у складі Приймальної комісії Національної академії внутрішніх справ України (нині – Національна академія внутрішніх справ), що здійснювала фаховий відбір кадрів на навчання із подальшою перспективою служби в органах та підрозділах Міністерства внутрішніх справ України. Необхідно відзначити, що у 2006 р. Богдан Іванович успішно завершив навчання у Київському національному університеті внутрішніх справ та отримав диплом із відзнакою за спеціальністю “Правознавство” і здобув кваліфікацію юриста.

З 2008 р. по 2016 р. у НПУ імені М. П. Драгоманова функціонувала спеціалізована вчена рада на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень, керівництво якою здійснював професор Б. І. Андрусишин. Наукові ступені кандидата юридичних наук здобули як науково-педагогічні працівники НПУ імені М. П. Драгоманова, так і інших закладів вищої освіти, державні службовці, правоохоронці-практики. До складу спеціалізованої вченої ради ввійшли провідні вчені-правознавці НПУ імені М. П. Драгоманова, Інституту держави і права імені В. М. Корецького

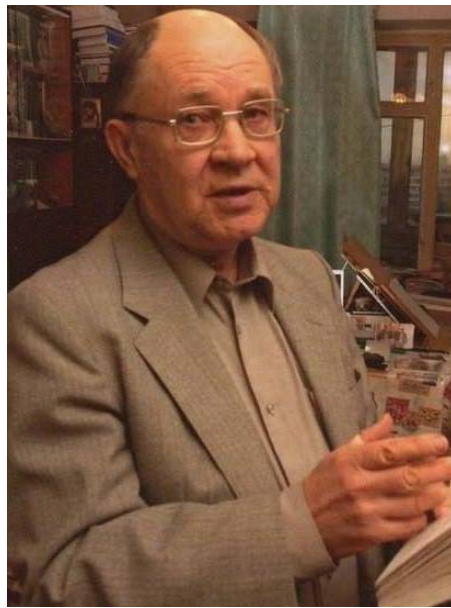

НАН України, КНУ імені Тараса Шевченка, Національної академії внутрішніх справ, що забезпечує високий науковий і об'єктивний рівень вимог при атестації наукових кадрів та дозволяє здійснити кваліфіковану оцінку якості дисертаційних робіт.

Даючи найвищу оцінку Вашій професійній діяльності, відмічаючи Ваш вагомий внесок у становлення і розвиток юридичної науки, щиро бажаємо Вам, дорогий наш ювіляре, міцного здоров'я, бадьорості, творчих успіхів та натхнення!

Впевнені, що Ваша плідна діяльність і надалі сприятиме подальшому розвитку юридичної освіти та історико-правової думки України, укріпленню статусу України як правової демократичної держави.

С. Д. ГУСАРЕВ
перший проректор
Національної академії внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України

Пора підсумків і нових науково-педагогічних планів

Видатний композитор Р. Шуман зазначав, що в житті кожного творчого митця стоять два великих завдання: досягти слави і втриматися на її хиткому гребні. Щодо наукової особистості ці крилаті слова можна перефразувати таким чином: по-перше треба досягти визнання в середовищі вчених, а потім постійно досліджувати актуальні проблеми, виховувати і гуртувати своїх послідовників і продовжувачів наукової школи. У науці, коли в ній не позначається адміністративно-номенклатурний вплив, немає верстової дороги, тут тернистий шлях, на якому успіху досягає той хто наполегливо і системно набуває ґрунтовних знань і впроваджує їх на науково-педагогічній ниві, в суспільне життя.

Доктор історичних наук, професор, дійсний член Української академії історичних наук, Академії наук вищої школи України, Заслужений діяч науки і техніки України та Української академії політичних наук Богдан Іванович Андрусисин належить до такого кола ще відносно

молодих, але вже відомих вчених правознавців незалежної України. Вагомим аргументом наукового кредо Богдана Івановича є те, що в його діяльності поєдналися дві наукові дисципліни: історія і право. Наш патріарх юридичної науки академік В. М. Корецький визначив свій науковий статус, як історика права. Дійсно стало загальновизнаним у науковому світі, що вченим-правником з широким фаховим світоглядом можна стати, коли твої юридичні знання базуються на солідному історичному фундаменті.

Науковий діапазон історико-правових досліджень шановного ювіляра (соціально-економічна історія Української революції, історія держави і права, методика викладання правознавства, історія церкви, культурологічні проблеми етногенези українського народу тощо) від доби Центральної Ради, коли у визвольних змаганнях виборювалася незалежна Українська держава, протягується до сучасних актуальних проблем її розбудови. Для цього досить поглянути на перелік наукових праць Богдана Івановича.

Сказати, що Андрусишин плідно поєднує педагогічну і наукову діяльність, є успішним організатором юридичної науки і освіти, було б надто лаконічно. На моє переконання, він належить до тих вчених, які органічно усвідомлюють, що шлях до істини пізнається, образно кажучи, з трьохгранної світоглядної обсерваторії: науки, культури і релігії. В його повсякденній діяльності простежується саме цей діалектичний метод виховання такого прагнення істини у майбутніх правознавців, викладачів права і політологів. До речі, за його ініціативою чи не вперше в українських вузах, в Інституті політології та права НПУ імені М. П. Драгоманова започатковано викладання канонічного права, написання кандидатських дисертацій і дипломних робіт з цієї тематики, зустрічі з ієрархами церкви.

За прикладом університетів Європи – поєднання педагогічного і науково-дослідного профілю навчання – між соціально-гуманітарним факультетом НПУ імені М. П. Драгоманова (нині факультет політології та права) на

чолі з деканом Б. І. Андрусишиним та Інститутом держави і права імені В. М. Корецького на чолі з академіком Ю. С. Шемшученком було укладено угоду про науково-педагогічне співробітництво, за якою відомі вчені виступають з лекціями перед студентами, беруть участь у наукових конференціях, симпозіумах, презентаціях тощо. В інституті проходять заходи по вихованню національної свідомості і патріотизму у студентів; екскурсії по історичних місцях, походи в театр, музеї і виставки стали традицією.

Видатний правник О. Ф. Коні наголошував на тому, щоб майбутнім юристам ще на студентській лаві прививались високі моральні ідеали, з якими “як з надійною зброєю, як з вірним компасом, треба ввійти в життя”. Ці слова особливо актуальні за сучасних умов в Україні і про їх втілення в студентське середовище постійно піклується професор Б. І. Андрусишин.

Наука як і культура, успадковує традиції та живиться новими ідеями, теоріями. Її творять і розвивають особистості, які гуртують навколо себе однодумців засновують наукові школи. Вони пробуджують творчу думку, свідомо впливають на розвиток інтелекту людини, прославляють країну і малу Батьківщину. Ця вічна естафета – традиція в науковому середовищі, суспільстві тримається на плідному прирощенні ідей, знань, праці вчених і мислителів. Мені, як давньому колезі Богдана Івановича, віриться, що він послідовно реалізуючи свої науково-педагогічні потенції, як учений і організатор юридичної науки і освіти, впевнено крокує в цьому напрямі при цьому відстоюючи високі моральні стандарти як у науковому житті, так і в людських стосунках.

*В. І. АКУЛЕНКО,
провідний науковий співробітник
Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України,
доктор юридичних наук, професор*

З нагоди 60-річчя доктора історичних наук, професора, декана факультету політології та права Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, заслуженого діяча науки і техніки України, академіка Української академії історичних наук, Української академії політичних наук та Академії наук вищої школи України

БОГДАНА ІВАНОВИЧА АНДРУСИШИНА

Висловлюючи щиру радість від імені професорсько-викладацького колективу кафедри історії держави, права та політико-правових учень юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка з нагоди Вашого 60-річчя, дозвольте Вам висловити щиру вдячність за багаторічну та плідну наукову співпрацю, дружбу та підтримку у сфері правничої науки та освіти.

Як один з визначних організаторів національної історичної та юридичної освіти і науки, науковий керівник

багатьох аспірантів та пошукувачів, викладач, лектор, Ви, беззаперечно, вписали золоті сторінки в українську історичну науку та в історію сучасного українського правознавства.

Нас приємно вражає Ваша відданість справі, працьовитість, відповідальність. Особливо приваблює Ваша плідна наукова праця, яку Ви успішно поєднуєте з педагогічною. Читаєте захоплюючі лекції з історії України, історії держави і права України, канонічного права. Приємно вражають Ваші різнобічні наукові інтереси – соціально-економічна історія Української революції, історія держави і права України, історія церкви, профспілок, культурологічні питання етногенези українського народу, археографічна робота. Для вирішення конкретних історичних питань Ви вдало звертається до правових, економічних, релігійних джерел, етнопсихології, політології, філософії. Проблеми історії Ви ґрунтовно розглядаєте крізь призму політичних доктрин минулого, державно-правову діяльність урядових структур висвітлюєте в широкому європейському та світовому контекстах. У Вашому творчому науковому доробку понад 200 опублікованих праць, які здебільшого мають новаторський характер, містять багатий фактичний матеріал, що донедавна знаходився у "закритих фондах". Ваші монографічні дослідження – "У пошуках соціальної рівноваги" (1995); "Церква в Українській державі 1917–1920 рр. (Доба Директорії УНР)" (1997); "З'їзд поневолених народів (8-15 березня 1917 р.)". (1994, у співавт.); курс лекцій "Методика викладання шкільного курсу "Основи правознавства" (у співавт., 2005) та ін. стали зразком якісного академічного викладу найскладніших проблем історії України. Ваші численні наукові публікації, лекції, вся діяльність професора історії у вищій школі сприяла

становленню в Україні якісної історичної та правової освіти і цілої плеяди талановитих учнів і послідовників.

Професор Б. І. Андрусишин – людина, котра має великі організаторські здібності. Ви тривалий час обіймаєте відповідальні посади – заступник декана дефектологічного (1990–1994 рр.) та соціально-гуманітарного (1997–1998 рр.) факультетів, завідувач кафедри правознавства (1997 р.), з 1999 р. теорії та історії держави і права, декан соціально-гуманітарного факультету (1998–2006 рр.), з 2006 р. до 2016 р. директор Інституту політології та права, з 2016 р. і по теперішній час декан факультету політології та права Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Завдяки Вашим зусиллям, сьогодні факультет політології та права – потужний, авторитетний структурний підрозділ Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, науково-педагогічний колектив якої є визнаним лідером в дослідженні багатьох актуальних історично-правових питань державотворчих процесів в Україні.

Хотілося б окремо зауважити, що Ви є для нас прикладом глибоко патріотичної людини, яка вболіває за свій народ, державу, мову, культуру. Ви не тільки відомий в Україні, а і за її межами організатор історичної та юридичної науки. Ви є людиною різносторонніх інтересів і активно залучаєте до них колектив ввіреного Вам факультету. Сьогодні Ви святкуєте свій ювілей з великим науковим доробком, педагогічним досвідом, духовним надбанням. Сподіваємося, що цей досвід ще буде плідно жити наукову думку та надихати на досягнення нових наукових здобутків.

Ми щиро радіємо також Вашими успіхами у підготовці молодих фахівців і шануємо Ваші наукові звершення, цінуємо Ваш науковий потенціал. Нас захоплюють Ваші здобутки у розширенні міжнародної співпраці, Ваші

намагання знаходитися на високому науковому рівні, Ваш нестримний інноваційний поступ.

Сьогодні завдяки особистим зусиллям Ваш колектив продовжує і примножує свої славні академічні традиції попередників. У рамках Болонського процесу Ви успішно запроваджуєте європейські підходи до підготовки нової генерації духовної та інтелектуальної еліти українського народу.

Колектив кафедри історії держави, права та політико-правових учень Львівського національного університету імені Івана Франка щиро вітає Вас, вельмишановний Богдане Івановичу, з 60-річним ювілеєм і щиро бажаємо Вам міцного здоров'я, великого земного щастя, миру, чудового настрою, невичерпної життєвої, творчої енергії, наснаги та благополуччя, а також подальших здобутків у науковій і педагогічній діяльності на благо демократичної і суверенної України.

І. Й. Бойко

*завідувач кафедри історії держави, права
та політико-правових учень
юридичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка,
доктор юридичних наук, професор*

***БОГДАН ІВАНОВИЧ АНДРУСИШИН –
відомий історик, авторитетний педагог,
досвідчений керівник***

Ім'я Богдана Івановича Андрусишина – відомого українського вченого-історика, майстерного викладача, який збагатив історичну науку своїми добротними дослідженнями і розвідками, синтетичними працям – широко відомо вітчизняним науковцям-гуманітаріям.

Богдан Іванович – доктор історичних наук, професор Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, дійсний член Української академії історичних наук та АН Вищої школи, член-кореспондент Української академії політичних наук, ерудований вчений, талановитий педагог, людина високої культури.

Відомий вчений створив свою авторитетну наукову школу, його вклад у підготовку майбутніх фахівців загальнонавчальний. Він організував на рівні сучасних вимог працю колективу щодо багатогранної науково-дослідної і навчально-методичної діяльності як одного з невідкладних

завдань у реформуванні української системи вищої освіти та науки.

Природа щедро обдарувала його талантами – світлим розумом, працьовитістю, здатністю глибоко мислити, доступно та логічно викладати. Особливо імпонують такі риси ювіляра як порядність, доброзичливість, толерантність, почуття гумору.

Основні етапи та зміст його творчої біографії, пов'язані з формуванням наукового і суспільно-політичного світогляду, творенням своєї наукової ідентичності, послідовним сходженням на науково-педагогічні вершини і заслуженим визнанням як в трудовому колективі так і серед наукової спільноти.

Богдан Іванович народився 10 січня 1959 року в с. Хоростець, Бережанського (нині Козівського району) Тернопільської області, в сім'ї сільських інтелігентів Івана Петровича Андрусича та Ганни Василівни Андрусич. У 1974 році закінчив з похвальною грамотою Хористецьку восьмирічну школу. Навчався в Чортківському педагогічному училищі, яке закінчив з відзнакою. У 1978 році став студентом історичного факультету Київського державного педагогічного інституту імені О. М. Горького. Тут він торував дорогу в історичну науку. Поряд з навчанням юнак активно займався громадською роботою. У 1982–1983 роках був стипендіатом імені Карла Маркса на історичному факультеті КДПІ імені О. М. Горького. У 1983 році закінчив навчання в інституті, отримавши диплом з відзнакою. Надалі вчителював (1983, 1985) у школах Білої Церкви та Києва. У 1983–1985 роках служив в армії (нині офіцер запасу Збройних Сил України).

1986–1997 роки – це етапи професійного зростання Богдана Івановича. Він стає аспірантом, а потім працює асистентом, старшим викладачем, доцентом, докторантом Інституту української археографії та джерелознавства імені

М. С. Грушевського, НАН України, професором кафедри історії України історичного факультету, заступником декана дефектологічного (1990–1994) та соціально-гуманітарного факультетів (1997–1998), завідувачем кафедри правознавства (1997), з 1999 р. кафедри теорії та історії держави і права, деканом соціально-гуманітарного факультету НПУ імені М. П. Драгоманова (1998–2006). У 2006–2007 рр. стає директором Інституту політології, соціології та права, з 2007 р. – директором Інституту політології та права. З 2011 року Б. І. Андрусишин – проректор з навчально-методичної роботи гуманітарних інститутів НПУ ім. М. П. Драгоманова.

Кандидатську дисертацію: “Нарком праці України та його діяльність (листопад 1918 – серпень 1919 рр.)” (науковий керівник проф. М. Д. Березовчук), достроково представлено до захисту і успішно захищено у 1990 р. Написана на межі історії та правознавства, праця висвітлює історію становлення більшовицьких органів державної влади та управління, спроби реалізувати марксистську концепцію керівництва соціально-економічною сферою.

Надалі Богдан Іванович не припиняє наукової роботи, результатом якої стала докторська дисертація: “Робітнича політика українських урядів 1917–1920 рр.” (науковий консультант – чл.-кор. НАН України, проф. П. С. Сохань), (1997). Дана дисертація, згідно сучасних методологічних засад, висвітлює політику урядів Центральної Ради, Української Держави, Директорії УНР та УСРР щодо окремих суспільних груп, формування соціальної політики державних утворень, розв’язання ними соціальних конфліктів, підготовку трудового права та права соціального забезпечення.

Водночас Богдан Іванович активно займається громадською та просвітньою діяльністю. Відповідно зростав авторитет Богдана Івановича як науковця та педагога.

Визнанням його заслуг стало обрання членом спецради по захисту дисертацій зі спеціальностей “Політологія” та “Історія України”, членом експертної ради ВАК України з історії, головою секції соціально-гуманітарної освіти та правознавства Науково-методичної ради МОН України, членом редколегій численних видань.

Наукову роботу Богдан Іванович успішно поєднує з педагогічною. Читає лекції з історії України, історії держави і права України, канонічного права. У центрі наукових інтересів Б. І. Андрусишина – соціально-економічна історія Української революції, історія держави і права України, методика викладання правознавства, історія церкви, профспілок, культурологічні питання етногенези українського народу, археографічна робота. Для вирішення конкретних історичних питань нерідко звертається до правових, економічних, релігійних джерел, етнопсихології, політології, філософії. Проблеми історії розглядає крізь призму політичних доктрин того часу, державно-правову діяльність урядових структур висвітлює у європейському та світовому контекстах. Вперше в новітній українській історіографії почав розглядати питання класової боротьби через призму соціальної конфліктології, проаналізувавши роль не лише соціально-економічного, а й національного, політологічного, морально-естетичного та релігійного факторів.

У творчому доробку вченого численні праці, які здебільшого мають новаторський характер, містять багатий фактичний матеріал, що в період СРСР знаходився у “закритих фондах” вітчизняних архівосховищ. Серед них – широко цитоване монографічне дослідження: “У пошуках соціальної рівноваги” (1995). Книга присвячена осмисленню соціально-економічного змісту Української революції 1917–1920 рр., порівнянню соціального і національного в ній, значна увага приділена пошуку компро-місів між

державою і профспілками, законотворчій діяльності урядів. Монографія “Церква в Українській державі 1917–1920 рр. (Доба Директорії УНР)” (1997), присвячена дослідженню політики уряду Директорії УНР стосовно релігії та церкви, юридичним аспектам церковної політики, боротьбі прихильників Патріаршої (РПЦ) та Української (автокефальної) церкви. У співавторстві з В. Д. Свораком побачила світ ґрунтовна монографія “Державно-політичні структури Київської Русі.

Вчений взяв активну участь у написанні підручників і навчальних посібників, методичних розробок.

Перу Богдана Івановича належать розділи у колективних працях: “Нариси історії професійних спілок України” (Розділ III), (2002), “Церква в Українській Гетьманській Державі” в кн.: Останній Гетьман. Ювілейний збірник пам’яті Павла Скоропадського. 1873–1945”. (1993) (у співавтор.), численні статті.

Б. І. Андрусишин взяв участь у підготовці видання “Робочої програми “Історії України” для студентів ВНЗ” (1990, 1992, 1994), методичного комплексу “Історія держави і права України” (у співавтор.), (1999), методичного посібника “Історія України”. “Матеріали до лекції та методичні поради для викладачів навчальних закладів системи підготовки молодших спеціалістів (частина II)”, (1992), “Історія України в художньо-літературних образах: посібник для 7-8 класів середньої школи” / Упорядкування. – Київ, 2000 (у співавтор.), “Історія України в художньо-літературних образах: посібник для 6-8 класів загальноосвітніх шкіл. Київ, 2014 (у співавтор.), “Методика викладання правознавства у вищому навчальному закладі: навчальний посібник. – Київ, 2011, збірника навчальних матеріалів “Пам’ятки історії держави і права України: Київська Русь” (2003). Дослідник підготував і видав історичне джерело “Зошити” О. П. Олійника (1995), священика з

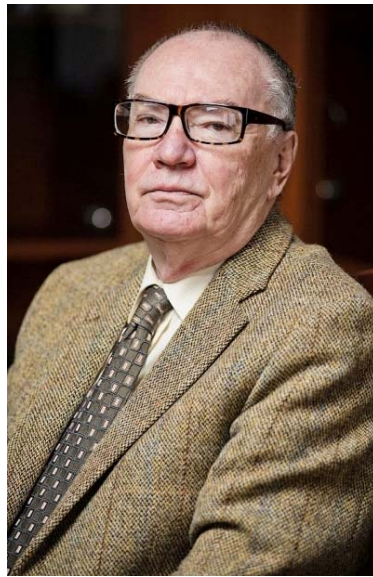
Тернопільщини, у вступі і коментарях до якого зробив глибокий соціально-психологічний зріз галицького суспільства кінця ХІХ – середини ХХ ст., розкрив роль Української греко-католицької церкви в національно-визвольному русі.

Ряд праць науковця присвячено історії профспілок України, пошукові шляхів вирішення соціальних конфліктів, а також аналізу поглядів М. Грушевського, П. Скоропадського, С. Петлюри, М. Драгоманова на шляхи розвитку української державності тощо.

Б. І. Андрусишин як авторитетний науковець є членом редакційних колегій багатьох збірників наукових праць, часописів, журналів. За наукові здобутки та успішну навчально-виховну роботу Богдана Івановича нагороджено численними орденами, почесними грамотами та іншими відзнаками.

Все своє свідоме життя Богдан Іванович гідно служить українському народові, розвитку науки та освіти. Він збагатив науку важливими і цінними працями, став видатним вченим, авторитетним дослідником, активним громадським діячем, мудрим педагогом, патріотом рідної землі. Свій ювілей Богдан Іванович зустрічає у розквіті життєвих та творчих сил. Як історик, правознавець, педагог він сповнений енергії, творчих задумів та планів. Побажаємо ювіляру міцного здоров'я, реалізації життєвих проектів та творчого довголіття.

*В. С. Лозовий,
доктор історичних наук., професор, зав. відділом
гуманітарної безпеки НІСД*

Шановному і дорогому Богдану Івановичу Андрусишину!

– З щирою вдячністю за багаторічну дружбу, талановите наукове співробітництво;

– підкреслюючи його вагомий внесок, зроблений у розвиток мого рідного дефектологічного факультету на посаді заступника декана ще у молоді роки;

– у захопленні від його футбольної майстерності, вболівальної компетентності, таланту тамади, виконавця українських патріотичних пісень, глибинного знання історії України, палкої відданості рідній землі тощо,

з нагоди 60-річчя присвячую:

*В колі друзів все частіше,
Хоч він “туз в колоді”,
“Крупняк” Богдан Андрусишин.
Зветься просто – Бодя.
Щиросердно і гуманно,*

*Без грама пародій
Ці вірші – не для Богдана,
А для друга Боді.*

(далі я не втримався від самоцититування мого колишнього поздоровлення Богдану Івановичу з нагоди 50-річчя:

*“Восхищенья планка – все выше,
Хоть он, в сущности, не популист.
С юбилеем, Богдан Андрусышин,
Друг, мудрец, патриот, футболист!*

*Над собою трудясь неустанно,
Он огромных успехов достиг.
И приятно поздравить Богдана,
Сочинить ему праздничный стих.*

*Годы Боди, друзья, не тарифьте,
Посмотрите – усы не висят!
За его юбилейные фифти
Мы накатим по сто пятьдесят!*

*Жизнь сегодня, простите, – зараза:
Авантюры, злодейства, бедлам...
Но от газа и сектора Газа
Возвращаемся к вечным делам.*

*Пусть на свете становится тише,
Пусть звучат Бах, Бетховен и Лист.
С днем рожденья, Богдан Андрусышин,
Друг, мудрец, патриот, футболист!”*

(Повертаємося до сьогоднішнього і до рідної мови):

---

*Все, що в моді, є у Боді,
Шарм – у Бодіній природі.
Ладний, елегантно сивий,
І моторний, і красивий;
Для жінок – спокуса
Молодецькі вуса!*

*Ще, як кажуть у народі,
Творча клепка є у Боді.
Йому Господом дана
Мудрість, думки глибина.*

*За його менталітет,
За його авторитет
Славить Бодю і цінує
Рідний університет!
А в державному масштабі –
Вищий генералітет.*

(І знову – самоцититування, з 2004 року):

*Хай зростає щохвилини
Сила й слава України –
Від Майдана до Майдана,
Від Богдана до Богдана!*

Виктор Синёв “Мои друзья – от “А” до “Я”. – Київ :
“МП Леся”, 2010. – С. 7-8.

**ВІКТОР СИНЬОВ,
академік АПН України,
Заслужений юрист України,
доктор педагогічних наук, професор**

Творчий неспокій професора Богдана Андрусишина

Українська земля щедра на таланти. У гроні українських учених і педагогів особливе місце посідає історик, правознавець і політолог, доктор історичних наук, професор Богдан Іванович Андрусишин. Щедро віддаючи талант служінню своїй альма-матер, професор Богдан Андрусишин зумів водночас принести вагомий доробок у низку наукових напрямів. Саме тому його багатогранну наукову, педагогічну й просвітницьку діяльність можна вповні означити як енциклопедичну. І це не лише тому, що він є автором багаточисленних статей у низці українських наукових енциклопедій, зокрема, “Енциклопедії історії України”¹, “Сучасної української енциклопедії”², “Юридичної

---

¹ Енциклопедія історії України : у 10 тт. / редкол. : В. А. Смолій (гол.) [та ін.] ; авт. : Н. С. Абашина, ... Б. І. Андрусишин [та ін.]. – Т. 6. – Київ : Наук. думка, 2009.

² Сучасна українська енциклопедія. – Київ, 2017.

енциклопедії”³, “Політичної енциклопедії”⁴, “Великої української юридичної енциклопедії”⁵ тощо. А тому, що він реально своїми працями збагатив різні галузі науки: історію, археографію, правознавство, політологію та, звичайно, ж педагогіку.

Затребуваність активних високоосвічених науковців і освітян надзвичайно зросла після відновлення незалежності Української Держави 1991 року. Виникла не просто гостра необхідність у кваліфікованих кадрах, а суть важливо було, щоби ці фахові кадри були свідомими їх високої місії з українських державницьких патріотичних позицій. Таким високим критерієм і відповідав молодий учений, котрий захистив кандидатську дисертацію ще 1990 року.

Викладацька діяльність та активна участь у модернізації провідного педагогічного університету України не завадили професійному зростанню. Й невдовзі 1997 року кипуча енергійна наукова праця пана Богдана Андрусича увінчалася докторським дипломом. До речі, на той час він був наймолодшим доктором наук в Україні. Стало гарним поєднання університетської освіти з фундаментальними знаннями докторантури Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського Національної академії наук України, що дало плідний результат. Напевне не випадково науковим консультантом Богдана Андрусича став сам директор Інституту член-кореспондент НАН України Павло Степанович Сохань.

З власного досвіду знаю цього талановитого вченого й визначного організатора науки, його цілеспрямованість і

---

³ Юридична енциклопедія : у 6-ти тт. – Т. 1-6 / ред. колегія: Ю. С. Шемшученко (гол. редкол.), ... В. П. Горбатенко (відп. секретар); авт.: ... Б. І. Андрусич [та ін.] – Київ : Укр. енциклопедія, 1998–2004.

⁴ Політична енциклопедія / НАН України, Ін-т політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса / редрада : В. Литвин, В. Смолій, Ю. Левенець [та ін.] ; авт. : Б. Андрусич [та ін.]. – Київ : Парламентське видання, 2012.

⁵ Велика українська юридична енциклопедія : у 20 томах. – Т. 1 : Історія держави і права України. – Київ, 2016.

глибину. Адже чимало років мені довелося від Національного Інституту стратегічних досліджень працювати в робочій групі Урядової комісії з вивчення діяльності ОУН-УПА. Саме тоді з Канади до України перенесли центр із видання “Літопису УПА”. За попередні 20 років у Торонто вийшло 28 томів цього Літопису. Але вже 1995 року не в останню чергу саме стараннями й працею професора Павла Соханя у Києві було видано “Літопис УПА. Нова серія. – Т. 1. – 512 с.”⁶.

Опісля захисту докторської дисертації із подвійним завзяттям пан Богдан Андрусишин віддався науковій і викладацькій діяльності. Протягом наступних двох десятиріч років він очолював кафедру правознавства (згодом кафедра теорії та історії держави і права), був деканом соціально-гуманітарного факультету, директором Інституту політології, соціології та права, проректором з навчально-методичної роботи гуманітарних інститутів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. І по нині професор Богдан Андрусишин є деканом факультету політології та права.

Окрім того, професор Богдан Андрусишин був модератором створення 5-ти факультетів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Саме науково-організаторські здібності помножені на гуманітарний інтелектуальний потенціал, підсилені стратегічним мисленням дозволили йому втілити в життя дійсно реформаторські задуми в освітньо-науковій сфері.

Подвижницька освітньо-наукова діяльність професора Богдана Андрусишина не виглядала би досконалою і довершеною, якби не вінчалася власною науково-

---

⁶ Див. докладніше: Здіорук О. І. Літопис УПА: час, події, джерела (Джерелознавча достовірність та інформаційна цінність багатотомного видання “Літопис УПА”. – Київ : Ін-т історії України НАНУ, НІСД, 2000. – С. 123-138 ; Здіорук С. І., Гриневич Л. В., Здіорук О. І. Показчик публікацій про діяльність ОУН та УПА (1945–1998 рр.). – Київ : Ін-т історії України НАНУ, НІСД. – 1999. – 173 с.

педагогічною школою. Очолюючи й будучи членом Спеціалізованих вчених рад Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, він особисто підготував 4-х докторів історичних наук, 2-х кандидатів історичних наук та 18 кандидатів юридичних наук.

Тематика захищених під керівництвом професора Богдана Андрусишина дисертаційних праць стосувалася основних проблем українського державотворення, національної єдності, стратегії європейської інтеграційної політики України, державно-правових підвалин Української Держави. Він прищеплює молодим науковцям широку культуру мислення, зокрема заохочуючи вивчати такі специфічні, але важливі для українського державотворення ділянки, як становлення й розвиток церковного канонічного права України, органів державної влади Київської Русі, Української Народної Республіки, доби Гетьманату тощо,

Підводячи аналітичний підсумок поступу творчої діяльності професора Богдана Андрусишина, треба згадати, що він користується заслуженим високим авторитетом серед колег-освітян, науковців, студентства й широкої громадськості. Його заслуги гідно оцінені Українською Державою, релігійними й іншими громадськими організаціями. Достатньо нагадати, що він носить найвище наукове національне визнання – Заслужений діяч науки і техніки України.

Різні аспекти освітньо-наукових досліджень потребували постійної уваги та вмілого використання інтелектуального потенціалу великих колективів учених. Виникала потреба здійснювати науковий аналіз визначальних для Української нації освітньо-наукових процесів, особливо розвитку університетської освіти і науки. І тут проявилось науково-організаторське мистецтво професора Богдана Андрусишина. Під його орудою зафундований не один

важливий напрям українських історичних, правових і політологічних досліджень. Дані дослідження відображали значний пласт гуманітарних проблем як всередині країни, так і її потреби в освітній сфері.

Наукові дослідження професора Богдана Андрусишина несуть ту особливість, що мають здебільшого безпосередньо прикладний характер. Почасти це зумовлюється статусом базової освітньої установи для підготовки педагогічних кадрів. Але є й інший науково-інтелектуальний каталізатор – це глибоке розуміння та втілення в життя українських національних цінностей – звідси йому притаманний глибокий академізм і класична фундаментальність. Для нього також є характерною насичена співпраця з академічними інститутами та класичними університетами, і надважливо, що така співпраця завше націлена на захист національних інтересів і національної безпеки України.

Маю тверді переконання, що високий професіоналізм, мудрий досвід і глибокий патріотизм професора Богдана Івановича Андрусишина ще довгі десятиліття служитимуть освітньо-інтелектуальному зміцненню Української нації.

*СЕРГІЙ ЗДІОРУК,
Заслужений діяч науки і техніки України
(Національний Інститут стратегічних досліджень)*

*Vivere est cogitare,
Vivere est agere,
Vivere est Vincere...*

*Жити – значить мислити,
жити – значить діяти,
жити – значить перемагати...*

Виповнилося 60 років від дня народження Богдана Андрусишина – доктора історичних наук, професора, відомого вченого, активного громадського діяча, талановитого педагога, здібного організатора, надійного друга, прекрасної людини. Богдан Іванович – визнаний лідер у галузі вищої політичної освіти, який понад 20 років очолює факультет, що готує правознавців та політологів у Національному педагогічному університеті імені Михайла Драгоманова. Богдан Іванович – творча особистість, багатогранна, яскрава, неординарна, яка проявила себе у різних галузях діяльності – науці, освіті, громадському житті.

Мабуть, це було закладено батьками, а інакше не може й бути – звичайний сільський хлопець із Тернопільщини був і відмінником, і спортсменом одночасно. Любов до фізичної культури і спорту Богдан Іванович зберіг і сьогодні. Він володіє універсальними талантами, різнобічними інтересами, глибокими знаннями та одночасно поєднує керівну, наукову, викладацьку, організаційну і громадську діяльність із систематичними заняттями фізичними вправами.

Так було завжди. У юні роки Богдан Андрусишин захищав честь класу, школи, села, району, області. Вже дорослим у роки навчання продовжив отримувати нагороди: грамоти, медалі і кубки з легкої атлетики, волейболу, футболу. Студент історичного факультету, Богдан Андрусишин був одним із лідерів спортивної команди рідного факультету та інституту, яка займала провідні місця на змаганнях міського, обласного, всукраїнського та всесоюзного рівня.

Сьогодні Богдан Іванович зберіг чудову спортивну форму. Він є членом драгоманівської професорсько-викладацької футбольної команди. Чого тільки варті його голи у воротах Харківського національного університету електроніки імені В. Н. Каразіна, Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, ДВНЗ “Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди”, Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка та інших достойних суперників.

Бомбардир Андрусишин впевнено вражає ворота суперників, радує своїх вболівальників, серед яких і його студенти. Ввірений йому факультет політології та права за останнє десятиріччя входив у трійку найсильніших з усіх спортивних змагань університету. Здійснюючи пропаганду фізичної культури і спорту серед студентської молоді,

---

Богдан Іванович заснував щорічний Кубок декана факультету з міні-футболу.

Шановний наш колего, однодумцю, соратнику, партнере по команді, друже, від себе та всього колективу факультету фізичного виховання, спорту та здоров'я, щиро зичу міцного здоров'я, миру й добра, активної праці, професійних здобутків, творчої наснаги та гарних учнів! Бажаю чудової спортивної форми та яскравих голів на футбольному полі, щирих оплесків вболівальників та радості нових перемог!

О. В. ТИМОШЕНКО
декан факультету
фізичного виховання, спорту і здоров'я
НПУ імені М. П. Драгоманова

Корифей методики викладання правознавства

Основою кожного закладу вищої освіти є освітнє середовище, яке формують його науково-педагогічні працівники. А саме освітнє середовище є основою для освітнього процесу студентів. Яскравим представником освітнього середовища НПУ Драгоманова вже не одне десятиліття є доктор історичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, академік Української академії історичних наук, АН ВШ України, член-кореспондент Української академії політичних наук Богдан Іванович Андрусишин.

Наприкінці 90-х років ХХ ст., працюючи в НПУ імені М. П. Драгоманова, авторові цієї статті пощастило стати свідком і до деякої міри учасником становлення нової наукової школи – методики викладання правознавства. Саме Богдан Іванович очолив формування цієї школи.

У межах цієї наукової школи досліджуються такі основні проблеми методики викладання правознавства:

- методика викладання правознавства у школі;
- становлення та розвиток шкільної правової освіти;
- методики викладання правознавства у вищому навчальному закладі;
- концептуальні засади безперервної правової освіти України;
- моделі правової освіти в Україні та в пострадянських країнах;
- проблеми підготовки педагогів-юристів для викладання правознавства у школі та вищому навчальному закладі;
- державна політика у сфері правової освіти;
- юридична педагогіка.

Політичні й економічні процеси та зрушення в житті нашої держави зумовили зміну шкали цінностей та переоцінку пріоритетів суспільного світосприйняття. На перший план на початку ХХІ століття вийшла людина, її права та внутрішній, духовний світ. Важлива роль у такій трансформації суспільства належить правовій освіті, яка формує правову культуру та правосвідомість молоді, перетворюючи ідеали добра, законності та справедливості в мотиваційні чинники їхньої поведінки. Активна законотворча діяльність в Україні, впровадження на рівні держави соціальних і економічних програм і новітніх технологій, реформування й удосконалення системи державних органів, спрямоване на дотримання принципів верховенства права, відповідальності держави та її апарату перед людиною і громадянином за свою діяльність, вимагають від молодого людини набуття певної суми знань,

теоретичних і практичних навичок, прояву власної громадянської позиції.

Одним із основних завдань правової освіти в Україні є формування правової освіченості молоді, її здатності керуватися правовими знаннями в координатах мінливого сучасного суспільного життя, вміння діяти відповідно до вимог права і закону.

Науково-методичним забезпеченням вузівської та шкільної правової освіти й займаються представники цієї наукової школи.

Діяльність наукової школи направлена також на методичне забезпечення та реалізацію заходів подальшого створення необхідних умов для набуття широкими верствами населення правових знань та навичок їх застосування, забезпечення доступу громадян до джерел правової інформації, а також визначення основних напрямів правоосвітньої діяльності у середніх та вищих навчальних закладах.

У 90-х роках ХХ ст. наш провідний педагогічний заклад вищої освіти розпочав підготовку фахівців-юристів. Навчально-методична база підготовки таких фахівців в державі вже існувала. А вже на початку ХХІ століття понад 200 навчальних закладів вищої освіти здійснювали підготовку юристів.

Богдан Іванович неодноразово на засіданнях кафедри, в роботі з аспірантами та науково-педагогічними працівниками Інституту політології і права, на засіданнях галузевої комісії МОН України підкреслював, що саме наш навчальний заклад має підготувати не лише юриста, а справжнього викладача права. Оскільки основи правових знань формуються в загальноосвітніх закладах, то подолати правовий нігілізм молоді має викладач права, вчитель

правознавства. Так, у навчальному плані підготовки фахівців з'явилися навчальні дисципліни “Методика викладання правознавства в школі” та “Методика викладання правознавства у вищому навчальному закладі”. Під його керівництвом вперше були підготовлені креативні, новаторські авторські навчальні програми цих навчальних дисциплін, захищені магістерські та дисертаційні дослідження. На початку ХХІ століття Б. Андрусишин розгорнув активну роботу над навчально-методичним забезпечення методики викладання правознавства. Під його керівництвом підготовлено науково-дослідні роботи [1], курси лекцій [2], підручники [3], навчальні посібники [4], понад 100 наукових статей у фахових наукових виданнях України [5], монографії [6], виступи на міжнародних конференціях [7]. У цих та інших працях професору Андрусишину та представникам його наукової школи вдалося: упровадити новітні інформаційні технології викладання курсу “Основи правознавства” у вищих навчальних закладах України для всіх спеціальностей; запровадити сучасну методику викладання правознавства у контексті організації навчального процесу за кредитно-модульною системою; обґрунтувати методи стимулювання навчальної діяльності, принципи та прийоми активізації навчально-пізнавальної діяльності з правознавства студентами різних спеціальностей; розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення педагогічної майстерності науково-педагогічних працівників, які здійснюють викладання курсу правознавства, розробити та впровадити в освітній процес методи та форм активного навчання при вивченні правознавства; розробити концепцію та програму навчального курсу “Методика викладання правознавства у вищому навчальному закладі”,

яка враховує компетентнісний підхід до підготовки фахівця, краще впливає на активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів, на отримання знань студентами при вивченні вузівського курсу правознавства, на удосконалення та модернізацію системи правової підготовки у вищому навчальному закладі, та багато іншого.

Усі ці надбання знайшли втілення в освітньому процесі не лише НПУ імені М. Драгоманова, а й усіх вишах нашої країни. Навчальні та наукові праці з методики викладання правознавства отримали схвальні відгуки науковців, вчителів загальноосвітніх навчальних закладів нашої держави. Їх постійно цитують у світових наукометричних виданнях.

Я вдячний долі, що понад 20 років працюю під керівництвом шанованого професора Б. І. Андрусишина і є представником його наукової школи.

Упевнений, що Богдан Іванович стане вихователем і натхненником ще не одного покоління вітчизняних педагогів та юристів.

Список використаної літератури:

1. Андрусишин Б. І. Концептуальні засади формування правових знань у студентів вищих навчальних закладів. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010/ Державний реєстраційний номер РК 0109U001263. УДК 378.147:340.115. – 135 с. ; Андрусишин Б. І. Концептуальні засади викладання навчальної дисципліни “Права людини” в загальноосвітніх навчальних закладах України. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011 / Державний реєстраційний номер РК 0111U000354 УДК 378.147:340. – 150 с.
2. Андрусишин Б. І. Методика викладання шкільного курсу “Основи правознавства” : курс лекцій / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – 162 с.

-
-
3. Андрусишин Б. І. Методика викладання шкільного курсу “Основи правознавства” : підручник / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз. – Київ : Вид-во: Знання, 2008. – 301 с.
  4. Андрусишин Б. І. Методика викладання правознавства у вищому навчальному закладі : навчальний посібник / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз, Ю. С. Шемшученка. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 241 с.
  5. Андрусишин Б. І. Еволюція шкільної правової освіти в Україні / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 5. – С. 99-111; Андрусишин Б. І. Учитель правознавства в структурі шкільного педагогічного колективу / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз // Юридичний журнал. – 2007. - № 6. – С. 75-76.
  6. Андрусишин Б. І. Актуальні проблеми юридичної освіти та науки в Україні : монографія / Б. І. Андрусишин ; за ред. Ю. С. Шемшученка. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. – 361 с.
  7. Андрусишин Б. І. Форми та методи формування правових знань у студентів вищих навчальних закладів у процесі вивчення вузівського курсу правознавства / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз // П'яті юридичні читання. Проблеми верховенства права: теорія і практика : матеріали Міжнародної наукової конференції, 23-24 квітня 2009 року. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. – С. 362-36; Андрусишин Б. І. Запровадження практично-орієнтованих форм навчання при підготовці юристів у ВНЗ / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз // Одинадцяті юридичні читання: “Форма сучасної національної української держави: реалії та перспективи” : матеріали Міжнародної наукової конференції, 21-22 травня 2015 р. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – С. 249-251.

Гуз АНАТОЛІЙ МИХАЙЛОВИЧ
доктор історичних наук, професор

Той, хто нас виводить у доктори

Якщо вірити тому, що шлюби укладаються на небесах, то, вочевидь, десь поруч плануються й програмуються земні зустрічі і знайомства людей, які за інших обставин могли б пройти паралельними курсами і ніколи не перетнутися. Отже, все відбувається з волі Божої та за сприяння Всевишнього.

З Богданом Івановичем Андрусишиним мене на початку буремних 90-х років минулого століття познайомив наш близький друг і колега з Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка, непересічний історик-науковець Віктор Андрійович Короткий. Усі троє на той час ми були кандидатами історичних наук, а Богдан Іванович ще й заступником декана дефектологічного факультету рідного йому столичного педінституту – попередника нинішнього Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

З нинішнім ювіляром – ми майже ровесники. Обоє народилися у родинах сільських педагогів. Богдан Іванович по закінченні восьмирічки навчався у педагогічному училищі

на Тернопільщині, мені ж випало після Ужгородського державного університету майже півтора десятиліття працювати викладачем Мукачівського педучилища на Закарпатті. Як згодом з'ясувалося, було ще чимало спільних точок дотику, які безсумнівно вплинули на наші подальші взаємини. Упродовж тривалого часу, спостерігаючи на відстані за успіхами свого нового знайомого, я завжди щиро радів його здобуткам і гордився ним.

Незадовго до свого п'ятдесятиріччя мені захотілося долучитися до виходу з числа рейтингових аутсайдерів молодого Мукачівського технологічного інституту, де я працював деканом новоствореного факультету туризму. Склавши добровільно деканські повноваження, за направленням МТІ та підтримці і сприянню Богдана Івановича, який став моїм науковим консультантом, я відправився у драгоманівський університет завершувати докторську дисертацію. Три роки перебування у столичній докторантурі без перебільшення стали найкращими і найпродуктивнішими у моїй науково-педагогічній біографії.

Захистивши свою докторську дисертацію у 38-річному віці, Богдан Іванович мов умілий диригент тонко і тактовно спрямовував мою бурхливу діяльність у потрібне русло. Надзвичайно комунікабельний, з тонким почуттям гумору мій науковий консультант зробив максимум можливого, щоб його докторант виконав усі поставлені завдання якісно, у повному обсязі і в строк. За час перебування у докторантурі я отримав почесне звання заслуженого працівника освіти України, до якого був представлений рідним МТІ. Особливо плідним виявився 2011 рік, у якому вийшла моя монографія по докторській "Транскордонне співробітництво України: мости через кордони" (відповідальний редактор професор Б. І. Андрусишин), а також сигнальні примірники підручника та навчального посібника з туристичної тематики за моїм співавторством, які довго пробивали собі дорогу. Вочевидь, мої успіхи перелякали ретроградне керівництво вишу, який направив

мене в докторантуру. І тут почалося. Листи із звинуваченнями у всіх смертних гріхах посипалися у різні інстанції. Ректор МТІ, який профінансував книги заради реклами вишу, раптом упав у безпам'ятство. Розрахунок був підлий і простий – напусканням повного туману зірвати мій захист докторської. Проте керівництво НПУ імені М. П. Драгоманова виявилось сміливим, мудрим і передбачливим. Ректор Віктор Петрович Андрущенко та проректор Богдан Іванович Андрусишин (до речі, календарні "сусіди": 1 січня пан Віктор відзначає 70-річчя, а 10 січня пану Богдану виповнюється 60) розібравшись у ситуації і поспілкувавшись зі мною, благословили мій захист. За що я їм і всім причетним до здобуття мною докторського ступеня щиро вдячний. На такий вчинок здатні лише справжні лицарі духу.

Керівництво драгоманівського вишу ще раз на практиці довело, що віра в людей – головна наша зброя.

Завершуючи ці ювілейні нотатки про мого наставника, колегу і друга Богдана Івановича Андрусишина - доктора історичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України і просто щирого українця й патріота нашої держави, хочу нагадати колись популярні пісенні рядки, хоча і дещо перефразовані:

*Да разве сердце позабудет
Того, кто хочет нам добра,
Того, кто нас выводит в люди,
Кто нас выводит в доктора.
З ювілеєм Вас, професоре.*

ВАСИЛЬ ВАСИЛЬОВИЧ ГАРАГОНИЧ,
доктор історичних наук,
професор Ужгородського національного університету,
заслужений працівник освіти України, шеф-редактор
інформаційного холдингу "Панорама медіа група"

ДЗВОНИ БОГДАНА АНДРУСИШИНА

Богдан Іванович Андрусишин – людина україноцентрична. У його естві згусток, замішаний на голосі крові роду, красі рідної землі та її багатовікової історії, громадянській позиції, відчутті відповідальності за свої дії і помисли. Здається, що це повсякчас помітно не тільки тим, хто з ним знається давно, а й тим, хто хоч побіжно знайомий з його науковою, освітньою, громадською роботою.

Де шукати коріння і підґрунтя? Звідки береться натхнення, молодечий запал, що рухають багатогранною творчістю Богдана Андрусишина? Відповідь ювіляр на це дає, нехай опосередковано, своїми здобутками і досягненнями.

У переліку наукових праць професора Б. І. Андрусишина знаходимо чимало символічних назв. Особливо це помітно, коли мова йде про духовність. У далекому 1991 році на

шпальтах тернопільської газети “Вільне життя” побачила світ його стаття під назвою “Церковний дзвін зі сну нас будить...”. На перший погляд, назва лиш роздумливо-публіцистична, що мала б привернути увагу читача після десятиліть атеїстичного пропагандистського невігластва. Проте, за цими словами, вочевидь, криється набагато більше. Тут, зокрема, акумульована історія роду Богдана Івановича, його малої батьківщини – села Хоростець, нині Козівського району Тернопільської області. Поясненню цьому можуть слугувати промовисті факти. Дід Богдана Андрусишина, Ілько, був причетний до відлиття дзвонів хоростецької церкви. Їх доля багато в чому трагічно-символічна. У роки Першої світової війни, під час відступу російських військ з окупованої Тернопільщини у 1915 році, дзвони вивезли в Курськ. Після підписання Ризького миру (1921) вони потрапили у Варшаву. Згодом громада все-таки домоглася того, що дзвони повернулися додому. Вдячний нащадок присвятив цим подіям наукові розвідки. Одна з них стала відома далеко за межами України, оскільки була опублікована у поважному закордонному виданні.

Любов до свого роду, рідної землі вивели Богдана Івановича на широкі дороги краєзнавчої діяльності. Він, можна сказати, краєзнавець за покликанням. Член Київської обласної організації Національної спілки краєзнавців України, працював заступником Голови Національної спілки краєзнавців України, яку очолює член-кореспондент НАН України О. П. Реєнт, – статусність очевидна. Та не тільки це йому можна поставити на карб. У наукових дослідженнях професора Б. І. Андрусишина достатньо вагомий саме краєзнавчий сегмент, краєзнавчі сюжети.

Непересічною подією в науковому житті України стала публікація професором Андрусишином на сторінках періодики, Українського історичного журналу “Зошитів”

священика отця Павла Олійника (1939–1958 рр.). Згодом, “Зошити”, доповнені ще цінними мемуарами та щоденниками вийшли й окремим виданням (1995 р.). Не залишилася поза його увагою й історія рідного села Хоростець, його витoki й становлення.

Краєзнавчі уподобання Б. Андрусишина відзначаються розмаїттям і своєчасністю постановок наукових проблем. Достатньо зободенно звучать чи то ж проблеми історико-краєзнавчих компонентів соборності у топонімах України, а чи про місце і роль вчителя в краєзнавчій роботі.

Робота Б. І. Андрусишина високо оцінена краєзнавчою спільнотою. Йому присвоєно звання “Почесний краєзнавець України”, що є найвищою персональною відзнакою Національної спілки краєзнавців України за значний внесок у розвиток краєзнавчого руху, збереження національної історико-культурної спадщини та природних скарбів України. Він – лауреат Премії імені Героя України Михайла Сікорського Національної спілки краєзнавців України.

Професор Б. І. Андрусишин – знаний дослідник історії Української революції 1917–1921 рр. Його перу належать численні праці, які стосуються важливих наукових проблем: робітничої політики українських урядів, історії церкви, військового і флотського духовенства, профспілок, міжнаціональних відносин, діяльності Михайла Грушевського, Симона Петлюри. Вони знайшли високі оцінки в науковому загалі, серед просто пошанувачів української історії.

Не можна оминати увагою й тісну, плідну співпрацю професора Б. І. Андрусишина з Київським національним університетом імені Тараса Шевченка. Очевидність цього – цілком закономірна. Саме вчена рада історичного факультету Київського університету імені Тараса Шевченка дала йому путівку у велике наукове життя, присудивши у

1990 році наукову ступінь кандидата історичних наук. З часом, з професором В. І. Ульяновським, доцентом В. А. Коротким він видав цікаві і науково вагомі праці з історії української церкви, життя і діяльності М. П. Драгоманова. Богдан Іванович – активний учасник конференцій, які проводить університетська кафедра новітньої історії України. Він виступає опонентом на захистах кандидатських і докторських дисертацій на спеціалізованих вчених радах історичного факультету. Одним словом, постійно знаходиться в орбіті шевченкового університету.

І насамкінець. Настільки наукові розвідки професора Андрусишина суголосні сучасності. У його науковому доробку знаходимо цілу низку праць, присвячених боротьбі за автокефальну українську церкву. Єдина Православна Церква України постала. Мабуть, одну із цеглинок у її підмурки заклав своїм науковими розвідками і Богдан Андрусишин.

У вирі сучасних подій зберегти цілісність особистості справа далеко не проста. Ювіляру це вдається. Творчі дзвони Богдана Андрусишина дзвонять, гудуть, переливаються багатоголоссям, їх віддуння було чути в минулому, чути тепер і буде, впевнений, чути в майбутньому.

*ГРИГОРІЙ САВЧЕНКО,
голова Київської обласної організації
Національної спілки краєзнавців України,
професор Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

Богдан Андрусишин: першовитоки – на студентській лаві!

Богдану Івановичу Андрусишину, декану факультету політології та права, професору Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова скоро виповнюється шістдесят. У пам'яті тих, хто знає Богдана Андрусишина з кінця 70-х років минулого століття, виринають сторінки його студентської молодості, коли, власне, вже тоді зримо вбачалося його майбутнє вченого-історика і талановитого педагога. З-поміж сотні студентів-першокурсників Київського Державного педагогічного інституту імені О. М. Горького, Богдан Андрусишин одразу запам'ятався своєю кремезною постаттю, вмінням чітко висловлювати свою думку, і взагалі – наче вродженим талантом майстра-комунікатора. За плечима першокурсника столичного педвузу вже було Чортківське педагогічне училище, що на той час багато важило і надавало певну перевагу у незримому, але відчутному серед однокашників “табелі про ранги”. Втім, вже

*Студентський актив КДПІ імені О. М. Горького.
Г. Кулинич (ліворуч) та М. Кіндрась (праворуч)*

півтора-два місяці студентського життя про Богдана Андрусишина можна було говорити, як про лідера у навчанні, а особливо – у громадській роботі, яка була органічною складовою тодішнього повсякдення історичного факультету. Від Богдана Андрусишина,

ми, трохи молодші за віком його товариші, довідувалися про новини із комітету комсомолу вузу, який був на той час таким собі “штабом” із впровадження всіляких ініціатив, заходів, акцій і т.п. Досить швидко Богдан Андрусишин очолив “Комсомольський прожектор” вузу, який поєднував у собі чимало функцій із висвітлення діяльності студентського життя, мав прямий і безпосередній стосунок до виходу вузівської друкованої газети “За педагогічні кадри”. Саме на шпальтах цієї газети взимку 1979-го року нам вдалося познайомитись із першою заміткою Богдана Андрусишина, як кореспондента і як представника історичного факультету. Згадую про це, як про визначну подію, оскільки сила та значимість друкованого слова у ті часи була особливою. Звідси, мабуть, і постала одна із складових Богдана Івановича, як новатора, першопрохідця та ініціатора багатьох цікавих справ у житті студентства. Одним із захоплень Богдана Андрусишина вже на початках студентського життя у Києві, стали заняття у секції з волейболу, а невдовзі й виступи за команду історичного факультету, яка тоді належала до найсильніших спортивних колективів КДПІ ім. О. Горького.

Проте, яким цікавим, насиченим та багатогранним не було громадське життя студентів-істориків, на першому

плані завжди було навчання. Богдан Андрусишин вже на перших порах, вже за підсумками перших складених студентських сесій, впевнено увійшов до когорти найкращих студентів, для яких відмінна оцінка стала звичною нормою і неписаним правилом. Знову ж таки, не лише програмовий матеріал, який вивчався під час лекцій та семінарських занять, але й широкий діапазон наукових інтересів завжди приваблював Богдана Андрусишина. Так сталося, що на першому курсі законодавцем науково-пізнавальної діяльності студентів-істориків стала незабутня Надія Михайлівна Кравченко. Її лекції, колоквіуми та практичні заняття із археології подобалися більшості студентів, але найкращих із них талановитий педагог одразу ж залучала до наукової діяльності. Влітку 2019-го року минає 40 років від часу проведеної тепер вже славнозвісної археологічної експедиції студентів-істориків КДПІ ім. Горького на чолі із Надією Кравченко. Звісно ж, до складу десятиох найкращих студентів – першокурсників, яким довелося того літа здолати сотні кілометрів вздовж берегів річки Рось, входив і Богдан Андрусишин. Після двотижневого походу із вивчення проблематики етногенезу східних слов'ян, естафета археологічної експедиції пролягла на простори тодішньої Молдавської РСР, де студенти із Києва досліджували пліч-опліч зі своїми колегами з Кишинева та Софії (Болгарія) артефакти балкано-дунайської археологічної культури. Далі, вже на другому та третьому курсах навчання у вузі, коло наукових інтересів Богдана Андрусишина фокусувалося на питаннях революційних процесів та сторінках національно-визвольних змагань 1918–1919 років на західноукраїнських землях. Саме завдяки Б. І. Андрусишину чимало його тодішніх однокашників чи не вперше у своєму житті почули про Галревком, про створення Галицької Соціалістичної Радянської Республіки, про УГА (Українську

Галицьку Армію) та ЧУГА (Червону Галицьку Армію). Звісно, увесь пізнавальний багаж цікавої і на той час всуціль втаємниченої сторінки нашої країни, був окреслений певними пізнавальними рамками та навіть науковими стереотипами, але у формуванні світогляду майбутнього історика то був незабутній і дуже знаковий досвід. Варто зауважити на тому, що ще у студентські роки Богдан Андрусин виявив феноменальний потяг до роботи із першоджерелами. Для студентів педагогічного вузу робота у архівах, вміння знаходити у бібліографічному “морі” потрібне джерело чи документ, однозначно не входило до переліку навчально-академічних пріоритетів. Однак Богдан Іванович вперто порушував традицію суто споглядального вивчення навчального матеріалу, взявши за правило здобувати інформацію із першоджерел. Вже на старших курсах стало зрозумілим, що майбутня перспектива у біографії Б. І. Андрусина неодмінно буде пов’язана із наукою та історичними дослідженнями.

Варто зауважити, що Богдан Іванович не зрадив своєму фаху, вже за кілька років перетворивши його у своє життєве кредо, а прапор науки у руках нашого колеги і однокашника замайорів усіма барвами його наукового таланту. Однозначно, науковий шлях Богдана Івановича Андрусина пролягав у надзвичайно складних умовах розвитку історичної науки, яка наприкінці 80-х років минулого століття поринула у розмаїття раніше заборонених і мало досліджених тем. Проблематика його наукових пошуків вражала не лише кількістю досліджених фактів, періодів та сторінок нашого минулого, але й дослідницьким інструментарієм, новаторським потягом у своїй повсякденній роботі. Адже, поряд із академічними дослідженнями сторінок діяльності українського радянського уряду у царині його стосунків із профспілковим рухом у 1918–1919 років, справжнім

науковим досягненням тоді ще молодого вченого-історика стала публікація рукопису мемуарного щоденника пароха Павла Олійника. Науковий напрям “живої історії”, як провісник історичної антропології в українській науці був значною мірою збуджений саме “Зошитами Павла Олійника” у виконанні Богдана Андрусишина. Тим самим, увагу істориків-науковців цілком предметно і конкретно зримо було повернуто до вивчення ментальностей та соціально-психологічної складової наукового дослідження. Не менш значимим проявом інтересу вченого Богдана Андрусишина стала його участь у фундаментальному дослідженні “Церква в Українській Гетьманській державі”, яке стало основоположною працею в українській історичній науці з даної тематики. Загалом таких випадків проявів наукового інтересу Б. І. Андрусишина до важливих напрямів історичної проблематики було декілька. Однак магістральна лінія історичної парадигми вченого-історика неодмінно фокусується на дослідженні процесів відновлення і становлення української державності. Важливо акцентувати, що наукова увага Богдана Андрусишина була чітко зосереджена на питаннях безумовної важливості соціальних проблем у процесі українського націо- та державотворення. Такий висновок і досьогодні видається вкрай важливим і безмежно актуальним.

Втім, науковець Богдан Андрусишин завжди і неодмінно був і залишається відмінним організатором та чудовим менеджером. Кожна із його посад, які він обіймав упродовж своєї плідної діяльності у стінах тепер вже Національного Педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, позначена клопіткою і загалом титанічною працею на ниві плекання молоді генерачії українських педагогів та науковців. Важко уявити діяльність соціально-гуманітарного факультету НПУ ім. М. П. Драгоманова у часи його

становлення та розвитку без повсякденної і, здавалося б, тотально-універсальної уваги його декана і директора Б. І. Андрусишина. Професор Богдан Андрусишин вже давно став своєрідним символом плідної праці факультету політології і права, який має визначний авторитет у середовищі українських фахівців, експертів, політиків та журналістів. Причому, завжди і всюди, наче у свої молоді роки, Богдан Іванович Андрусишин власним прикладом щоразу і вкотре переконує своїх колег, а тим паче – своїх вихованців, що лише титанічна праця, бездоганна самоорганізація та самодисципліна можуть і повинні бути основою будь-яких здобутків.

Сьогодні таких здобутків у Богдана Андрусишина є дуже багато. Напередодні його славного життєвого ювілею можна із абсолютною впевненістю стверджувати, що справа, якій присвятив своє життя професор і академік Б. І. Андрусишин, живе і гарно плодоносить не лише його науковими звершеннями, а тисячами його вихованців, які працюють у різних сферах українського життя. Ну, а ювілярові напередодні його видатного життєвого рубежу можна подякувати за чудовий приклад науково-педагогічного подвижництва і побажати гарного здоров'я, нев'янучої наснаги і сил. Тим паче, що своє важливе слово у житті української історичної науки Богдан Андрусишин ще має обов'язково сказати. І сумнівів у цьому ніхто не має.

*Радчук Віктор Степанович,
редактор обласної газети "Аграрії Житомирщини"
Член Спілки журналістів України,
голова філософського клубу "Sophia Garden"*

Дорогий Богдан Іванович!

Пролетіли 20 років від нашої першої зустрічі з Вами, ніби 20 довгих днів. З великою вдячністю згадую Ваші мудрі поради і радію, що дослухалася до них. Ви відкрили -мені двері у велику науку та стояли у витоків мого наукового шляху, а тому моїми нинішніми досягненнями я завдячую саме Вам.

Своїм прикладом Ви показали, як багато може досягнути молода людина, яка прагне примножувати ввірені їй Богом таланти. Я зростала поруч з вами не лише інтелектуально, а й духовно. Ви вчили нас бути професіоналами своєї справи, але, найперше – Людьми. Йти по життю зі святою вірою в Бога, з патріотичною надією на те, що ми можемо змінити життя нашої країни на краще, з любов'ю до ближніх та з прощенням тих, хто схибив.

Нехай Ваші добрі наміри, слова та справи повернуться сторицею до Ваших дітей, онуків та наступних поколінь.

Многая і блага лїта Вам, дорогий мій Хрещений Батько в науці!

*З вдячністю Богу за зустріч з Вами,
Богдана Островська (Совенко)*

Основні дати життя та діяльності професора Б. І. Андрусишина

Богдан Іванович Андрусишин народився 10 січня 1959 року в селі Хоростець Березанського (нині Козівського) району Тернопільської області в сім'ї сільських інтелігентів Ганни Василівни та Івана Петровича Андрусишиних.

1966–1974 рр.	- навчання в Хоростецькій восьмирічній школі. Похвальна грамота;
1974–1978 рр.	- навчання у Чортківському педагогічному училищі. Диплом з відзнакою;
1978–1983 рр.	- студент історичного факультету Київського державного педагогічного інституту імені О. М. Горького. Диплом з відзнакою;
1982–1983 рр.	- стипендіат імені Карла Маркса, історичний факультет Київського державного педагогічного інституту ім. О. М. Горького за спеціальністю “Історія СРСР”;
1983 р.	- вчитель історії Білоцерківської середньої школи № 13;
1983–1985 рр.	- служба в лавах Радянської армії;

<i>1985–1986 pp.</i>	- вчитель історії, суспільствознавства, Київської середньої спеціалізованої музичної школи імені М. Лисенка;
<i>1986–1989 pp.</i>	- аспірант Київського державного педагогічного інституту ім. О. М. Горького за спеціальністю “Історія СРСР”;
<i>1990 p.</i>	- захистив кандидатську дисертацію на тему: “Наркомпраці України та його діяльність (листопад 1918 – серпень 1919 pp.)”;
<i>1990–1994 pp.</i>	- асистент, старший викладач, доцент, професор кафедри історії України історичного факультету Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова;
<i>1990–1994 pp.</i>	- заступник декана дефектологічного факультету;
<i>1993 p.</i>	- отримав вчене звання доцента;
<i>1994–1997 pp.</i>	- докторант Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України;
<i>1996–1998 pp.</i>	- вчений секретар спеціалізованої вченої ради з теорії та методики навчання (історії) при Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова;
<i>1997 p.</i>	- захистив докторську дисертацію на тему: “Робітничча політика українських урядів 1917–1920 pp.”;
<i>1997–1998 pp.</i>	- доцент, професор кафедри історії України історичного факультету;
<i>1997–1998 pp.</i>	- заступник декана соціально-гуманітарного факультету;

<i>1998–2016 pp.</i>	- завідувач кафедри правознавства соціально-гуманітарного факультету (з 1999 р. кафедра правознавства реорганізована в кафедру теорії та історії держави і права);
<i>1998–2006 pp.</i>	- декан соціально-гуманітарного факультету;
<i>1999 p.</i>	- заступник голови товариства “Просвіта” НПУ імені М. П. Драгоманова*; - обраний академіком Української академії історичних наук; - нагороджений медаллю “Захиснику Вітчизни”;
<i>2000 p.</i>	- голова Громадської правозахисної організації “Феміда”*;
<i>2000–2011 pp.</i>	- голова секції історії, соціально-гуманітарної підготовки Науково-методичної Комісії з педагогічної освіти (0101) Міністерства освіти і науки України*;
<i>2000–2017 pp.</i>	- заступник голови Всеукраїнської громадської організації “Союз гетьманців-державників;
<i>2001–2011 pp.</i>	- голова комісії з правознавства Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України*;
<i>2001 p.</i>	- нагороджений знаком “Відмінник освіти України”; - рішенням Атестаційної комісії МОН України присвоєно вчене звання професора кафедри теорії та історії держави і права;
<i>2001–2016 pp.</i>	- “Кращий освітянин року”;
<i>2002 p.</i>	- нагороджений Орденом Святого Рівноапостольного князя Володимира Великого III ступеня;

2003 р.	- нагороджений почесною грамотою Президії АПН України;
2004–2008 рр. 2004 р.	<ul style="list-style-type: none"> - член спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських дисертацій зі спеціальності “Історія України” при НПУ імені М. П. Драгоманова; - нагороджений Орденом Святого Рівноапостольного князя Володимира Великого II ступеня; - нагороджений Подякою Київського міського голови стажування в школі керівників освіти університету м. Умеа, Швеція;
2005 р.	<ul style="list-style-type: none"> - обраний академіком Академії наук вищої школи України нагороджений нагрудним знаком “Знак пошани” Київського міського голови; - нагороджений Почесною грамотою Кабінету міністрів України; - нагороджений медаллю “60 років визволення України від фашистських загарбників”; - Подяка Української спілки ветеранів Афганістану;
2006 р.	<ul style="list-style-type: none"> - закінчив з відзнакою Київський національний університет внутрішніх справ за спеціальністю “Правознавство” і здобув кваліфікацію юриста; - обраний членом-кореспондентом Української академії політичних наук;
2006–2007 рр.	- директор Інституту політології, соціології, права;

<i>2006–2013 pp.</i>	- член колегії Головного управління освіти і науки Київської обласної державної адміністрації;
<i>2007–2016 pp.</i>	- директор Інституту політології та права;
<i>2006–2011 pp.</i>	- член науково-методичної комісії з права (0304) Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України;
<i>2006–2011 pp.</i>	- член експертної ради Вищої атестаційної комісії України з історії;
<i>2006 p.</i>	- член спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських та докторських дисертацій зі спеціальності “Політологія” при НПУ імені М. П. Драгоманова*;
<i>2007 p.</i>	- нагороджений орденом Святого Архистратига Михаїла; - Почесна грамота Київської міської організації профспілки працівників освіти і науки; - Знак МОН України “Василь Сухомлинський”;
<i>2008–2013 pp.</i>	- голова та заступник голови спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських дисертацій з правознавства;
<i>2008 p.</i>	- член Національної спілки журналістів України*;
<i>2008 p.</i>	- Грамота Верховної Ради України; - переможець рейтингу “Кращий професор 2007/2008 навчального року” Інституту політології та права НПУ ім. М. П. Драгоманова; - Подяка ректора Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова В. П. Андрущенка;

	<ul style="list-style-type: none"> - Почесний знак Генеральної дирекції з обслуговування іноземних представництв; - Переможець рейтингу “Кращий викладач 2007/2008 навчального року” Інституту політології та права НПУ імені М. П. Драгоманова; - Кращий освітянин року, лауреат відзнаки “Засвіти вогонь” 2015 року;
<i>2009 р.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Подяка Головного управління освіти і науки Київської обласної адміністрації; - Подяка Президії Національної академії наук України; - Почесна грамота Президії Федерації профспілок України; - Почесна грамота Вищої атестаційної комісії України; - Почесна грамота Київської обласної державної адміністрації; - нагороджений медаллю “Будівничий України” Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка; - Заслужений діяч науки і техніки України. Указ Президента України № 26/2009 “Про відзначення державними нагородами України”; - нагороджений орденом Святого Миколи Чудотворця;
<i>2010 р.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - академік Української академії політичних наук; - переможець рейтингу “Студентські симпатії”;

<i>2011 р.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - подяка Головного управління освіти і науки Київської облдержадміністрації “За багаторічну плідну співпрацю, високий професіоналізм”; - нагороджений Срібною медаллю “Михайло Петрович Драгоманов 1841–1895 рр.”; - нагороджений медаллю “М. П. Драгоманов”; - нагороджений ювілейною пам’ятною медаллю “20 років Збройним силам України”; - Почесний краєзнавець України; - нагороджений Грамотою президії Академії наук вищої школи України; - лауреат відзнаки “Лиш храм збудуй”, як кращий освітянин 2011 року;
<i>2011–2016 рр.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - проректор з навчально-методичної роботи гуманітарних інститутів;
<i>2012–2017 рр.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - заступник голови Національної спілки краєзнавців України;
<i>2012 р.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - нагороджений медаллю “За наукові досягнення”; - Знак пошани “Почесний ветеран міста-героя Києва”; - Нагороджений ювілейною пам’ятною медаллю “За наукові досягнення. Гуманітарні науки. П. Орлик 1929 – 1993 рр.”; - Кубок “Лідер спорту” Шевченківського району м. Києва; - Подяка Української спілки ветеранів Афганістану;

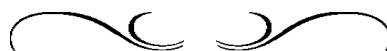

<p>2013 р.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Почесна грамота Науково-дослідного інституту інформатики і права Національної академії правових наук України; - нагороджений знаком НАПН України “К. Д. Ушинський”; - нагороджений медаллю “За наукові досягнення. Психолого-педагогічні науки. Г. С. Костюк 1899 – 1983”; - нагороджений орденом Івана Сірка за вагомий внесок у виконанні національної програми “Відродження та розвиток українського козацтва”;
<p>2014 р.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - нагороджений Подякою ректора Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова; - нагороджений медаллю “Незалежність України” III ступеня Міжнародної академії рейтингових технологій і соціології “Золота Фортуна”; - нагороджений Грамотою Голови експертної комісії України з питань захисту суспільної моралі; - нагороджений Почесною грамотою Голови Національної експертної комісії з питань захисту суспільної моралі; - нагороджений медаллю “Драгоманівська родина”; - нагороджений Орденом Святого Юрія Переможця; - переможень у номінації на підтримку статусу педагогічних династій в Україні “Лицарі відданості освіті”;

2015 р.	- нагороджений Подякою Голови Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;
2015 р.	- визнано кращим освітянином року, лауреат відзнаки “Лиш храм збудуй” 2015 року;
2016 р.	<ul style="list-style-type: none"> - декан факультету політології та права*; - переможець рейтингу НПУ імені М. П. Драгоманова “За розбудову зв’язків академічної науки і освіти”; - нагороджений медаллю і почесним дипломом лауреата премії імені Героя України Михайла Сікорського;
2017 р.	<ul style="list-style-type: none"> - нагороджений почесною грамотою Науково-дослідного інституту інформатики і права НАПрН України; - нагороджений Грамотою Президії НАН України, Департаменту освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації); - Заслужений професор ДВНЗ “Переяслав-Хмельницького університету імені Григорія Сковороди”; - член правління Національної спілки краєзнавців України*;
2018 р.	- нагороджений Грамотою за перше місце в номінації “Викладач року” факультету політології та права НПУ імені М. П. Драгоманова.

* До цього часу.

Друковані праці професора Б. І. Андрусишина

Монографії, підручники, навчальні посібники

Актуальні проблеми юридичної освіти та науки в Україні : монографія / [Б. І. Андрусишин, В. Д. Бабкін, О. В. Бучма, В. П. Горбатенко, Р. В. Губань, А. М. Гуз, Є. В. Білозьоров, О. Я. Кархут, Л. Ф. Купіна, О. В. Макарова, Р. С. Огірко, Н. М. Опольська, В. Г. Пилипчук, В. Ю. Стеценко, О. В. Токарчук, С. І. Шитий, Ю. С. Шемшученко]; за ред. Ю. С. Шемшученка ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. – 360 с. – (З нагоди 25-ї річниці незалежності України).

Рецензії:

Бабкіна О. В. Сучасні виміри юридичної освіти та науки в Україні [Текст] : рецензія / О. В. Бабкіна, В. М. Синьов // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2017. – № 3. – С. 53-54.

Андрусишин Б. І. Державно-політичні структури Київської Русі : монографія / Б. І. Андрусишин, В. Д. Сворака. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 217 с.

Андрусишин Б. І. Державно-церковні відносини: історія, сучасний стан та перспективи розвитку: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Б. І. Андрусишин, В. Д. Бондаренко; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 387 с.

Історія держави та права України: програма курсу для студентів соціально-гуманітарного факультету спеціальності “Правознавство” / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; В. І. Акуленко, **Б. І. Андрусишин**, А. М. Гуз. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 1999. – 50 с.

Історія держави та права України: методичні рекомендації і плани семінарських занять для студентів соціально-гуманітарного факультету спеціальності “Правознавство” / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; В. І. Акуленко, **Б. І. Андрусишин**; ред. А. М. Гуз. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 1999. – 28 с.

Андрусишин Б. Історія України в художньо-літературних образах: посібник для 7-8 кл. серед. шк. / Андрусишин Б., Борисенко В. – Київ: Генеза, 2000. – 224 с.

Рецензії:

Комаров В. Історичні образи: як їх формувати // Історія в школах України. – 2001. – № 2. – С. 26-28. – Рец. на кн.: Андрусишин Б. І. Історія України в художньо-літературних образах: посібник для 7-8 кл. серед. шкіл / Б. І. Андрусишин, В. Й. Борисенко. – Київ: Генеза, 2000. – 319 с.

Андрусишин Б. І. Історія України в художньо-літературних образах: посібник для 6-8 класів загальноосвітніх шкіл / **Б. І. Андрусишин**, В. Й. Борисенко. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – 319 с.

Історія України: матеріали для лекцій та методичні поради для викладачів навчальних закладів системи підготовки молодших спеціалістів / **Б. І. Андрусишин** [та ін.]; М-во освіти України, Республіканський науково-методичний кабінет. – Київ : РНМК, 1992. – Ч. 2. – 80 с.

Малий словник історії України / авт. ...**Б. Андрусишин**, О. Реєнт ... [та ін.] : гол. ред. В. Смолій. – Київ : Либідь, 1997. – 464 с.

Андрусишин Б. І. Методика викладання правознавства у вищому навчальному закладі: навчальний посібник / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України ; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 241 с.

Андрусишин Б. І. Методика викладання шкільного курсу “Основи правознавства” : підручник для студ. вищих навч. закладів / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз. – Київ : Вид-во Знання, 2008. – 301 с. – (Вища освіта XXI століття).

Рецензії:

Андрущенко В. П. // Нова парадигма: (журн. наук. праць) / Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова: творче об'єднання “Нова парадигма”. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 76. – С. 224-226. – Рец. на кн. : Андрусишин Б. І. Методика викладання шкільного курсу “Основи правознавства” : підручник для студ. вищих навч. закладів / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз. – Київ : Вид-во Знання, 2008. – 301 с.

Андрусишин Б. І. Методика викладання шкільного курсу “Основи правознавства” : курс лекцій / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз ; М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – 162 с.

Навчально-методичний комплекс фахової підготовки бакалаврів спеціальності 6.040300 “Политологія” / за ред. проф. **Б. І. Андрусишина** ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 526 с.

Навчально-методичний комплекс фахової підготовки бакалаврів спеціальності “Правознавство” / за ред. **Б. І. Андрусишина**; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 485 с.

Нариси історії професійних спілок України / Федерація профспілок України; авт.: О. М. Стоян (гол. ред.), О. П. Реєнт (кер.), **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ, 2002. – 732 с.

Рецензії:

1. Горбачук І., Бабкіна О. // Освіта. – 2003. – 12-19 лютого – С. 9. – Рец на кн.: Нариси історії професійних спілок України / Федерація профспілок України; авт.: О. М. Стоян (гол. ред.), О. П. Реєнт (кер.), **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ, 2002. – 732 с.
2. Радчук В. З профспілковою історією у нас тепер повний порядок // Панорама (Житомир). – 2003. – № 4. – 30 січня. – Рец. на кн.: Нариси історії професійних спілок України / Федерація профспілок України; авт.: О. М. Стоян (гол. ред.), О. П. Реєнт (кер.), **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ, 2002. – 732 с.

о. Павло Олійник. Зошити. Мемуари. Щоденники / передмова, коментарі, упорядкування **Б. І. Андрусишина**. – Київ, 1995. – 191 с.

Рецензії:

Войцехівський Ю. “Зошити” // Пам’ять століть. – 1998. – № 5. – С. 147. – Рец. на кн.: О. Павло Олійник. Зошити. Мемуари. Щоденники / передмова, коментарі, упорядкування **Б. І. Андрусишина**. – Київ, 1995. – 191 с.

Освітня політика: філософія, теорія, практика : [монографія] / з ред. В. П. Андрущенко ; авт. кол. : В. П. Андрущенко, **Б. І. Андрусишин**, В. І. Бобрицька, Р. М. Вернидуб, В. Л. Савельєв, К. А. Постол, О. О. Субіна / М-во освіти і науки України; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – 484 с. – 3 нагоди 180-річчя Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Основи правознавства : підручник для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / **Б. І. Андрусишин**, С. О. Берендєєв, Р. В. Губань. – Київ ; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2017. – 208 с. Іл.

Рецензії:

Гуз А. М. Рецензія на підручник “Основи правознавства” для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів : (автори – Б. І. Андрусишин, С. О. Берендєєв, Р. В. Губань) [Текст] / А. М. Гуз, О. В. Сіз // Історія в школі. – 2018. – № 2/3. – С. 48-49 : іл. – Рец. на кн. : Б. І. Андрусишин. Основи правознавства / Б. І. Андрусишин, С. О. Берендєєв, Р. В. Губань. – Київ : Перун, 2017. – 208 с

Андрусишин Б. І. Пам’ятки історії держави і права України. Київська Русь / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз ; М-во освіти і науки України, НПУ імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2003. – 60 с.

Петько Л. В. Англійська мова для вступників до магістратури зі спеціальності 8.060101 “Правознавство” : навчальний посібник для бакалаврів, викладачів та студентів вищих навч. закладів / М-во освіти і науки України, Національна академія педагогічних наук України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; Л. В. Петько, В. В. Ніколаєнко ; ред. **Б. І. Андрусишин**. – Київ, 2010. – 140 с.

Петько Л. В. Англійська мова для вступників до магістратури зі спеціальності 8.03010401 “Політологія”: навчальний посібник для студентів / Л. В. Петько, В. В. Ніколаєнко ; за ред. **Б. І. Андрусишина**, В. І. Гончарова. – 2-ге вид., випр. та доп. – Київ : Університет Україна, 2015. – 187 с.

Петько Л. В. Англійська мова для вступників до магістратури зі спеціальності 8.03040201 “Правознавство”: навч. посібник для студентів, бакалаврів, викладачів та аспірантів вищих навч. закладів / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; Л. В. Петько, В. В. Ніколаєнко ; за ред. **Б. І. Андрусишина**. – 2-ге вид., доп. і випр. – Київ : Україна, 2011. – 147 с.

Право і політика в освіті / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; Інститут політології та права ; авт. кол. : **Б. І. Андрусишин**, О. О. Морозова, А. А. Карнаух [та ін.] ; упоряд. : Т. О. Головач, І. В. Добрянська, В. М. Поперечнюк, за заг. ред. **Б. І. Андрусишина**. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – 306 с. – (До 20-річчя створення Інституту політології та права).

Правова освіта та наука в українському державотворенні (кінець ХІХ – ХХ ст.) : монографія / за ред. **Б. І. Андрусишина**. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – 308 с.

Правничо-політологічні виміри освіти : до 180-річчя НПУ імені М. П. Драгоманова / М-во освіти і науки України, НПУ імені М. П. Драгоманова, Факультет політології та права ; авт. : **Б. І. Андрусишин**, О. О. Морозова, А. А. Карнаух [та ін.] ; за ред. **Б. І. Андрусишин** ; упоряд. І. В. Добрянська, З. Ю. Шевчук ; рецензент : В. І. Євтух, Н. М. Пархоменко, Л. В. Савенкова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. – 270 с.

Програма виховної роботи зі студентами Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова / **Б. І. Андрусишин**, Ю. П. Гудзь // Рідна школа. – 2000. – № 11, листопад. – С. 17-22.

Програма з “Історії України”/ М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; **Б. І. Андрусишин**, В. Й. Борисенко, М. Л. Головка. – Київ, 1994. – 50 с.

Реєнт О. П. З’їзд поневолених народів (8-15 вересня 1917 р.), (21-28 вересня н. ст.) / НАН України, Ін-т історії України; О. П. Реєнт, **Б. І. Андрусишин**. – Київ, 1994. – 71 с. – [Історичні зошити].

Робоча програма курсу “Історія України” для студентів усіх спеціальностей (крім 02.07.00 – Історія) / В. Й. Борисенко, **Б. І. Андрусишин**, Д. М. Балан ; Київський державний педагогічний інститут імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во КДПІ імені М. П. Драгоманова, 1992. – 24 с.

Робоча програма курсу “Історія України” для студентів усіх спеціальностей (крім 02.07.00 – історія) / В. Й. Борисенко, **Б. І. Андрусишин**, Д. М. Балан ; Київський державний педагогічний інститут імені О. М. Горького. – Київ : Вид-во КДПІ, 1990. – 29 с.

Соціально-правовий захист дітей з вадами розумового розвитку : навч. посібник / упоряд. **Б. І. Андрусишин**, В. М. Синьов ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – 176 с.

Рецензії:

Губань Р. У світі книг // Юридичний журнал – 2008. – № 10. – С. 44. – Рец. на кн. : Соціально-правовий захист дітей з вадами розумового розвитку : навч. посібник / упоряд. Б. І. Андрусишин, В. М. Синьов ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – 176 с.

Соціально-правовий захист дітей в Україні : монографія / авт. : **Б. І. Андрусишин** [та ін.] ; за ред. **Б. І. Андрусишина**. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. – 264 с.

Рецензії:

Шимон С. // Публічне право. – 2018. – № 1 (29). – С. 267-269. – Рец. на кн. : Соціально-правовий захист дітей в Україні : монографія / авт. : Б. І. Андрусишин [та ін.] ; за ред. Б. І. Андрусишина. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. – 264 с.

Андрусишин Б. І. У пошуках соціальної рівноваги: нариси історії робітничої політики українських урядів, революції та визвольних змагань 1917–1920 рр. : монографія / Б. І. Андрусишин ; Федерація професійних спілок України. – Київ, 1995. – 191 с.

Рецензії:

1. *Кондратський А. А. // Профспілки України. – 1996. – № 3-4. – С. 76-77. – Рец. на кн. : Андрусишин Б. І. У пошуках соціальної рівноваги: нариси історії робітничої політики українських урядів, революції та визвольних змагань 1917–1920 рр. : монографія / Б. І. Андрусишин. – Київ, 1995. – 191 с.*
2. *Бабкіна О. // Нова політика. – 1996. – № 6. – С. 59-60. – Рец. на кн.: Андрусишин Б. І. У пошуках соціальної рівноваги: нариси історії робітничої політики українських урядів, революції та визвольних змагань 1917–1920 рр. : монографія / Б. І. Андрусишин. – Київ, 1995. – 191 с.*
3. *Березовчук М. Д. // Український історичний журнал. – 1997. – № 2. – С. 127-128. – Рец. на кн. : Андрусишин Б. І. У пошуках соціальної рівноваги: нариси історії робітничої політики українських урядів, революції та визвольних змагань 1917–1920 рр. : монографія / Б. І. Андрусишин. – Київ, 1995. – 191 с.*
4. *Русначенко А. Соціальне у сфері національного / А. Русначенко // Віче. – 1997. – № 2 (59). – С. 150-153. – Рец. на кн. : Андрусишин Б. І. У пошуках соціальної рівноваги: нариси історії робітничої політики українських урядів, революції та визвольних змагань 1917–1920 рр. : монографія / Б. І. Андрусишин. – Київ, 1995. – 191 с.*

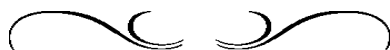

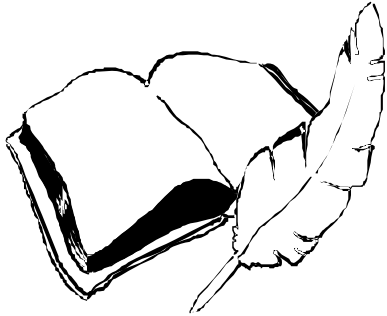

Андрусишин Б. І. Церква в Українській державі 1917–1920 рр. (доба Директорії УНР) : навчальний посібник / Б. І. Андрусишин. – Київ : Либідь, 1997. – 176 с.

Рецензії:

Ляхоцький В. Важливий етап українського церковного будівництва / В. Ляхоцький // Пам'ять століть. – 1998. – № 6. – С. 145-154. – Рец. на кн. : Андрусишин Б. І. Церква в Українській державі 1917–1920 рр. (доба Директорії УНР) : навчальний посібник / Б. І. Андрусишин. – Київ : Либідь, 1997. – 176 с.

*Хронологічний покажчик
друкованих праць
професора
Б. І. Андрусишина*

1982

1. **Андрусишин Б.** Працюють з вогником і завзяттям : [допомога трудівникам села] / Б. Андрусишин, В. Радчук, В. Рибчук // За педагогічні кадри / Київський державний педагогічний інститут імені О. М. Горького. – 1982. – № 27 (1019), 4 жовтня. – С. 2.

1987

2. **Андрусишин Б. І.** Діяльність Подільського губернського відділу праці / Б. І. Андрусишин // V Вінницька обласна історико-краєзнавча конференція, присвячена 70-річчю Великого Жовтня. – Вінниця, 1987. – С. 7.
3. **Андрусишин Б. І.** Полум'яний борець ленінського гарту : Б. Й. Магідов / Б. І. Андрусишин // Трибуна лектора. – 1987. – № 12. – С. 4-5.

4. **Андрусишин Б. І.** 70-річчя створення Народного секретарства праці / Б. І. Андрусишин // Український історичний журнал : наук. часопис Ін-ту історії України, Ін-ту політ. та етнонац. досліджень НАН України. – 1987. – № 12. – С. 144-149.

1988

5. **Андрусишин Б.** Новое в жизни и деятельности Б. И. Магидова / Б. Андрусишин // Актуальные проблемы исследования биографии пролетарских революционеров : тез. докл. и сообщений респ. науч.-практ. конф., 12-14 октября 1988 г. – Николаев, 1988. – Ч. 2. – С. 212-214.

1990

6. **Андрусишин Б. І.** Організація соціального страхування в 1919 році / Б. І. Андрусишин // VIII Подільська історико-краєзнавча конференція : тези доповідей, 15-17 листоп. 1990 р. / Кам'янець-Поділ. держ. пед. ін-т ім. В. П. Затонського [та ін.]; [редкол. : Л. В. Баженов, І. С. Винокур (відп. ред.), С. К. Гуменюк, О. М. Завальнюк, М. Г. Кукурудзяк]. – Кам'янець-Подільський : [Дунаєвецька рай. друк.], 1990. – Секція історії радянського періоду. – С. 8-9.
7. **Андрусишин Б. І.** Проституція – явище соціальне / Б. І. Андрусишин // Трибуна : журнал Т-ва “Знання” України. – 1990. – № 9. – С. 31.

-
-
8. Робоча програма курсу “Історія України” для студентів усіх спеціальностей (крім 02.07.00 – історія) / В. Й. Борисенко, **Б. І. Андрусишин**, Д. М. Балан; Київський державний педагогічний інститут імені О. М. Горького. – Київ: Вид-во КДПІ, 1990. – 29 с.
  9. **Андрусишин Б. І.** Создание Наркомтруда Украины и его деятельность (ноябрь 19180 – август 1919 гг): автореф. дис. ... канд. ист. наук: 07.00.02 / Б. И. Андрусишин; Киевский университет имени Тараса Шевченко. – Київ, 1990. – 16 с.
  10. **Андрусишин Б. І.** Создание Наркомтруда Украины и его деятельность (ноябрь 19180 – август 1919 гг): дис. ... канд. ист. наук: 07.00.02 / Б. И. Андрусишин; Киевский университет имени Тараса Шевченко. – Київ, 1990. – 291 с.
  11. **Андрусишин Б. І.** Становлення професійно-технічної освіти в Галицький Соціалістичній республіці (1920 рік) / Б. І. Андрусишин //Розвиток педагогічної освіти і науки в Західних областях України: тези доп. наук.-практ. конф. – Тернопіль, 1990. – Ч. 1. – С. 38-39.
  12. **Андрусишин Б.** Феномен проституції и боротьба с ней в первые годы Советской власти / Б. Андрусишин // Новое поколение. – 1990. – № 2. – С. 13-15.

1991

13. **Андрусишин Б. І.** “Всі говорять про одне і теж – безробіття, дорожнечу...” : (ринок праці і безробіття на Україні в перші роки Радянської влади (1917–1919 рр.) / Б. І. Андрусишин // Трибуна: журнал Т-ва “Знання” України. – 1991. – № 2. – С. 34-35.
14. **Андрусишин Б. І.** Дзвони століть: як і коли зникли у календарі традиційні народні свята / Б. І. Андрусишин // Київський вісник. – 1991. – 4 квітня.

15. **Андрусишин Б. І.** Дзвони століть : як і коли зникли у календарі традиційні народні свята / Б. І. Андрусишин // Нове життя (Бережани). – 1991. – 28 травня.
16. **Андрусишин Б. І.** Запустіння в храмах – пустака в душах / Б. І. Андрусишин // Вільне слово. – 1991. – 7 вересня.
17. **Андрусишин Б. І.** Організація системи оплати праці в першій період воєнного комунізму на Україні (1919 р.) / Б. І. Андрусишин // Науково-методичні праці з історії СРСР : збірник статей. – Київ, 1991. – Вип. 1. – С. 37-54.
18. **Андрусишин Б. І.** Церковний дзвін зі сну нас будить... / Б. І. Андрусишин // Вільне життя (Тернопіль). – 1991. – 31 жовтня.
19. **Андрусишин Б. І.,** Березовчук М. Д. // Український історичний журнал: наук. часопис Ін-ту історії України, Ін-ту політ. та етнонац. досліджень НАН України. – 1991. – № 1. – С. 151-132. – Рец. на кн.: Печенко Г. А. Бесстрашный бронепоезд (Бронепоезд № 93 “Гандзя”) / Г. А. Печенко, А. П. Реент. – Харків : Прапор, 1989. – 188 с.

1992

20. **Андрусишин Б. І.** До питання про національний і соціальний склад другого радянського українського уряду (1919 р.) / Б. І. Андрусишин // Наукові записки : матеріали зв.-наук. конф. викладачів Київського державного педагогічного інституту імені М. П. Драгоманова за 1991 рік. – Київ : Вид-во КДПІ імені М. П. Драгоманова, 1992. – С. 362-363.
21. **Андрусишин Б. І.** І зичливою допомогою... / Б. І. Андрусишин // Вільне життя (Тернопіль). – 1992. – 21 листопада.

22. Історія України : матеріали для лекцій та методичні поради для викладачів навчальних закладів системи підготовки молодших спеціалістів / **Б. І. Андрусишин** [та ін.] ; М-во освіти України, Республіканський науково-методичний кабінет. – Київ : РНМК, 1992. – Ч. 2. – 80 с.
23. **Андрусишин Б. І.** Польська колонізація українських земель 20-30-х років очима галицького селянина: соціально-психологічний аспект / Б. І. Андрусишин // Польща – Україна: історична спадщина і суспільна свідомість : тези доп. міжнар. конф., 29-31 трав. 1992 р. – Кам'янець-Подільський, 1992. – С. 3-5.
24. Борисенко В. Й. Робоча програма курсу “Історія України” для студентів усіх спеціальностей (крім 02.07.00 – Історія) / В. Й. Борисенко, **Б. І. Андрусишин**, Д. М. Балан ; Київський державний педагогічний інститут імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во КДПІ імені М. П. Драгоманова, 1992. – 24 с.

1993

25. **Андрусишин Б. І.** Запустіння в храмах – пустка в душах / Б. І. Андрусишин // Дзвін. – 1993. – № 1. – С. 78-79.
26. **Андрусишин Б. І.** “Зошити” отця Павла Олійника / Б. І. Андрусишин // Вільне життя (Тернопіль). – 1993. – 23, 26, 30 березня.
27. **Андрусишин Б. І.** “Зошити” священика отця Павла Олійника (1939–1958 рр.) / Б. І. Андрусишин // Український історичний журнал : наук. часопис Ін-ту історії України, Ін-ту політ. та етнонац. досліджень НАН України. – 1993. – № 1. – С. 105-109.

28. **Андрусишин Б. І.** “Зошити” священика отця Павла Олійника (1939–1958 рр.): продовження / Б. І. Андрусишин // Український історичний журнал : наук. часопис Ін-ту історії України, Ін-ту політ. та етнонац. досліджень НАН України. – 1993. – № 9. – С. 96-110.
29. **Андрусишин Б. І.** Просвітництво та національна свідомість (Галичина 20-30-х рр.) / Б. І. Андрусишин // Політологічні читання: українсько-канадський щоквартальник. – 1993. – № 3. – С. 99-111.
30. **Андрусишин Б. І.** Профспілки і держава : взаємовідносини в 1918–1919 рр. / Б. І. Андрусишин // Профспілки України : Всеукр. наук.-популяр. і метод. журн. для профспілкових працівників та активу. – 1993. – № 1. – С. 38-43.
31. **Андрусишин Б. І.** Профспілки і держава : взаємовідносини в 1918–1919 рр. : (продовження) / Б. І. Андрусишин // Профспілки України: Всеукр. наук.-популяр. і метод. журн. для профспілкових працівників та активу. – 1993. – № 2. – С. 11-15.
32. **Андрусишин Б. І.** Профспілки і держава : взаємовідносини в 1918–1919 рр. : (продовження) / Б. І. Андрусишин // Профспілки України : Всеукр. наук.-популяр. і метод. журн. для профспілкових працівників та активу. – 1993. – № 3. – С. 96-110.
33. **Андрусишин Б. І.** Роль культури у формуванні менталітету майбутніх учасників національно-визвольної боротьби ОУН-УПА в 20-30-ті роки / Б. І. Андрусишин // Українські національно-визвольні сили у боротьбі проти фашизму і тоталітарної системи більшовизму в 40-50-х роках : міжнар. наук. конф., 20-21 травня, м. Львів. – Львів, 1993. – С. 37-51.
34. **Андрусишин Б. І.** Соціальна політика : історичний аспект / Б. І. Андрусишин // Профспілки України: Всеукр. наук.-популяр. і метод. журн. для профспілкових працівників та активу. – 1993. – № 3-4. – С. 10-15.

-
-
35. **Андрусишин Б. І.** "Спомини" П. Скоропадського як джерело вивчення соціально-економічної політики Української держави / Б. І. Андрусишин // Наукові записки : матеріали зв.-наук. конф. викладачів Українського державного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за 1992 рік. – Київ : Вид-во УДПУ імені М. П. Драгоманова, 1993. – С. 224-225.
36. **Андрусишин Б.** Церква в Українській Гетьманській Державі: попередні нотатки та документи / Б. Андрусишин, В. Ульяновський // Останній гетьман : ювілейний збірник пам'яті П. Скоропадського. 1873–1945. – Київ : Академпрес, 1993. – С. 302-397.

1994

37. Реєнт О. П. З'їзд поневолених народів (8-15 вересня 1917 р.), (21-28 вересня н. ст.) / НАН України, Ін-т історії України ; О. П. Реєнт, **Б. І. Андрусишин**. – Київ, 1994. – 71 с. – Історичні зошити.
38. **Андрусишин Б. І.** Охорона праці: повторення пройденого? (Як було в Україні 1917–1921 рр.) / Б. І. Андрусишин // Профспілки України : Всеукр. наук.-популяр. і метод. журн. для профспілкових працівників та активу. – 1994. – № 1. – С. 45-50.
39. Програма з "Історії України" / М-во освіти і науки України, Український державний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; **Б. І. Андрусишин**, В. Й. Борисенко, М. Л. Головка. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 1994. – 50 с.
40. **Андрусишин Б. І.** Соціальні конфлікти в Україні: спроба ретроспективного аналізу / Б. І. Андрусишин // Сучасність. – 1994. – № 2. – С. 83-92.

1995

41. **Андрусишин Б. І.** Барометр соціальної рівноваги (страйки: історична ретроспектива) / Б. І. Андрусишин // Профспілки України. – 1995. – № 1-2. – С. 38-46.
42. **Андрусишин Б. І.** Барометр соціальної рівноваги (страйки: історична ретроспектива): продовження / Б. І. Андрусишин // Профспілки України : Всеукр. наук.-популяр. і метод. журн. для профспілкових працівників та активу. – 1995. – № 3-4. – С. 10-17.
43. О. Павло Олійник. Зошити. Мемуари. Щоденники / передмова, коментарі, упорядкування **Б. І. Андрусишина**. – Київ, 1995. – 191 с.
44. **Андрусишин Б. І.** Соціальна політика : історичний аспект / Б. І. Андрусишин // Профспілки України : Всеукр. наук.-популяр. і метод. журн. для профспілкових працівників та активу. – 1995. – № 3-4. – С. 10-15.
45. **Андрусишин Б. І.** Спроба соціального компромісу в діяльності гетьманського уряду 1918 р. / Б. І. Андрусишин // Наукові записки : матеріали звітно-наук. конф. викладачів УДПУ імені М. П. Драгоманова за 1993 р. – Київ : Вид-во УДПУ імені М. П. Драгоманова, 1995. – С. 427-428.
46. **Андрусишин Б. І.** У пошуках соціальної рівноваги: нариси історії робітничої політики української урядів революції та визвольних змагань 1917–1920 рр. : монографія / Б. І. Андрусишин ; Федерація професійних спілок України. – Київ, 1995. – 191 с.
47. **Андрусишин Б. І.** Як приборкували профспілки: міжпартійна боротьба у профрусі України. 1917–1920 рр. / Б. І. Андрусишин, О. П. Реєнт, О. Л. Мовчан // Профспілки України : Всеукр. наук.-популяр. і метод. журн. для профспілкових працівників та активу. – 1995. – № 5-6. – С. 20-27.

1996

48. **Андрусишин Б. І.** Анатомія соціальних конфліктів доби Центральної Ради / Б. І. Андрусишин // Наукові записки : зб. праць молодих вчених та аспірантів / М-во освіти і науки України, Український державний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во УДПУ імені М. П. Драгоманова, 1996. – Т. 1. – С. 178-213.
49. **Андрусишин Б. І.** Анатомія соціальних конфліктів доби Центральної Ради / Б. І. Андрусишин // Центральна Рада на тлі Української революції : наук.-теор. читання в Інституті історії України НАН України, 16 берез. 1995 р. – Київ, 1996. – С. 118-131.
50. **Андрусишин Б. І.** Методологія оцінки соціальних конфліктів на Волині у період революції та визвольних змагань 1917–1920 рр. / Б. І. Андрусишин // Малинщина у просторі і часі : Всеукр. наук.-краєзнавчої конф., 25-27 вересня 1996 р. : наукові повідомлення. – Малин, 1996. – С. 113-114.
51. **Андрусишин Б. І.** Питання соціальної революції в Україні у програмах ОУН-УПА-УГВР / Б. І. Андрусишин // Друга світова війна : матеріали наукової конф., 27-28 жовтня 1995 р. – Київ, 1996. – С. 50-54.
52. **Андрусишин Б. І.** Про розгром Центрального Бюро професійних спілок м. Києва 20 груд. 1918 р. / Б. І. Андрусишин, Д. М. Балан // 90 років виникнення масового профспілкового руху в Україні : матеріали наук. конф. “Профспілковий рух в Україні: актуальні проблеми історії і сучасності”, присвяч. 90-річчю виникнення масового профспілкового руху в Україні. – Київ : Логос, 1996. – С. 76-77.

53. **Андрусишин Б. І.** Програмні засади робітничої політики гетьманського уряду / Б. І. Андрусишин // Наукові записки : збірник наукових праць молодих вчених та аспірантів / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 1996. – Т. 1. – С. 113-139.
54. **Андрусишин Б. І.** “Пролетарська диктатура” на Україні в 1919 р. : народний комісаріат праці / Б. І. Андрусишин // Історія, історіософія, джерелознавство (статті, розвідки, замітки, есе) : історичний збірник. – Київ : ПЕЛ, 1996. – С. 101-112.
55. **Андрусишин Б. І.** Профспілки і українська державність (1917–1920 рр.) / Б. І. Андрусишин // 90 років виникнення масового профспілкового руху в Україні : матеріали наук. конф. “Профспілковий рух в Україні: актуальні проблеми історії і сучасності”, присвяченої 90-річчю виникнення масового профспілкового руху в Україні. – Київ : Логос, 1996. – С. 70-71.
56. **Андрусишин Б. І.** Як приборкували профспілки : міжпартійна боротьба у профрусі України. 1917–1920 рр. : (продовження) / Б. І. Андрусишин, О. П. Реєнт, О. Л. Мовчан // Профспілки України : Всеукр. наук.-популяр. і метод. журн. для профспілкових працівників та активу. – 1996. – № 1-2. – С. 53-59.
57. **Андрусишин Б. І.** Як приборкували профспілки : міжпартійна боротьба у профрусі України. 1917–1920 рр. : (продовження) / Б. І. Андрусишин, О. П. Реєнт, О. Л. Мовчан // Профспілки України : Всеукр. наук.-популяр. і метод. журн. для профспілкових працівників та активу. – 1996. – № 3-4. – С. 65-75.

1997

58. **Андрусишин Б. І.** Діяльність Подільського губерньського відділу праці / Б. І. Андрусишин // Тези доповідей V Вінницької обласної історико-краєзнавчої конференції. – Вінниця, 1997. – С. 17-24.
59. Малий словник історії України / авт. **Б. Андрусишин**, О. Реєнт [та ін.] : гол. ред. В. Смолій. – Київ : Либідь, 1997. – 464 с.
60. **Андрусишин Б. І.** Робітництво і ...Симон Петлюра / Б. І. Андрусишин // Профспілки України : Всеукр. наук.-популяр. і метод. журн. для профспілкових працівників та активу. – 1997. – № 4. – С. 79-85.
61. **Андрусишин Б. І.** Робітнича політика українських урядів (1917–1920 рр.) : автореф. дис. ... докт. іст. наук : 07.00.01 – Історія України / Б. І. Андрусишин ; Ін-т укр. археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України. – Київ, 1997. – 44 с.
62. **Андрусишин Б. І.** Робітнича політика українських урядів (1917–1920 рр.) : дис. ... докт. іст. наук : 07.00.01 – Історія України / Б. І. Андрусишин ; Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. – Київ, 1997. – 451 с.
63. **Андрусишин Б. І.** Соціальна ціна реформ виявилась занадто високою / Б. І. Андрусишин // Профспілкова газета. – 1997. – 12 квітня. – Рец. на кн. : Стоян О. П. Наш гіркий мед. Хроніка Всеукраїнської акції протесту профспілок (17 жовтня 1996 року) проти масової затримки виплати заробітної плати, пенсій, стипендій і порушень прав трудящих у сфері праці. – Київ : Преса України, 1997. – 174 с.

64. **Андрусишин Б. І.** Соціально-економічні погляди С. Петлюри / Б. І. Андрусишин // Центральна Рада і український державотворчий процес : до 80-річчя створення Центральної Ради : матеріали наук. конф., 20 берез. 1997 р. / Ін-т історії України НАН України. – Київ, 1997. – С. 347-366.
65. **Андрусишин Б. І.** Соціально-економічна програма М. С. Грушевського в українській революції / Б. І. Андрусишин // Михайло Грушевський – історик, політик, громадянин : матеріали міжнар. наук. конф., присвяченої 130-річчю від дня народження М. С. Грушевського, Київ, 24-25 вересня 1996 р. – Київ, 1997.
66. **Андрусишин Б.** Українська Галицька Армія (УГА) / Б. Андрусишин // Малий словник історії України / авт. **Б. Андрусишин**, О. Реєнт [та ін.] : гол. ред. В. Смолій. – Київ : Либідь, 1997. – С. 400.
67. **Андрусишин Б. І.** Церква в Українській державі 1917–1920 рр. (доба Директорії УНР) : навчальний посібник / Б. І. Андрусишин. – Київ : Либідь, 1997. – 176 с.
68. **Андрусишин Б.** Червона Українська Галицька Армія (ЧУГА) / Б. Андрусишин // Малий словник історії України / авт. **Б. Андрусишин**, О. Реєнт [та ін.] : гол. ред. В. Смолій. – Київ : Либідь, 1997. – С. 437.

1998

69. **Андрусишин Б. І.** Державні органи регулювання трудових відносин в УНР / Б. І. Андрусишин // Наукові записки : зб. наук. ст. / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 1998. – Вип. 4. – С. 139-147.

70. **Андрусишин Б. І.** Діяльність Подільського губернського відділу праці / Б. І. Андрусишин // Тези доповідей Вінницької обласної історико-краєзнавчої конференції. – Вінниця, 1998. – С. 17-24.
71. Толстенко О. Жить в Україні – верить в нее / [рецензия и послесловие **Б. И. Андруशिшина**, с. 356-357] / Олег Анатольевич Толстенко. – Донецк : Донеччина, 1998.
72. **Андрусишин Б. І.** Політика російської адміністрації на західноукраїнських землях в роки Першої світової війни / Б. І. Андрусишин // 350-річчя Української держави Б. Хмельницького : матеріали міжнар. наук. конф., 15-16 грудня 1998 р. – Київ, 1998. – С. 42-45.
73. **Андрусишин Б. І.** Провісник національного відродження / Б. І. Андрусишин // Освіта. – 1998. – 21-28 жовтня. – Рец. на кн. : Даниленко В. М. Смаль-Стоцький: життя і діяльність / В. М. Даниленко, О. В. Добржанський. – Київ – Чернівці, 1996. – 212 с.
74. **Андрусишин Б. І.** Профспілки України в ракурсі історії і сьогодення / Б. І. Андрусишин // Профспілки України. – 1998. – 13 травня.
75. **Андрусишин Б. І.** Україна в роки Першої світової війни / Б. І. Андрусишин // Історія в школі. – 1998. – № 5-6. – С. 10-14.
76. **Андрусишин Б. І.** Українська церква в оцінках Симона Петлюри / Б. І. Андрусишин // Всеукраїнська міжнародна християнська асамблея “Заповідь нову даю вам: любіть один одного” (Іоан, 13.34) : наук.-практ. конф, 17-18 лютого 1998 р., Київ : доп., повідомлення. – Київ, 1998. – С. 99-100.
77. **Андрусишин Б. І.** “Церковний дзвін зі сну нас будить...” / Б. І. Андрусишин // Бережанська земля. Т. II: Історично-меморіальний збірник. Український архів. – Торонто – Нью-Йорк – Лондон - Сідней – Козова, 1998. – Т. XIX. – С. 851-852.
78. 350-річчя Української держави Богдана Хмельницького : матеріали міжнар. наук. конф., 15-16 грудня 1998 р. / редкол. : ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ, 1998.

-
79. Юридична енциклопедія : у 6-ти тт., т. 1-6 / ред. колегія : Ю. С. Шемшученко (гол. редкол.), ... В. П. Горбатенко (відп. секретар) ; авт.: ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.] – Київ : Укр. енциклопедія, 1998–2004.

1999

80. Історія держави і права України: програма курсу для студентів соціально-гуманітарного факультету спеціальності “Правознавство” / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; В. І. Акуленко, **Б. І. Андрусишин**, А. М. Гуз. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 1999. – 50 с.
81. Історія держави і права України: методичні рекомендації і плани семінарських занять для студентів соціально-гуманітарного факультету спеціальності “Правознавство” / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; В. І. Акуленко, **Б. І. Андрусишин** ; ред. А. М. Гуз. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 1999. – 28 с.
82. **Андрусишин Б. І.** Зібер М. І. / Б. І. Андрусишин // Юридична енциклопедія : у 6-ти тт. / ред. колегія : Ю. С. Шемшученко (гол. редкол.), ... В. П. Горбатенко (відп. секретар) ; авт.: ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ : Укр. енциклопедія, 1999. – Т. 2. – С. 609.
83. **Андрусишин Б. І.** “Історія русів” / Б. І. Андрусишин // Юридична енциклопедія : у 6-ти тт. / ред. колегія : Ю. С. Шемшученко (гол. редкол.), ... В. П. Горбатенко (відп. секретар) ; авт.: ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.] – Київ : Укр. енциклопедія, 1999. – Т. 2. – С. 735-736.
84. **Андрусишин Б. І.** Конкурентів боятися – у ВУЗ не ходити / Б. І. Андрусишин // Голос України. – 1999. – 13 липня.

-
-
85. **Андрусишин Б. І.** Невмирущій дух українського відродження / Б. І. Андрусишин // Пам'ять століть. – 1999. – № 5. – С. 154-159.
86. **Андрусишин Б. І.** ...По їхніх плодах ви пізнаєте їх! (Мт. 7.20) / Б. І. Андрусишин // Джерело життя: часопис Зборівської Єпархії УГКЦ. – 1999. – № 6 (24). – С. 28-29.
87. **Андрусишин Б. І.** Соціально-економічна програма Михайла Грушевського в Українській революції 1917–1920 рр.: до 130-річчя з дня народження М. С. Грушевського / Б. І. Андрусишин, О. П. Реєнт // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. – 1999. – № 1. – С. 212-219.
88. **Андрусишин Б. І.** Трудове право в Українській Народній Республіці / Б. І. Андрусишин // Наукові записки: збірник наукових статей / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 1999. – Ч. 1: Педагогічні та історичні науки. – С. 187-195.

2000

89. **Андрусишин Б. І.** Військове та флотське духовенство в Україні. Період національно-визвольних змагань 1917–1921 р. / Б. І. Андрусишин, В. І. Ульяновський // Людина і світ. – 2000. – № 5. – С. 16-21.
90. **Андрусишин Б. І.** Громадянська зрілість – основа життя: соціально-гуманітарний факультет НПУ імені М. П. Драгоманова / Б. І. Андрусишин // Освіта: Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2000. – № 61-62 (27 грудня – 3 січня). – С. 8-9.

91. **Андрусишин Б. І.** Демобілізація душпастирів... військово та флотське духовенство в Україні. Період національно-визвольних змагань 1917–1921 р. / Б. І. Андрусишин // Народна армія. – 2000. – 15 квітня.
92. **Андрусишин Б. І.** Директорія Української Народної Республіки і профспілки (1918–1920 рр.) / Б. І. Андрусишин // Профспілки України : Всеукр. наук.-популяр. і метод. журн. для профспілкових працівників та активу. – 2000. – № 2. – С. 78-87.
93. **Андрусишин Б. І.** Зарубіжна історіографія історії робітничої політики українських урядів 1917–1920 рр. / Б. І. Андрусишин // Наукові записки: історичні науки / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ : Науковий Світ 2000. – Вип. на 10-річчя створення. – С. 167-180.
94. **Андрусишин Б. І.** Західні українці у державному апараті УНР / Б. І. Андрусишин // Наукові записки : збірник / Інститут політичних етнонаціональних досліджень НАН України. – Київ : Вид-во Інституту політичних етнонаціональних досліджень, 2000. – С. 3-11.
95. **Андрусишин Б.** Історія України в художньо-літературних образах : посібник для 7-8 кл. середніх шкіл / Б. Андрусишин, В. Борисенко. – Київ : Генеза, 2000. – 224 с.
96. **Андрусишин Б. І.** Профспілки в контексті українського консерватизму (1918 р.) / Б. Андрусишин // Вісник Академії праці та соціальних відносин Федерації професійних спілок України. – 2000. – № 3. – С. 19-24.
97. **Андрусишин Б.** Профспілки і українська державність у добу Директорії УНР / Б. Андрусишин // Наука і сучасність: збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2000. – Вип. 1, ч. 3. – С. 11-24.

-
-
98. **Андрусишин Б. І.** Робітнича політика гетьмана П. Скоропадського в контексті українського консерватизму / Б. І. Андрусишин // Вісник Київського державного лінгвістичного університету. Сер.: Історія, політика, філософія. – Київ, 2000. – Вип. 4. – С. 241-258.
99. **Андрусишин Б.** Соціально-гуманітарний факультет / Б. Андрусишин // Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова: історичний нарис. 1920–2000. – Київ, 2000. – С. 160-181.
100. **Андрусишин Б.** Соціально-економічні погляди Симона Петлюри / Б. Андрусишин // Історія в школах України. – 2000. – № 2. – С. 42-48.
101. **Андрусишин Б. І.** Творці Середньодніпровської Русі / Б. І. Андрусишин, В. Й. Борисенко // Пульсар. – 2000. – № 9. – С. 68-70.
102. **Андрусишин Б. І.** Участь галичан у державному будівництві УНР / Б. І. Андрусишин // Історія України: маловідомі імена, події, факти. – Київ : Рідний край, 2000. – Вип. 11. – С. 11-18.
103. **Андрусишин Б. І.** // Український історичний журнал : наук. часопис Ін-ту історії України, Ін-ту політ. та етнонац. досліджень НАН України. – 2000. – № 3. – С. 146-152. – Рец. на кн. : Солдатенко В. Ф. “Українська революція: концепція та історіографія (1918–1920 рр.)”. – Київ : Пошуково-видавниче агентство “Книга пам’яті України”, 1999. – 508 с.
104. Студінський В. А. Паперова промисловість України / В. А. Студінський ; відповід. ред. **Б. І. Андрусишин**). – Житомир : Волинь, 2000. – 256 с.

105. **Андрусишин Б. І.** Антсько-полянський союз племен / Б. І. Андрусишин, В. Й. Борисенко // Наукові записки. Сер.: Історичні науки: збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; укладачі: В. Й. Борисенко, Б. І. Андрусишин, П. В. Дмитренко. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2001. – Вип. XXVIII. – С. 8-11.
106. **Андрусишин Б. І.** Громадська зрілість – основа життя. Соціально-гуманітарний факультет / Б. Андрусишин // Освіта: Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2001. – 27 грудня – 3 січня.
107. **Андрусишин Б.** “Є в революції початок...” / Б. Андрусишин // Освіта. – 2001. – № 38-39 (11-18 липня). – С. 13. – Рец. на кн.: Рубльов О. С. Українські визвольні змагання 1917–1921 рр. / О. С. Рубльов, О. П. Реєнт. Україна крізь віки: в 15-ти тт. – Т. 10. – Київ, 1999. – 320 с.
108. **Андрусишин Б.** Культ особи / Б. Андрусишин // Юридична енциклопедія: у 6-ти тт., т. 1-6 / ред. колегія: Ю. С. Шемшученко (гол. редкол.), ... В. П. Горбатенко (відп. секретар) [та ін.]. – Київ: Укр. енциклопедія, 2001. – Т. 3. – С. 429-430.
109. **Андрусишин Б. І.** Мануїльський Д. З. / Б. І. Андрусишин // Юридична енциклопедія: у 6-ти тт. / ред. колегія: Ю. С. Шемшученко (гол. редкол.), ... В. П. Горбатенко (відп. секретар) [та ін.]. – Київ: Укр. енциклопедія, 2001. – Т. 3. – С. 575-576.
110. **Андрусишин Б. І.** Напередодні нового часу / Б. І. Андрусишин // Історія України. – 2001. – Квітень, № 13 (221). – С. 8-9. – Рец. на кн.: Дрібниця В. О. Історія України: навч. посібник для 9 кл. загальноосвітньої школи / В. О. Дрібниця, О. П. Реєнт. – Київ: Вид-во Фарингейт, 2000. – 203 с.

-
-
111. **Андрусишин Б. І.** Напередодні нового часу / Б. І. Андрусишин // Освіта : Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2001. – 24-31 січня. – Рец. на кн. : Дрібниця В. О. Історія України : навч. посібник для 9 кл. загальноосвітньої школи / В. О. Дрібниця, О. П. Реєнт. – Київ : Вид-во Фарингейт, 2000. – 203 с.
112. **Андрусишин Б. І.** Підготовку викладачів правознавства-на рівень сучасних вимог / Б. І. Андрусишин // Соціокультурні чинники розвитку інтелектуального потенціалу українського суспільства і молодь : наук. праці та матер. конф. – Київ : Знання, 2001. – Вип. 1. – С. 691-693.
113. **Андрусишин Б.** Проблема церкви в державній діяльності Симона Петлюри: джерелознавчий аспект / Б. Андрусишин // Студії з архівної справи та документознавства. – Київ, 2001. – Т. 7. – С. 37-52.
114. Програма виховної роботи зі студентами Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова / Ю. П. Гудзь, **Б. І. Андрусишин**, Ю. Д. Руденко, І. В. Мороз, М. М. Барахтян, М. І. Кравчук, В. Т. Куєвда, М. В. Михайличенко, Л. Є. Пундик, П. М. Чернега [та ін.] // Рідна школа. – 2001. – № 11. – С. 17-22.
115. **Андрусишин Б. І.** Соціально-економічний зміст української революції / Б. І. Андрусишин // Десять років незалежності України: минуле та сучасне державотворення : тези наук. доповідей / за ред. О. Реєнта, Ю. Терещенка [та ін.]. – Київ, 2001. – С. 47-48.

116. **Андрусишин Б.** Від етносу до нації / Б. Андрусишин, А. Гуз // Віче. – 2002. – № 1. – С. 79-80. – Рец. на кн. : Вівчарик М. М. Українська нація: шлях до самовизначення / М. М. Вівчарик, П. П. Панченко, В. І. Чмихова. – Київ, 2001.
117. **Андрусишин Б. І.** Згусток юридичної думки / Б. І. Андрусишин, С. В. Березовська // Освіта: Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2002. – 26-30 листопада.
118. **Андрусишин Б. І.** Культурні цінності. Право на охорону / Б. І. Андрусишин // Освіта : Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2002. – 18-25 грудня. – С. 7.
119. **Андрусишин Б. І.** На думку декана... / Б. І. Андрусишин // Освіта : Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. - 2002. – 20-27 листопада. – С. 6, 9, 11.
120. **Андрусишин Б.** НАН – університет: шлях з двостороннім рухом: співробітництво НПУ імені М. П. Драгоманова з Інститутом держави і права імені В. М. Корецького / Б. Андрусишин, Н. Макосій // Освіта : Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2002. – № 12-13 (20-27 лютого). – С. 4.
121. Нариси історії професійних спілок України. Федерація профспілок України / авт. : О. М. Стоян (гол. ред.), О. П. Реєнт (кер.), **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ, 2002. – 732 с.
122. **Андрусишин Б. І.** Нерон / Б. І. Андрусишин // Юридична енциклопедія : у 6-ти тт. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол.) [та ін.] ; авт. : В. Б. Авер'янов, ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ, 2002. – Т. 4. – С. 151.

123. **Андрусишин Б. І.** Перша Всеукраїнська конференція профспілок (травень 1918 р.) та її роль у створенні незалежного профспілкового руху / Б. І. Андрусишин // Сучасний стан і перспективи розвитку соціально-гуманітарних наук та освіти: зб. наук. пр., присвячений 10-річчю соціально-гуманітарного фак-ту / М-во освіти і науки України, Національниц педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; **Б. І. Андрусишин** (відп. ред.) [та ін.]. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2002. – С. 50-59.
124. **Андрусишин Б. І.** Підготовка викладачів правознавства на соціально-гуманітарному факультеті / Б. І. Андрусишин // Проблеми вищої педагогічної освіти у світлі рішень II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2002. – Ч. 1. – С. 8-10.
125. **Андрусишин Б. І.** Плутократія / Б. І. Андрусишин // Юридична енциклопедія: у 6-ти тт. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (гол.) [та ін.]; авт.: В. Б. Авер'янов, ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ, 2002. – Т. 4. – С. 578.
126. Проблеми вищої педагогічної освіти у світлі рішень II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова / редкол.: ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2002. – Ч. 1. – 257 с.
127. **Андрусишин Б. І.** Професійні спілки України в 1917–1920 рр. / Б. І. Андрусишин // Нариси історії професійних спілок України. Федерація профспілок України / авт.: О. М. Стоян (гол. ред.), О. П. Реєнт (кер.), **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ, 2002. – С. 101-234.

128. **Андрусишин Б. І.** Сповідь душі / Б. І. Андрусишин // Освіта : Всеукраїнська громадсько-політичний тижневик. – 2002. – 13-20 березня. – С. 11. – Рец. на кн. : Акуленко В. І. На перехресті закону і совісті: нариси, памфлети, спогади. – Київ : Вид-во “Укр. енциклопедія” ім. М. П. Бажана, 2001. – 456 с.
129. **Андрусишин Б. І.** Створення та діяльність соціально-гуманітарного факультету / Б. І. Андрусишин // Сучасний стан і перспективи розвитку соціально-гуманітарних наук та освіти : збірник наукових праць, присвячений 10-річчю соціально-гуманітарного фак-ту / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; **Б. І. Андрусишин** (відп. ред.) [та ін.]. – Київ, 2002. – С. 6-37.
130. Сучасний стан і перспективи розвитку соціально-гуманітарних наук та освіти : зб. наук. праць, присвячений 10-річчю соціально-гуманітарного фак-ту / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; **Б. І. Андрусишин** (відп. ред.) [та ін.]. – Київ, 2002. – 244 с.
131. Україна і Польща в ХХ столітті: проблеми і перспективи взаємовідносин : зб. наук. праць / редколегія : ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ-Краків, 2002. – 312 с.
132. **Андрусишин Б. І.** Україна крізь віки / Б. І. Андрусишин // Урядовий кур’єр. – 2002. – № 3, 5 січня. – С. 9. – Рец. на кн. : Рубльов О. С. Українські визвольні змагання 1917–1921 рр. / О. С. Рубльов, О. П. Реєнт ; Україна крізь віки : в 15-ти тт., т. 10. – Київ, 1999. – 320 с.
133. **Андрусишин Б. І.** Центральна Рада і становлення незалежного профспілкового руху / Б. І. Андрусишин // Микола Плав’юк: Україна – життя моє. – Т. 3. Та долю іншу він обрав – душі неспокій: на пошану Миколи Плав’юка. – Київ : Вид-во ім. О. Теліги, 2002. – С. 625-646.

-
-
134. **Андрусишин Б. І.** // Український історичний журнал: наук. часопис Ін-ту історії України, Ін-ту політ. та етнонац. досліджень НАН України. – 2002. – № 1. – С. 131-137. – Рец. на кн.: Кульчицький С. В. Україна між двома світовими війнами (1921–1939 рр.). – Київ: Видавничий дім “Альтернативи”, 1999. – 336 с.

2003

135. **Андрусишин Б. І.** Березовчук Микола Данилович / Андрусишин Б. І. // Енциклопедія сучасної України. – Київ: Вид-во Інституту енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. – Т. 2. – С. 513.
136. **Андрусишин Б. І.** Віхи творчої біографії Михайла Драгоманова / Б. І. Андрусишин // Перші Міжнародні драгоманівські читання: матеріали, 30 вересня – 2 жовтня 2003 р. / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2003. – Вип. 1. – С. 27-29.
137. **Андрусишин Б. І.** Гетьманські традиції в Україні очима наших сучасників / Б. І. Андрусишин, А. І. Козенюк // Гетьманський альманах. – Київ: ВЦ КНЛУ, 2003. – Ч. 2. – С. 176-185.
138. **Андрусишин Б. І.** Ідеї опозиції в освіті у Польщі у 80-х роках 20 ст. / Б. І. Андрусишин, І. М. Ковчина // Наука і сучасність. Сер.: Педагогіка. Філологія: збірник наукових праць / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2003. – Т. 36. – С. 23-31.
139. **Андрусишин Б. І.** Комплексне дослідження з історії України / Б. І. Андрусишин, І. І. Дробот // Освіта: Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2004. – 16-23 квітня. – С. 7. – Рец. на кн.: Реєнт О. П. Україна в імперську добу (XIX – поч. XX ст.). – Київ, 2003. – 340 с.

140. **Андрусишин Б. І.** Пам'ятки історії держави і права України. Київська Русь / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз; М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2003. – 60 с.
141. **Андрусишин Б. І.** Проблеми охорони праці та соціального забезпечення, боротьба з безробіттям за доби Директорії УНР / Б. І. Андрусишин // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України / ред. В. І. Андрейцев, Б. І. Андрусишин, О. В. Бабкіна, голов. ред. М. Л. Головка. – Київ : Курс, 2003. – Вип. 2 (21). – С. 8-17.
142. **Андрусишин Б. І.** Хоростець – значить сонячний / Б. І. Андрусишин // Голос України. – 2003. – 16 жовтня.
143. **Андрусишин Б. І.** Чоловічий погляд на жіночі проблеми / Б. І. Андрусишин // Студентська платформа: газета СГФ. – 2003. – № 3.

2004

144. **Андрусишин Б.** Від Хоростця – до України / Б. Андрусишин // Освіта : Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2004. – № 24 (19-26 травня). – С. 8-9.
145. **Андрусишин Б. І.** Державно-церковні відносини в Україні у контексті сучасного європейського досвіду: збірник наук. матеріалів: до 40-річчя кафедри культурології НПУ імені М. П. Драгоманова / редкол.: В. Д. Бондаренко (відп. ред.); Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 387 с.
146. **Андрусишин Б.** Директорія УНР і автокефалія української православної церкви / Б. Андрусишин // Пам'ять століть: історичний, науковий та літературний журнал. – 2004. – № 5. – С. 4-23

-
-
147. **Андрусишин Б.** Директорія УНР і автокефалія Української православної церкви: (продовження) / Б. Андрусишин // Пам'ять століть: історичний, науковий та літературний журнал. – 2004. – № 6. – С. 3-16.
148. Студінський В. А. Паперова промисловість України: XVI–XX століття: монографія. – 2-е вид., доп., виправл. / за наук. ред. **Б. І. Андрусишина**. – Житомир: Вид-во “Волинь”, 2004. – 268 с.
149. **Андрусишин Б. І.** Підготовка правознавчих кадрів для освітньої галузі / Б. І. Андрусишин // Юридичні читання молодих вчених: збірник матеріалів всеукр. наук. конф., 23-24 квітня 2004 р. / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – Ч. II. – С. 3-13.
150. **Андрусишин Б.** Погляд у минуле - заради майбутнього / Б. Андрусишин // Освіта: Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2004. – № 42, 29 вересня – 6 жовтня. – С. 15. – Рец. на кн.: Лупейко В. Світочі і лжепророки. – Львів: Вид-во М. П. Коць, 2004.
151. Лупейко В. Ю. Світочі і лжепророки: есе: навч. посібник / [передмова: **Андрусишин Б.** Погляд у минуле – заради майбутнього, с. 3-6]. – Львів: Видавництво М. П. Коць, 2004.
152. **Андрусишин Б.** Село Хоростець на територіальній і міфологічній мапі України / Б. Андрусишин // Проблеми історії України XIX – поч. XX ст. – Київ: Інститут історії України, 2004. – Вип. VIII. – С. 144-154.
153. **Андрусишин Б. І.** Спогади про друга / Б. І. Андрусишин // Лупейко В. З Україною в серці: Фрагменти життя і творчості педагога-вченого. – Київ -Тетерів, 2004. – С. 148-149.
154. **Андрусишин Б.** Створення і діяльність Комісії у справах військового духовенства в Українській державі (1918 р.) / Б. Андрусишин [та ін.] // Пам'ятки України. – 2004. – № 12. – С. 17-34.

155. **Андрусишин Б. М. С.** Тишкевич: людина, політик, дипломат (до 85-річчя початку дипломатичних відносин України з Ватиканом) / Б. І. Андрусишин, Г. В. Стрельський // Людина і політика. – 2004. – № 1. – С. 144-152.
156. Юридичні читання молодих вчених: збірник матеріалів Всеукр. наук. конф., 23-24 квітня 2004 р., м. Київ, Україна / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, НАН України, НПУ імені М. П. Драгоманова [та ін.] ; редкол. : В. П. Андрущенко, ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – Ч. 1. – 450 с.
157. Юридичні читання молодих вчених: збірник матеріалів Всеукр. наук. конф., 23-24 квітня 2004 р., м. Київ, Україна / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, НАН України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова [та ін.] ; редкол. : В. П. Андрущенко, ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – Ч. 2. – 278 с.

2005

158. **Андрусишин Б.** Дипломатична спроба визнання автокефальної церкви Вселенським патріархом у добу української революції / Б. Андрусишин // Україна дипломатична – 2004. – Київ, 2005. – Вип. 5. – С. 649-661.
159. Другі юридичні читання: збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції, 8 травня 2005 р. / М-во освіти і науки України, Національна академія наук України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова [та ін.] ; редкол. : В. П. Андрущенко (гол. ред.), **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – 712 с. – (До 170-річчя НПУ імені М. П. Драгоманова).

160. **Андрусишин Б.** Історико-краєзнавчі компоненти соборності у топонімах України: Історико-краєзнавчі компоненти соборності у топонімах України / Б. Андрусишин // Україна соборна: зб. наук. статей. – Київ, 2005. – Вип. 2, ч. III: Історична регіоналістика в контексті соборності України. – С. 3-14.
161. **Андрусишин Б. І.** Кадри для освітньої галузі: проблеми підготовки / Б. І. Андрусишин // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова: до 170-річного ювілею. Сер. 18: Економіка і право: збірник наукових праць. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 2. – С. 96-105.
162. **Андрусишин Б. І.** Методика викладання шкільного курсу “Основи правознавства”: курс лекцій / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз; М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – 162 с.
163. **Андрусишин Б. І.** Методика організації позакласної роботи з правознавства в сучасній школі / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова: до 170-річного ювілею. Сер. 18: Економіка і право / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 3. – С. 143-150.
164. **Андрусишин Б. І.** Натхненники громадянського суспільства / Б. І. Андрусишин // Освіта: Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2005. – 6-13 квітня. – С. 6.
165. **Андрусишин Б.** О политике и религии / Б. Андрусишин // Час.ua.: всеукраїнський ілюстрований еженедельник. – 2005. – 29 жовтня. – № 2. – С. 18-19.
166. **Андрусишин Б.** Перша світова війна в економіко-понятійному ракурсі: роль і місце України / Б. Андрусишин, Я. Верменич // Освіта: Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2005. – № 16, 13-20 квітня. – С. 13. – Рец. на кн.: Реєнт О. П., Сердюк О. В. Перша світова війна і Україна. – Київ: Генеза, 2004. – 480 с.

167. **Андрусишин Б.** Підготовка педагогічних кадрів в контексті євроінтеграції: проблема взаємного пізнання / Б. Андрусишин // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 7: Культурологія. Релігієзнавство. Філософія: до 170-річного ювілею / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Вип. 4 (17). – С. 56-59.
168. Соціально-гуманітарний факультет / **Б. І. Андрусишин** // Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Історія. Сьогодення. Перспективи. 1834–2004 / автори: В. П. Андрущенко, Г. І. Волинка, Н. Г. Мозгова, П. В. Дмитренко, І. І. Дробот; ред. рада: В. Андрущенко, Г. Волинка, А. Т. Авдієвський, В. П. Бех, П. В. Дмитренко, І. І. Дробот, О. С. Падалка, М. І. Шкіль; наук. ред. В. К. Майборода. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, Навчальна книга, 2005. – С. 168-181.
169. **Андрусишин Б.** Спроба реформування середньої духовної освіти у добу Директорії УНР (1918–1920 рр.) / Б. Андрусишин // Педагогіка духовності: поступ у третє тисячоліття: матеріали міжнародної наукової конференції, 19 квітня 2005 р. / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – С. 6-13.

2006

170. **Андрусишин Б. І.** Держава і церква на постсоціалістичному просторі: проблема взаємовідносин / Б. І. Андрусишин // Нова парадигма: спецвипуск: Трансформація політичних систем на постсоціалістичному просторі : матеріали міжнар. наук.-теоретич. конф., (8-9 лютого 2006 р.) / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Творче об'єднання "Нова парадигма", Громадська організація "Феміда", Фонд "Співдружність". – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – С. 317-320. – Бібліогр. в кінці ст. – Літ.: 8 н.
171. **Андрусишин Б.** Михайло Максимович в оцінках Михайла Драгоманова / Б. Андрусишин, В. Короткий // Другі Міжнародні драгомановські читання :* матеріали. 27-28 жовтня 2006 р. / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 1. – С. 9-12. – Библиогр. в конце ст.
172. **Андрусишин Б.** От Софии Константинопольской к Софии Киевской / Б. Андрусишин, Т. Гребенникова // Да : ежекварт. междунар. культурно-интеллектуальный журнал. – 2006. – Осень, № 22. – С. 56-62
173. **Андрусишин Б. І.** Питання Першої світової війни на сторінках історичної художньої літератури / Б. Андрусишин // Проблеми історії України XIX поч. XX століття / Інститут історії України, НАН України. – Київ : Вид-во Інституту історії України, 2006. – Вип. XII. – С. 111-123.

174. **Андрусишин Б. І.** Дзвони до схід сонця... / Б. Андрусишин // Слово Просвіти. – 2007. – № 30, 26 липня – 1 серпня. – 2007. – С. 7.
175. **Андрусишин Б. І.** Еволюція шкільної правової освіти в Україні / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 18 : Економіка і право : збірник наукових праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – № 5. – С. 99-110.
176. **Андрусишин Б. І.** Законодавче регулювання трудових відносин в Українській державі / Б. І. Андрусишин // Треті юридичні читання : матеріали Міжнар. наук. конф., 25-26 квітня 2007 р. / М-во освіти і науки України, НАН України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Т. 1. – С. 31-34.
177. **Андрусишин Б.** Кадри викладачів політології і права : до 15-річчя соціально-гуманітарного факультету Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова / Б. Андрусишин // Освіта : Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2007. – № 47/50 (21-28 листопада). – С. 7-9.

-
-
178. Михайло Драгоманов: вибрані праці [у 3-х т., 4 кн.] / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; редкол.: В. П. Андрущенко (гол.), **Б. І. Андрусишин**, В. П. Бех, Г. І. Волинка, Л. І. Мацько, В. Ф. Погребенник (відп. секретар); упоряд. та примітки В. Ф. Погребенник. – Київ: Знання України, 2007. – Т. 1, кн. 1: Історія. Педагогіка. Публіцистика. – 344 с. – (Зміст: (Зміст: В. Андрущенко, В. Погребенник. *Положение и задачи науки древней истории. – Борьба за духовную власть и свободу совести в XVI-XVII столетии. – Борьба за духовную власть и свободу совести в XVI–XVII столетии. – Про українських козаків, татар та турків. – Антракт з історії українофільства (1863–1872). – Турки внутренние и внешние. – Примітки).*
179. Михайло Драгоманов: вибрані праці [у 3-х т., 4 кн.] / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; редкол.: В. П. Андрущенко (гол.), **Б. І. Андрусишин**, В. П. Бех, Г. І. Волинка, Л. І. Мацько, В. Ф. Погребенник (відп. секретар); упоряд. та примітки В. Ф. Погребенник. – Київ: Знання України, 2007. – Т. 1, кн. 2: Історія. Публіцистика. Політологія. – 272 с. – (Зміст: *Что такое украинофильство?. – На увагу українолюбцям у Росії. – Чудацькі думки про українську національну справу. – Віра і громадські справи. – Відповідь. – Всеобщее голосование и русины в Австрии. – Пропащий час. – Примітки. – Іменний покажчик).*

180. Михайло Драгоманов: вибрані праці [3-х т., 4 кн.] / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; редкол.: В. П. Андрущенко (гол.), **Б. І. Андрушин**, В. П. Бех, Г. І. Волинка, Л. І. Мацько, В. Ф. Погребенник (відп. секретар); упоряд. та примітки В. Ф. Погребенник. – Київ: Знання України, 2007. – Т. 2: Фольклористика. Літературознавство. – 439 с. – (*Малороссия в ее словесности. – Исторические песни малорусского народа. – Ученая экспедиция в западнорусский край. – Нові українські пісні про громадські справи (1764–1880). – Фатальна вдова (карно-психологічна тема в українській народній пісні). – Література російська, великоруська і галицька. – Українське письменство 1866–1873 років. – Примітки*).
181. Михайло Драгоманов: вибрані праці [у 3-х т., 4 кн.] / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; редкол.: В. П. Андрущенко (гол.), **Б. І. Андрушин**, В. П. Бех, Г. І. Волинка, Л. І. Мацько, В. Ф. Погребенник (відп. секретар); упоряд. та примітки В. Ф. Погребенник. – Київ: Знання України, 2007. – Т. 3: Літературознавство. – 299 с. – (*Зміст: Три листа до редакції “Друга”. – Галицько-руське письменство. – По вопросу о малорусской литературе. – Література українська, проскрибована урядом російським. – Примітки. – Іменний покажчик*).
182. Соціально-правовий захист дітей з вадами розумового розвитку: навчальний посібник / упоряд. **Б. І. Андрушин**, В. М. Синьов; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – 176 с.
183. **Андрушин Б.** Становлення та розвиток шкільної правової освіти в Україні / Б. Андрушин, А. Гуз // Юридичний журнал. – 2007. – № 4. – С. 88-95.

-
-
184. **Андрусишин Б. І.** Становлення та розвиток шкільної правової освіти в Україні: теоретико-методологічні аспекти / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз // Треті юридичні читання: матеріали Міжнар. наук. конф., (25-26 квітня 2007 р.) / М-во освіти і науки України, НАН України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова [та ін.]; редколегія: В. П. Андрущенко, ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Т. 1. – С. 6-17.
185. **Андрусишин Б. І.** УСС Великій Україні: соціально-психологічний аспект взаємного пізнання / Б. І. Андрусишин // Україна Соборна: збірник наукових статей / Інститут історії України, НАН України. – Київ: Вид-во Інституту історії України, 2006. – Вип. 4., т. 1. – С. 37-41.
186. **Андрусишин Б.** Учитель правознавства в структурі шкільного педагогічного колективу / Б. Андрусишин, А. Гуз // Юридичний журнал. – 2007. – № 6. – С. 75-76.
187. **Андрусишин Б. І.** // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. – Київ: Інститут історії України, 2007. – Вип. XIV. – С. 358-359. – Рец. на кн.: Орлик В. М. Податкова політика Російської імперії в Україні в дореформений період / відповід. ред. О. П. Реєнт. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2007. – 631 с.
188. Треті юридичні читання: матеріали Міжнар. наук. конф., 25-26 квітня 2007 р., м. Київ, Україна / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, НАН України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова [та ін.]; редкол.: В. П. Андрущенко, ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Т. 1. – 198 с.
189. Треті юридичні читання: матеріали Міжнар. наук. конф., 25-26 квітня 2007 р., м. Київ, Україна / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, НАН України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова [та ін.]; редкол.: В. П. Андрущенко, ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – Т. 2. – 237 с.

-
190. Треті юридичні читання : програма Міжнар. наук. конф., (25-26 квітня 2007 р.) / М-во освіти і науки України, НАН України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова [та ін.] ; редколегія : В. П. Андрущенко, ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – 23 с.

2008

191. **Андрусишин Б. І.** Методика викладання шкільного курсу “Основи правознавства” : підручник для студ. вищих навч. закладів / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз. – Київ : Вид-во Знання, 2008. – 301 с. – (Вища освіта XXI століття).
192. **Андрусишин Б. І.** На пульсі сьогодення і минувшини / Б. І. Андрусишин // Слово Просвіти: Всеукраїнський культурологічний тижневик. – 2008. – № 23 (452), 5-11 червня. – С. 11. – Рец. на кн. : Лупейко В. Ю. На крутих роздоріжжях. – Київ : Вид-во імені Олени Теліги, 2007. – 344 с.
193. **Андрусишин Б. І.** Правова культура молоді як засіб боротьби зі злочинністю / Б. І. Андрусишин // Четверті юридичні читання : матеріали Міжнар. наук. конф., 3-4 квітня 2008 р. / М-во освіти і науки України, НАН України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – С. 19-23. – Літ.: 6 н.
194. **Андрусишин Б. І.** Правова культура молоді як гарант правового суспільства / Б. І. Андрусишин // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 18: Економіка і право : збірник наукових праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 6. – С. 70-73.

-
-
195. **Андрусишин Б.** Ретроспективні осяйяні мрії / Б. Андрусишин // Освіта : Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2008. – 24-31 грудня, № 53(5331). – С. 8. – Рец. на кн. : Акуленко В. Відлуння пам'яті: назад у майбутнє / В. Акуленко. – Київ : Т-во Друкарня Бізнес поліграф, 2006. – 400 с.
196. **Андрусишин Б. І.** Сучасний стан організації навчально-виховного процесу з правознавства у загальноосвітніх закладах України (1991–2006 рр.) / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 18: Економіка і право : збірник наукових праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 6. – С. 153-159.
197. **Андрусишин Б. І.** Традиція гетьманства в Україні: динаміка сучасного сприйняття / Б. І. Андрусишин // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Сер.: Історія, економіка, філософія / гол. ред. Ю. І. Терещенко. – Київ : Вид. центр. КНЛУ, 2008. – Вип. 14. – С. 136-139.
198. Четверті юридичні читання : матеріали Міжнар. наук. конф., 3-4 квітня 2008 р., м. Київ, Україна / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, НАН України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова [та ін.] ; редкол. : В. П. Андрущенко, ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – 476 с.

2009

199. **Андрусишин Б. І.** “Вони формують правову державу” : до 175-річчя Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова / Б. І. Андрусишин // Освіта : Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2009. – № 48-49, 18-25 листопада. – С. 4-5.

200. **Андрусишин Б. І.** Державно-церковні відносини: природа, зміст, характер функціонування, типологізація / Б. І. Андрусишин // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 18 : Економіка і право / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; редкол.: В. І. Акуленко, **Б. І. Андрусишин** (відп. ред.) [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 7. – С. 194-104.
201. **Андрусишин Б. І.** До проблеми самовизначення галузі “Освітнє право України” / Б. І. Андрусишин // П’яті юридичні читання. Проблеми верховенства права: теорія і практика : матеріали Міжнар. наук. конф., 23-24 квітня 2009 р. / М-во освіти і науки України, НАН України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – С. 12-16. – Літ. : 9 н.
202. **Андрусишин Б. І.** Магідов Борис Йосипович / Б. І. Андрусишин // Енциклопедія історії України : у 10 тт. / редкол. : В. А. Смолій (гол.) [та ін.]; авт. : Н. С. Абашина, ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ : Наук. думка, 2009. – Т. 6. – С. 416.
203. П’яті юридичні читання. Проблеми верховенства права: теорія і практика : матеріали Міжнар. наук. конф., 23-24 квітня 2009 р., м. Київ, Україна / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, НАН України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова [та ін.]; редкол. : В. П. Андрущенко, ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 493 с.
204. **Андрусишин Б. І.** Соціально-гуманітарний факультет. Кафедра теорії та історії держави і права / Б. І. Андрусишин // Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Історія. Сьогодення. Перспективи. 1834–2004. / авт. В. П. Андрущенко, Г. І. Волинка, Н. Г. Мозгова, П. В. Дмитренко, І. І. Дробот. – Київ : Навчальна книга, 2005. – С. 168-173.

-
-
205. **Андрусишин Б. І.** Справа охорони пам'яток церковної старовини у добу Директорії УНР (1918–1921 рр.) / Б. І. Андрусишин // Культурна спадщина України : матеріали Міжнародної наук.-практ. конф., м. Умань, 15-16 травня 2009 р. – Умань, 2009. – С. 162-169.
206. **Андрусишин Б. І.** Форми та методи формування правових знань у студентів вищих навчальних закладів у процесі вивчення вузівського курсу правознавства / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз // П'яті юридичні читання. Проблеми верховенства права: теорія і практика : матеріали Міжнар. наук. конф., 23-24 квітня 2009 р. / М-во освіти і науки України, НАН України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – С. 362-366. – Літ. : 11 н.

2010

207. **Петько Л. В.** Англійська мова для вступників до магістратури зі спеціальності 8.060101 “Правознавство” : навчальний посібник для бакалаврів, викладачів та студентів вищих навч. закладів / М-во освіти і науки України, Нац. академія пед. наук України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; Л. В. Петько, В. В. Ніколаєнко, ред. **Б. І. Андрусишин.** – Київ, 2010. – 140 с.
208. **Андрусишин Б. І.** Держава, право і Церква періоду раннього християнства / Б. І. Андрусишин, В. Д. Бондаренко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 18: Економіка і право : збірник наукових праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 9. – С. 69-77.
209. **Андрусишин Б. І.** Державно-церковні відносини: історія, сучасний стан та перспективи розвитку : навч. посібник / Б. І. Андрусишин, В. Д. Бондаренко. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 282 с.

210. **Андрусишин Б. І.** Державно-церковні відносини: історія, сучасний стан та перспективи розвитку / Б. І. Андрусишин // *Духовні студії: науковий журнал*. – Київ : IBLS “Планета”, 2010. – № 1, Квітень-травень-червень. – С. 12-25.
211. **Андрусишин Б. І.** Загальні засади організації навчального процесу з правознавства у ВНЗ у процесі гармонізації вітчизняної освітньої системи до стандартів болонського процесу / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз // Шості юридичні читання. Правова культура, правова свідомість і право: матеріали міжнар. наук. конф., 22-23 квітня 2010 р. / М-во освіти і науки України, НАН України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – С. 291-294.
212. *Із наукової спадщини. Кн. 1. Політологія. Культурологія / М. П. Драгоманов ; редкол. В. П. Андрущенко (гол.), Б. І. Андрусишин, В. П. Бех, Г. І. Волинка, О. С. Падалка, В. Ф. Погребенник (упорядкування та примітки) ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ : Знання України, 2010. – 595 с. – (Зміст: Андрущенко В., Погребенник В. Спадщина малознаного Михайла Драгоманова – політолога й культуролога. – Восточная политика Германии и обрусение. – Евреи и поляки в Юго-Западном крае. – Русские в Галиции. – Литературное движение в Галиции. – Литературно-общественные партии в Галиции. – Новые движения среди русских галичан. – Примітки. – Іменний покажчик).*
213. **Андрусишин Б. І.** Інститут політології та права / Б. І. Андрусишин // *Освіта : Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик*. – № 4 (5387) – 2010. – 12 січня. – С. 5. (фото).
214. **Андрусишин Б. І.** Концептуальні засади формування правових знань у студентів вищих навчальних закладів / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 135 с. – [НДР: Державний реєстраційний номер РК 0109U001263].

-
-
215. **Андрусишин Б. І.** Магідов Борис Йосипович / Б. І. Андрусишин // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол. : В. А. Смолій (голова) [та ін.]. – Київ : Наук. думка, 2009. – Т. 6 : Ла-Мі. – С. 416.
216. **Андрусишин Б. І.** На перехресті закону й долі : до 75-річного ювілею В. І. Акуленка / Б. І. Андрусишин // Освіта : Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2010. – № 46 (5429), 10-17 листопада. – С. 6.
217. **Андрусишин Б. І.** Освітнє право в процесі його становлення і розвитку / Б. І. Андрусишин // Держава і право у світлі сучасної юридичної думки : збірник наукових праць на пошану академіка Юрія Сергійовича Шемшученка : до 75-річчя від дня народження. – Київ : Вид-во “Юридична думка”, 2010. – С. 124-130.
218. **Андрусишин Б. І.** Освітнє право України: деякі дискусійні проблеми / Б. І. Андрусишин // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 18 : Економіка і право : збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; редкол. : В. І. Акуленко, Б. І. Андрусишин (відп. ред.) [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 12. – С. 3-18. – Бібліогр. : 40 н.
219. **Андрусишин Б. І.** Освітнє право України: шляхи та перспективи розвитку / Б. І. Андрусишин // Освіта: Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2010. – № 50, 8-15 грудня. – С.6-7.
220. **Андрусишин Б. І.** Освітнє право України: шляхи та перспективи розвитку / Б. І. Андрусишин // Освіта: Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2010. – № 51-52, 22-29 грудня. – С. 11.
221. **Андрусишин Б. І.** Освіченість, виплекана духовністю / Б. І. Андрусишин // Пам’ять століть. – 2010 – № 6. – С. 209-214. – Рец. на кн. : В. Денисенко. Духовна освіта в Україні Х–XVIII ст. / В. Денисенко. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 518 с.
-

222. Плебсологічне осмислення перспектив розвитку Української держави : Третя всеукр. наук.-практ. конф., 20 травня 2010 р.: [матеріали доповідей і виступів] / редкол. : **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ, 2010. – Вип. 3. – 311 с.
223. **Андрусишин Б. І.** Політика Директорії Української Національної Республіки щодо Церкви (листопад 1918–1921 рр.) / Б. І. Андрусишин // Шості юридичні читання. Правова культура, правова свідомість і право: матеріали міжнар. наук. конф., 22-23 квітня 2010 р. / М-во освіти і науки України, НАН України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – С. 29-32.
224. **Андрусишин Б. І.** Правові засади державно-церковних відносин в епоху Середньовіччя / Б. І. Андрусишин, В. Д. Бондаренко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 18 : Економіка і право: збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; редкол. : В. І. Акуленко, Б. І. Андрусишин (відп. ред.) [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 11. – С. 3-14. – Бібліогр. : 8 н.
225. **Андрусишин Б. І.** Привітання учасникам конференції директора Інституту політології та права Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова Андрусишина Богдана Івановича // Плебсологічне осмислення перспектив розвитку Української держави : Третя всеукр. наук.-практ. конф., 20 травня 2010 р.: [матеріали доповідей і виступів] / редкол. : Б. І. Андрусишин [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 3. – С. 9-11.
226. **Андрусишин Б. І.** Трансформація поняття “свободи” у політико-правових традиціях середньовічної України / Б. І. Андрусишин, С. Д. Сворака // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 18 : Економіка і право : збірник наукових праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 10. – С. 76-83. – Бібліогр. : 11 н.

-
-
227. **Андрусишин Б. І.** Снага невтомності / Б. І. Андрусишин // Літературна Україна. – № 12 (5344). – 2010. – 1 квітня. – С. 2. – Рец. на кн. : Віктор Лупейко. Витязі української духовності. – Київ : Вид-во ім. Олени Теліги, 2009.
228. **Андрусишин Б. І.** Формування християнського вчення про державу / Б. І. Андрусишин, В. Д. Бондаренко // Економіка і право. – 2010. – № 8. – С. 125-130.
229. Шості юридичні читання. Правова культура, правова свідомість і право : матеріали Міжнар. наук. конф., 22-23 квітня 2010 р., м. Київ, Україна / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, НАН України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова [та ін.]; редкол. : В. П. Андрущенко, ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 381 с.

2011

230. Петько Л. В. Англійська мова для вступників до магістратури зі спеціальності 8.03040201 “Правознавство” : навч. посібник для студентів, бакалаврів, викладачів та аспірантів вищих навч. закладів / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; Л. В. Петько, В. В. Ніколаєнко ; за ред. **Б. І. Андруशिшина**. – 2-ге вид., доп. і випр.– Київ : Україна, 2011. – 147 с.
231. **Андрусишин Б. І.** Вплив освітнього права на розвиток сучасної правової системи України / Б. І. Андрусишин // Сучасні проблеми правової системи України : зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф., 24 листопада 2011 р., м. Київ / Київський ун-т права НАН України ; [редкол. : Ю. С. Шемшученко, Ю. Л. Бошицький, О. В. Чернецька та ін.]. – Київ : Вид-во Європейського університету, 2011. – Вип. 3. – С. 54-55.

232. **Андрусишин Б. І.** Державно-політичні структури Київської Русі : монографія / Б. І. Андрусишин, В. Д. Сворака. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 217 с.
233. Бондаренко В. Д. Державно-церковні правовідносини в період реформації й контрреформації (XVI–XVII ст.) / В. Д. Бондаренко, **Б. І. Андрусишин** // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 18: Економіка і право / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; редкол. : В. І. Акуленко, Б. І. Андрусишин (відп. ред.) [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 13. – С. 75-86. – Бібліогр. : 16 н.
234. **Андрусишин Б. І.** Державно-церковні відносини: історія, сучасний стан та перспективи розвитку: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Б. І. Андрусишин, В. Д. Бондаренко ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 387 с.
235. Бондаренко В. Д. Державно-церковні правовідносини нового часу (XVIII–XIX ст.) / В. Д. Бондаренко, **Б. І. Андрусишин** // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 18 : Економіка і право : збірник наукових / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; редкол. : В. І. Акуленко, Б. І. Андрусишин (відп. ред.) [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 14. – С. 129-139. – Бібліогр. : 6 н.
236. **Андрусишин Б. І.** Концептуальні засади викладання навчальної дисципліни “Права людини” в загальноосвітніх навчальних закладах України / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз, Ю. С. Шемшученко. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 150 с. [НДР : Державний реєстраційний номер РК 0111U000354].

-
-
237. **Андрусишин Б. І.** Методика викладання правознавства у вищому навчальному закладі : навчальний посібник для студ. вищих навч. закладів / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 241 с.
238. **Андрусишин Б. І.** Михайло Драгоманов як політик та політолог / Б. І. Андрусишин // Відомий-невідомий Михайло Драгоманов: науковий збірник до 170-річчя від дня народження М. П. Драгоманова / упорядники : В. Погребенник, С. Шевчук, Н. Осьмак ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – С. 56-86.
239. **Андрусишин Б. І.** Молодь та освіта / Б. І. Андрусишин // Діалог Євразії. Україна. Осінь-зима. – 2011. – № 2. – С. 18-21.
240. Навчально-методичний комплекс фахової підготовки бакалаврів спеціальності 6.040300 “Политологія” / за ред. **Б. І. Андрусишина** ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 526 с.
241. Навчально-методичний комплекс фахової підготовки бакалаврів спеціальності 6.060100 “Правознавство” / за ред. **Б. І. Андрусишина** ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 485 с.
242. **Андрусишин Б. І.** Освітнє право України: шляхи та перспективи розвитку / Б. І. Андрусишин // Освіта: Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2011. – № 5-6 (5440-5441), 26 січня – 2 лютого. – С. 8.
243. **Андрусишин Б. І.** Освітнє право України: проблеми та перспективи / Б. І. Андрусишин // Юридичний журнал. – 2011. – № 1 (103). – С. 91-101.

244. **Андрусишин Б. І.** Паралелі історії (до 10-ї річниці встановлення меморіальної дошки на будівлі НПУ імені М. П. Драгоманова, присвяченої Галицько-Буковинському куреню Січових стрільців) /Б. І. Андрусишин // Наукові записки: збірник наукових статей / М-во освіти і науки, молоді та спорту України; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. LXXXIV (94). – С. 236-243.
245. **Андрусишин Б. І.** Роль и место образовательной среды в непрерывном развитии и саморазвитии личности обучающихся /Б. І. Андрусишин // ТехноОбраз-2011: материалы VIII междунар. науч.-практ. конф., Гродно, 17-18 марта 2011 г., в 4 ч. /ГрГУ им. Я. Купалы; редкол.: В. П. Тарантей (гл. ред.), Н. В. Михалкович (зам. гл. ред.) [и др.]. – Гродно: ГрГУ, 2011. – Ч. 3. – С. 14-18.
246. **Андрусишин Б. І.** Стан та перспективи наукових досліджень освітнього права в Україні /Б. І. Андрусишин //Сьомі юридичні читання. Культура і право на початку ХХІ століття: матеріали міжнар. наук. конф., 19-20 травня 2011 р. /М-во освіти і науки, молоді та спорту України, НАН України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова [та ін.]; редколегія: В. П. Андрущенко, ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – С. 10-18. – Літ.: 29 н.
247. **Андрусишин Б. І.** Структурні елементи політичної концепції Михайла Драгоманова (До 170-ї річниці від дня народження М. П. Драгоманова) /Б. І. Андрусишин //Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 18: Економіка і право: збірник наукових праць /М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; редкол.: В. І. Акуленко, Б. І. Андрусишин (відп. ред.) [та ін.]. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 15. – С. 146-157. – Бібліогр.: 18 н.

-
-
248. Сьомі юридичні читання. Культура і право на початку ХХІ століття : матеріали Міжнар. наук. конф., 19-20 травня 2011 р., м. Київ, Україна / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, НАН України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова [та ін.] ; редколегія: В. П. Андрущенко, ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 642 с.
249. **Андрусишин Б. І.** Теоретико-методологічні засади дослідження освітнього права: стан і перспективи / Б. І. Андрусишин // Держава і право суверенної України: проблеми теорії і практики : матеріали наук. конф. до 20-ї річниці незалежності України (Київ, 21 червня 2011 р.) / за ред. Ю. С. Шемшученка ; упорядники : В. П. Горбатенко, І. О. Кресіна. – Київ : Вид-во “Юридична думка”, 2011. – С. 281-292.
250. **Андрусишин Б. І.** Церковний дзвін зі сну нас будить / Б. І. Андрусишин // Чабайовська М. І. Відродження християнських святинь. Історико-культурний нарис / М. І. Чабайовська. – Київ : Світ успіху, 2011. – С. 117-118.

2012

251. **Андрусишин Б. І.** Вивчаючи закони, думати про людину / Б. І. Андрусишин // Педагогічні кадри / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – 2012. - № 2 (1622), лютий. – С. 3.

252. Восьмі юридичні читання. Правові проблеми взаємодії влади і громадянського суспільства: матеріали Міжнар. наук. конференції, 10-11 жовтня: до 20-річчя створення Ін-ту політології та права Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. акад. наук України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України, Київський ун-т права, Громадська організація "Феміда", Центр правової освіти і науки; [редкол. В. П. Андрущенко (гол. ред.), **Б. І. Андрусишин** [та ін.]]. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – 426 с.
253. Всесвітня історія очима українських істориків, присвячена науковому і педагогічному доробку фундаторів кафедри, професорів М. Ф. Александри та А. Ф. Трубайчука: збірник наукових статей учасників конференції, Київ, 8 грудня 2011 р. / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; редкол.: **Б. І. Андрусишин**, О. С. Осмоловський [та ін.]. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – 267 с.
254. **Андрусишин Б. І.** Державно-конфесійні відносини доби української революції 1917–1921 рр. / Б. І. Андрусишин // Державно-конфесійні відносини в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку / за ред. В. Д. Бондаренка та І. М. Мищака. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – С. 122–135.
255. **Андрусишин Б. І.** Державно-церковні правовідносини в українських землях періоду Київської Русі / Б. І. Андрусишин, В. Д. Бондаренко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 18: Економіка і право: збірники наукових праць. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – Вип. 18. – С. 155-162.
256. Життя в Координатах пізнання / В. А. Войналович, Ю. О. Ніколаєць; вступна стаття **Б. І. Андрусишина**. – Київ: Бланк-Прес, 2012.

257. **Андрусишин Б. І.** Інститут політології та права: минуле і сьогодні / Б. І. Андрусишин // Восьмі юридичні читання. Правові проблеми взаємодії влади і громадянського суспільства: матеріали Міжнар. наук. конференції, 10-11 жовтня: до 20-річчя створення Ін-ту політології та права Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. акад. наук України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Київський ун-т права, Громадська організація "Феміда", Центр правової освіти і науки; [редкол. В. П. Андрущенко (гол. ред.), **Б. І. Андрусишин** [та ін.]]. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – С. 7-13.
258. Інститут політології та права Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова: бібліографічний показник друкованих праць науковців (1992–2012 рр.) / М-во освіти і науки, молоді та спорту України; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; Інститут політології та права; Наукова бібліотека; наук. ред. **Б. І. Андрусишин**; упоряд. бібліографічного показника Н. І. Тарасова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – 269 с. – До 20-річчя створення Інституту політології та права.
259. **Андрусишин Б. І.** Іскрометний гумор і глибока зажура: (Штрихи до портрета визначного українського вченого Мая Панчука) / Б. І. Андрусишин // Життя в Координатах пізнання / В. А. Войналович, Ю. О. Ніколаєць. – Київ: Бланк-Прес, 2012. – С. 79-81.
260. **Андрусишин Б.** Конституційні витоки незалежності України / Б. Андрусишин, Р. Губань // Освіта: Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2012. – 28 червня – 4 липня, № 29(5516). – С. 2.

261. **Андрусишин Б. І.** Минуте і сьогодні Інституту політології та права Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова / Б. І. Андрусишин // Інститут політології та права Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова : бібліографічний покажчик друкованих праць науковців (1992–2012 рр.) / М-во освіти і науки, молоді та спорту України; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; Інститут політології та права; Наукова бібліотека; авт. вітального слова В. П. Андрущенко; вступ. статті Б. І. Андрусишин; упоряд. бібліографічного покажчика Н. І. Тарасова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – С. 8-16.
262. **Андрусишин Б. І.** Особливості державно-церковних відносин напередодні національної революції та в часи Української Гетьманської держави XVII ст. / Б. І. Андрусишин, В. Д. Бондаренко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 6: Історичні науки : зб. наук. праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – Вип. 9 : Ювілейний випуск до 70-річчя професора В. Й. Борисенка. – С. 175-183.
263. **Андрусишин, Б.** Отаманщина / Б. Андрусишин // Політична енциклопедія / НАН України, Ін-т політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса / редрада : В. Литвин, В. Смолій, Ю. Левенець [та ін.] ; авт. : Б. Андрусишин [та ін.]. – Київ : Парламентське видання, 2012. – С. 527-528.
264. Політична енциклопедія / НАН України, Ін-т політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса / редрада : В. Литвин, В. Смолій, Ю. Левенець [та ін.] ; авт. : **Б. Андрусишин** [та ін.]. – Київ : Парламентське видання, 2012. – 807 с.

265. **Андрусишин Б. І.** Проблеми забезпечення прав дитини в Україні та їх реалізація / Б. І. Андрусишин // Восьмі юридичні читання. Правові проблеми взаємодії влади і громадянського суспільства : матеріали Міжнар. наук. конференції, 10-11 жовтня : до 20-річчя створення Ін-ту політології та права Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. акад. наук України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України, Київський ун-т права, Громадська організація "Феміда", Центр правової освіти і науки; [редкол. В. П. Андрущенко (гол. ред.), **Б. І. Андрусишин** [та ін.]]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – С. 17-28.
266. **Андрусишин Б. І.** Проблеми спадкоємності нашої державності / Б. І. Андрусишин // Голос України. – 2012. – № 168(5418), 8 вересня. – С. 5.
267. **Андрусишин Б. І.** Проблеми сучасного стану прав дитини в Україні / Б. І. Андрусишин // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 18 : Економіка і право : збірник наукових праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – Вип. 19. – С. 123-131.
268. **Андрусишин Б. І.** Симфонія Церкви – індикатор світової дипломатії / Б. І. Андрусишин // Духовні студії=Spiritual studios / Б. І. Андрусишин, заст. гол. ред. наук. журн.; Нац. комісія України у справах ЮНЕСКО та українського біблійного Т-ва. – Київ : Вид-во "Планета, 2012. – № 2. – С. 133-157.
269. **Андрусишин Б.** Унія / Б. Андрусишин // Політична енциклопедія / НАН України, Ін-т політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса / редрада : В. Литвин, В. Смолій, Ю. Левенець [та ін.]; авт. : **Б. Андрусишин** [та ін.]. – Київ : Парламентське видання, 2012. – С. 737-738.

270. **Андрусишин Б. І.** Управління освітою: між адміністративним і правом регулювання / Б. І. Андрусишин // Європейські педагогічні студії / Асоціація ректорів педагогічних університетів Європи ; редкол. : В. П. Андрущенко (гол.) [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – С. 116-126.
271. **Андрусишин Б.** Установчі збори / Б. Андрусишин // Політична енциклопедія / НАН України, Ін-т політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса / редрада : В. Литвин, В. Смолій, Ю. Левенець [та ін.]; авт. : **Б. Андрусишин** [та ін.]. – Київ : Парламентське видання, 2012. – С. 740-741.
272. **Андрусишин Б. І.** Юридичні та фактичні підстави незалежності української держави / Б. І. Андрусишин // Вісник Академії правових наук України : збірник наукових праць / редкол. В. Я. Тацій [та ін.]. – Харків : Право, 2012. – № 4 (71). – С. 114-122.
273. **Совенко Б. В.** Православне канонічне право в Україні: зародження, розвиток та перспективи : монографія / Б. В. Совенко ; за наук. ред. **Б. І. Андруशिшина**. – Київ : ДУХ І ЛІТЕРА, 2012. – 248 с.
274. **Токарчук О. В.** Державно-правові погляди С. П. Шелухіна : монографія / О. В. Токарчук ; за наук. ред. **Б. І. Андруशिшина** (передмова, с. 3-4). – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – 178 с.

275. **Андрусишин Б. І.** Вищі державні органи регулювання соціально-трудовою сферою Української держави (1918 р.) / Б. І. Андрусишин // Національна та історична пам'ять : зб. наук. праць. – Київ : ДП “НВЦ Пріоритети”, 2013. – Вип. 7. – С. 114-123. – Спецвип. : “Павло Скоропадський – останній гетьман України (до 140-річчя від дня народження)”.
276. **Андрусишин Б. І.** Владислав IV Ваза (1595–1648) / Б. І. Андрусишин // Політична енциклопедія / НАН України, Ін-т політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса / редрада : В. Литвин, В. Смолій, Ю. Левенець [та ін.] ; авт. : **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ : Парламентське видання, 2012. – С. 113-114.
277. Дев'яті юридичні читання. Політико-правова реформа в Україні: історія, сучасність, перспективи : матеріали Міжнар. наук. конференції, 24-25 травня 2013 року, м. Київ, Україна / М-во освіти і науки України, Нац. акад. наук України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Київський ун-т права, Громадська організація “Феміда”, Центр правової освіти і науки ; [редкол. В. П. Андрущенко, ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – 439 с.
278. **Андрусишин Б. І.** Держава, право і Церква в Новітній історії (XX – поч. XXI ст.) / Б. І. Андрусишин // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 18 : Економіка і право: збірник наукових праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – Вип. 20. – С. 103-116.
279. **Андрусишин Б. І.** Державна Біблія, оборонний вал чи ілюзія? Врахувати думку кожного / Б. І. Андрусишин // Слово Просвіти. – № 25 (714). – 27 червня – 3 липня 2013. – С. 8-9.

280. **Андрусишин Б. І.** Джерела церковного права в Україні доби Директорії УНР 1918–1919 рр. / Б. І. Андрусишин // Джерела права України, інших країн та міжнародної спільноти країн: історія та сучасність : матеріали ХХІХ Міжнародної історико-правової конференції, 19–22 вересня 2013 р., м. Феодосія. – Феодосія, 2013.*
281. **Андрусишин Б. И.** Именины трудовой книжки / Б. И. Андрусишин // Вестник пенсионного фонда Украины: общегосударственное информационно-аналитическое издание. – 2013. – № 1 (127). – С. 44-45.
282. **Андрусишин, Б. И.** Именины трудовой книжки / Б. И. Андрусишин // Вестник пенсионного фонда Украины : общегосударственное информационно-аналитическое издание. – 2013. – № 2 (128). – С. 40-41.
283. **Андрусишин Б. І.** Іменини трудової книжки / Б. І. Андрусишин // Вісник пенсійного фонду України : загальнодержавне інформаційно-аналітичне видання. – 2013. – № 1 (127). – С. 44-45.
284. **Андрусишин Б. І.** Іменини трудової книжки / Б. І. Андрусишин // Вісник пенсійного фонду України : загальнодержавне інформаційно-аналітичне видання. – 2013. – № 2 (128). – С. 40-41.
285. **Андрусишин Б. І** Інститут політології та права: минуле та сьогодення / Б. І. Андрусишин // Право і політика в освіті / упоряд. : Т. О. Головач, І. В. Добрянська, В. М. Поперечнюк, за заг. ред. **Б. І. Андруशिшина** / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; Інститут політології та права, Наукова бібліотека. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – С. 8-11, 27-39. – До 20-річчя створення Інституту політології та права.

286. **Андрусишин Б. І.** Кафедра – основна ланка навчально-методичної та наукової діяльності інституту / Б. І. Андрусишин // Право і політика в освіті / упор.: Т. О. Головач, І. В. Добрянська, В. М. Поперечнюк, за заг. ред. Б. І. Андрусишина / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; Інститут політології та права, Наукова бібліотека. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – С. 60-91. – (До 20-річчя створення Інституту політології та права).
287. **Андрусишин Б. І.** Конституційна платформа підготовки нового вчителя для об'єднаної Європи XXI століття / Б. І. Андрусишин // Конституційна реформа в Україні: досвід, проблеми, перспективи: матеріали круглого столу, присвяченого 17-й річниці прийняття Конституції України: спецвип., 25 червня 2013 р. – Київ: ТОВ “НВП Інтерсервіс”, 2013. – С. 11-17.
288. Іван Тихонович Горбачук: біобібліографічний покажчик: до 80-річчя від дня народження і 60-річчя науково-педагогічної діяльності – 3-е вид., допов. / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Фізико-математичний інститут, Кафедра методології та методики навчання фізико-математичних дисциплін вищої школи; упоряд. Ю. А. Мусієнко, В. В. Єфименко, Н. І. Тарасова, Г. І. Шаленко-Германчук [**Андрусишин Б. І.**: “Люди йдуть до нього, а він іде до людей...”: штрихи до портрета професора Івана Тихоновича Горбачука з нагоди його 80-річчя від дня народження та 60-річчя науково-педагогічної діяльності, с. 34-48 / Б. І. Андрусишин]. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – 149 с. – (Серія “Вчені НПУ імені М. П. Драгоманова”).

289. **Андрусишин Б. І.** Людиноцентристський вимір у політичній концепції Михайла Драгоманова / Б. І. Андрусишин // Матеріали ХХVIII Міжнародної історико-правової конференції, 13-16 червня 2013 р., Рівне-Луцьк / редкол. : **Б. І. Андрусишин**, І. Б. Усенко, А. В. Макарчук, Д. М. Диновський, В. Є. Кириченко, Н. М. Крестовська, І. В. Музика, О. Н. Ярмиш, М. М. Яцишин. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – С. 46-51.
290. Матеріали ХХVIII Міжнародної історико-правової конференції, 13-16 червня 2013 р., м. Рівне-Луцьк / редкол. : **Б. І. Андрусишин**, І. Б. Усенко, А. В. Макарчук, Д. М. Диновський, В. Є. Кириченко, Н. М. Крестовська, І. В. Музика, О. Н. Ярмиш, М. М. Яцишин. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – 468 с.
291. **Андрусишин Б. І.** Місцеві органи регулювання трудовими відносинами в Українській державі (1918 р.) / Б. І. Андрусишин // Актуальні проблеми науки історії держави і права: матеріали “круглого столу”, присвяч. пам’яті професора А. Й. Рогожина (Харків, 5 жовтня 2013 р.) / за ред. В. Д. Гончаренка; Нац. університет “Юридична Академія України імені Ярослава Мудрого”, Нац. акад. правових наук України. – Харків : Право, 2013. – С. 12-16.
292. **Андрусишин Б. І.** Науково-практична підготовка правознавців у сфері прав дитини в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова / Б. І. Андрусишин, С. І. Шимон // Юридичний журнал. – 2013. – № 2. – С. 34-42.
293. **Андрусишин Б. І.** Новітні методики викладання у правничій школі як засіб вдосконалення правової освіти / Б. І. Андрусишин // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 18: Економіка і право: збірник наукових праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – Вип. 22. – С. 104-115.

-
-
294. **Андрусишин Б. І.** Політико-правова реформа в Україні: історія, сучасність, перспективи / Б. І. Андрусишин, О. В. Бучма // Публічне право : науково-практичний юридичний журнал. – 2013. – № 3. – С. 380-383.
295. **Андрусишин Б. І.** Права і свободи людини в “умовах ризиків інформаційного суспільства” / Б. І. Андрусишин // Дев’яті юридичні читання. Політико-правова реформа в Україні: історія, сучасність, перспективи : матеріали Міжнар. наук. конференції, 24-25 травня 2013 року, м. Київ, Україна / М-во освіти і науки України, Нац. акад. наук України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Київський ун-т права, Громадська організація “Феміда”, Центр правової освіти і науки; [редкол. В. П. Андрущенко, ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – С. 12-16.
296. **Андрусишин Б. І.** Права і свободи людини в “умовах ризиків інформаційного суспільства” / Б. І. Андрусишин // Філософські та суспільно-правові проблеми становлення і розвитку інформаційного суспільства: матеріали круглого столу, 20 березня 2013 р. / Б. І. Андрусишин, І. А. Майстренко, В. Г. Пилипчук, В. М. Фурашев. – Київ-Ужгород: Тов. “ІВА”, 2013. – С. 11-17.
297. Право і політика в освіті / упоряд.: Т. О. Головач, І. В. Добрянська, В. М. Поперечнюк, за заг. ред. **Б. І. Андруशिшина** / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; Інститут політології та права. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – 306 с.

298. **Андрусишин Б. І.** Право людини на освіту в контексті розвитку європейського освітнього простору: гармонізація та протиречивість процесу / Б. І. Андрусишин // Європейські педагогічні студії / Асоціація ректорів педагогічних університетів Європи ; редколегія : В. П. Андрущенко (гол.) [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – Вип. 3-4. – С. 142-148.
299. **Андрусишин Б.** Правознавці для освіти: про Інститут політології та права НПУ імені М. П. Драгоманова / Б. Андрусишин // Освіта : Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2013. – № 15-22 травня, № 23 (5562). – С. 4-5.
300. **Андрусишин. Б. І.** Проблема спадкоємності української державності / Б. І. Андрусишин // Українська революція 1917–1921 років: погляд із сьогодення : міжнародна наукова конференція, 25 квітня 2012 р. – Київ : Український інститут національної пам'яті, 2013. – С. 57-67.
301. **Андрусишин Б. І.** Українські церкви в системі державно-церковних відносин наприкінці XVII – на початку XVIII ст. / Б. І. Андрусишин, В. Д. Бондаренко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 18 : Економіка і право : збірник наукових праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – Вип. 21. – С. 97-104.
302. Філософські та суспільно-правові проблеми становлення і розвитку інформаційного суспільства: матеріали круглого столу, 20 березня 2013 р. / **Б. І. Андрусишин**, І. А. Майстренко, В. Г. Пилипчук, В. М. Фурашев. – Київ-Ужгород : Тов. "ІВА", 2013. – 194 с.

303. **Андрусишин Б. І.** Вирішення трудових спорів за законодавством Української Центральної ради / Б. І. Андрусишин // Судова реформа 1864 року в історії українського державотворення: всеукр. наук.-практ. конф. (2014; Харків): матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції “Судова реформа 1864 року в історії українського державотворення”, 14 листопада 2014 року: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. “Теорія та практика сучасної юриспруденції”, 10 грудня 2014 року / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Укр. Асоц. випускників Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого. – Харків: Друкарня Мадрид, 2014. – С. 6-9. – Бібліогр. : с. 9.
304. Володимир Петрович Сергієнко: біобібліографічний покажчик до 60-річчя від дня народження та 40-річчя науково-педагогічної діяльності / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Ін-т інформатики; упорядники: Л. О. Кухар, Н. І. Тарасова; наук. ред. Л. В. Савенкова [Андрусишин Б. І. Володимир Петрович Сергієнко: до 60-річчя від дня народження с. 9-13 / Б. І. Андрусишин]. – 2-ге вид., доповнене. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – 128 с.– (Серія “Вчені НПУ імені М. П. Драгоманова”).
305. **Андрусишин Б. І.** Державно-громадське управління в контексті розвитку освітнього права України / Б. І. Андрусишин // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18: Економіка і право: збірник наукових праць. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – Вип. 25. – С. 98-107.

306. Десяті юридичні читання : Юридична освіта і наука в Україні : традиція та новації: матеріали Міжнар. наук.-конф., 15-16 травня 2014 р. / М-во освіти і науки України, Нац. акад. наук України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Київський ун-т права, Громадська організація “Феміда”, Центр правової освіти і науки; редкол. В. П. Андрущенко, Ю. С. Шемшученко, **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – 316 с.
307. **Андрусишин Б. І.** Історія України в художньо-літературних образах: посібник для 6-8 класів загальноосвітніх шкіл / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; **Б. І. Андрусишин**, В. Й. Борисенко. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – 319 с.
308. **Андрусишин Б. І.** Методологічні засади підготовки викладача правознавства / **Б. І. Андрусишин** // Освітня політика держави: філософія, методологія, практика : збірник наукових статей / за ред. Є. М. Суліми, В. П. Андрущенко; М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – С. 257-261. – До 180-річчя НПУ імені М. П. Драгоманова.
309. **Андрусишин Б. І.** Молодіжний рух сьогодні: формалізація та/чи віртуалізація / **Б. І. Андрусишин** // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22 : Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін : збірник наукових праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – Спецвипуск : Політика і духовність в умовах глобальних викликів: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 2-3 квітня 2014 р. – С. 269-275. – Літ. : 7 н.

-
-
310. **Андрусишин Б. І.** Методологічні засади підготовки викладача правознавства / Б. І. Андрусишин // Освітня політика держави: філософія, методологія, практика: тематичний випуск / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; [ред. колегія В. П. Андрущенко, ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]]. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – С. 257-261 – (До 180-річчя Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова).
311. Освітня політика держави: філософія, методологія, практика: тематичний випуск / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; [ред. колегія В. П. Андрущенко, ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]]. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – 285 с. – (До 180-річчя Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова).
312. **Андрусишин Б. І.** Права і свободи людини в просторі культурної та політико-правової традиції / Б. І. Андрусишин, Р. С. Огірко // Публічне право: наук.-практ. юридич. журн. – 2014. – № 3(15). – С. 152-159.
313. **Андрусишин Б. І.** Соціально-економічний лад у революційному конституціоналізмі директорії УНР / Б. І. Андрусишин // Конституція і державотворення: традиції та світовий досвід: матеріали XXX Міжнар. історико-правової конф., 4-6 липня 2014 р. – Чернігів, 2014. – С. 97-107.
314. **Андрусишин Б. І.** Становлення правничої освіти в НПУ імені М. П. Драгоманова // Десяті юридичні читання: Юридична освіта і наука в Україні: традиція та новації: матеріали Міжнар. наук.-конф., 15-16 травня 2014 р. / М-во освіти і науки України, НАН України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова [та ін.]; ред. кол. В. П. Андрущенко, Ю. С. Шемшученко, **Б. І. Андрусишин**. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – С. 11- 20.

315. **Андрусишин Б. І.** Українські церкви в системі державно-церковних відносин другої половини ХІХ – початок ХХ ст. / Б. І. Андрусишин, В. Д. Бондаренко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18: Економіка і право : збірник наукових праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – Вип. 25. – С. 98-107.
316. **Андрусишин Б. І.** Юридична освіта і наука в Україні: традиції і новації / Б. І. Андрусишин, О. В. Бучма // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18: Економіка і право: збірник наукових праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – Вип. 25. – С. 214-216.
317. **Андрусишин Б. І.** Юридична освіта і наука в Україні: традиції і новації / Б. І. Андрусишин, Р. С. Огірко // Право України : наук.-практ. фахове видання. – 2014. – № 6. – С. 242-246.

2015

318. Петько Л. В. Англійська мова для вступників до магістратури зі спеціальності 8.03010401 “Політологія” : навч. посіб. / Л. В. Петько, В. В. Ніколаєнко ; [за ред. **Б. І. Андрусишина**, В. І. Гончарова] ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – 2-ге вид., випр. та допов. – Київ : Ун-т “Україна”, 2015. – 186 с.
319. **Андрусишин Б.** Будує Храм Любові : ця розповідь про дивовижного освітянина, педагога від Бога Івана Волощука / Б. Андрусишин // Освіта : Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2015. – № 1-2 (7-14 січня). – С. 11.

-
-
320. **Андрусишин Б. І.** Вчена рада інституту / Б. І. Андрусишин, О. О. Морозова // Право і політика в освіті / упоряд. : Т. О. Головач, І. В. Добрянська, В. М. Поперечнюк, за заг. ред. **Б. І. Андрусишина**; М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; Інститут політології та права, Наукова бібліотека; авт. кол. : **Б. І. Андрусишин**, О. О. Морозова, А. А. Карнаух [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – С. 49-53.
321. **Андрусишин Б. І.** Запровадження практично-орієнтованих форм навчання при підготовці юристів у вищому навчальному закладі / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз // Одинадцяті юридичні читання. Форма сучасної національної української держави: реалії та перспективи : матеріали Міжнар. наук. конф., 21-22 травня 2015 р., м. Київ, Україна / М-во освіти і науки України, Нац. акад. наук України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України, Київський ун-т права, Громадська організація “Феміда”, Центр правової освіти і науки. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – С. 249-251.
322. **Андрусишин Б. І.** Інститут політології та права: минуле та сьогодення / Б. І. Андрусишин // Право і політика в освіті / упоряд. : Т. О. Головач, І. В. Добрянська, В. М. Поперечнюк, за заг. ред. **Б. І. Андрусишина**; М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; Інститут політології та права, Наукова бібліотека; авт. кол. : **Б. І. Андрусишин**, О. О. Морозова, А. А. Карнаух [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – С. 8-20.

323. Лебедев Д. В. Історичний досвід політико-правового функціонування Міністерства народного здоров'я та опікування української держави 1918 р. і можливості його використання у реформуванні сучасної системи охорони здоров'я в Україні / Д. В. Лебедев, **Б. І. Андрусишин** // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право : збірник наукових праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – Вип. 27. – С. 182-187.
324. **Андрусишин Б. І.** Запровадження практично-орієнтованих форм навчання при підготовці юристів ВНЗ / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз // Одинадцяті юридичні читання. “Формасучасної національної української держави: реалії та перспективи” : матеріали Міжнародної наукової конференції, 21-22 травня 2015 р. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – С. 249-251.
325. **Андрусишин Б. І.** Кафедра теорії та історії держави і права / Б. І. Андрусишин // Право і політика в освіті / упоряд. : Т. О. Головач, І. В. Добрянська, В. М. Поперечнюк ; М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; Інститут політології та права, Наукова бібліотека ; авт. кол. : **Б. І. Андрусишин**, О. О. Морозова, А. А. Карнаух [та ін.], за ред. **Б. І. Андрусишин**. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – С. 60-121.
326. **Андрусишин Б. І.** Методична робота / Б. І. Андрусишин, О. О. Морозова // Право і політика в освіті / упоряд. : Т. О. Головач, І. В. Добрянська, В. М. Поперечнюк, за заг. ред. **Б. І. Андруशिшина** ; М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; Інститут політології та права, Наукова бібліотека ; авт. кол. : **Б. І. Андрусишин**, О. О. Морозова, А. А. Карнаух [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – С. 25-27.

-
-
327. Бондаренко В. Д. Модель державно-церковних відносин початкового етапу комуністичного будівництва (1917–1921 рр.) / В. Д. Бондаренко, **Б. І. Андрусишин** // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право : збірник наукових праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – Вип. 27. – С. 160-165.
328. **Андрусишин Б. І.** Молодіжний рух сьогодні: формалізація та/чи віртуалізація / Б. І. Андрусишин // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 22 : Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. Спецвипуск: Політика і духовність в умовах глобальних викликів : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 2-3 квітня 2014 р. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – С. 269-275. – Літ. : 7 н.
329. **Андрусишин Б. І.** Навчальний процес / Б. І. Андрусишин, О. О. Морозова // Право і політика в освіті / упоряд. : Т. О. Головач, І. В. Добрянська, В. М. Поперечнюк, за заг. ред. **Б. І. Андрусишина** ; М-во освіти і науки України; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; Інститут політології та права, Наукова бібліотека; авт. кол. : **Б. І. Андрусишин**, О. О. Морозова, А. А. Карнаух [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – С. 21-25.
330. **Андрусишин Б. І.** Наукова база для трансформації правової системи України / Б. І. Андрусишин, Р. В. Губань, С. І. Шимон // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право : збірник наукових праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – Вип. 29. – С. 157-159.
331. **Андрусишин Б. І.** Наукова робота / Б. І. Андрусишин // Право і політика в освіті / упоряд. : Т. О. Головач, І. В. Добрянська, В. М. Поперечнюк, за заг. ред. **Б. І. Андрусишина** ; М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; Інститут політології та права, Наукова бібліотека; авт. кол. : **Б. І. Андрусишин**, О. О. Морозова, А. А. Карнаух [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – С. 27-38.

332. Одинадцяті юридичні читання. Форма сучасної національної української держави: реалії та перспективи : матеріали Міжнар. наук. конф., 21-22 травня 2015 р., м. Київ, Україна / М-во освіти і науки України, Нац. акад. наук України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України, Київський ун-т права, Громадська організація “Феміда”, Центр правової освіти і науки ; редколегія : ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – 317 с.
333. **Андрусишин Б. І.** Освітнє право як інтеграційний чинник українського суспільства / Б. І. Андрусишин // Альманах права. Ціннісно-правові засади сучасних інтеграційних процесів в Україні. – Київ : Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2015. – Вип. 6. – С. 41-47.
334. Освітня політика: філософія, теорія, практика : [монографія] / за ред. В. П. Андрущенко ; авт. кол. : В. П. Андрущенко, **Б. І. Андрусишин**, В. І. Бобрицька, Р. М. Вернидуб, В. Л. Савельєв, К. А. Постол, О. О. Субіна / М-во освіти і науки України; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – 484 с. – 3 нагоди 180-річчя Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.
335. **Андрусишин Б. І.** Пошуки зарубіжних правових механізмів регулювання соціально-економічної сфери у добу УНР (1919 р.) / Б. І. Андрусишин // Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції “Теорія та практика сучасної юриспруденції”, 1 травня 2015 року / Нац. юридичний ун-т імені Ярослава Мудрого). – Харків : ФОП Бровін О. В., 2015. – С. 3-5.

-
-
336. Право і політика в освіті / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; Інститут політології та права, Наукова бібліотека; авт. кол.: **Б. І. Андрусишин**, О. О. Морозова, А. А. Карнаух, С. О. Задорожна, В. М. Поперечнюк, А. В. Голішевська, С. І. Шимон, В. П. Мікулін, О. В. Бабкіна, А. А. Будда, І. О. Салтовський, К. О. Ващенко, В. В. Радченко, Є. М. Суліма, В. М. Хвостенко, Л. О. Красножон; рецензенти: В. Б. Євтух, Н. М. Пархоменко, О. В. Уваркіна, Л. В. Савенкова; упоряд.: Т. О. Головач, І. В. Добрянська, В. М. Поперечнюк, за заг. ред. **Б. І. Андрусишина**. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – 306 с. – (До 20-річчя створення Інституту політології та права).
337. **Андрусишин Б. І.** Проблеми правового забезпечення соціальної політики в Україні / Б. І. Андрусишин // Одинадцяті юридичні читання. Форма сучасної національної української держави: реалії та перспективи: матеріали Міжнар. наук. конф., 21-22 травня 2015 р., м. Київ, Україна / М-во освіти і науки України, Нац. акад. наук України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України, Київський ун-т права, Громадська організація “Феміда”, Центр правової освіти і науки; за ред.: ... **Б. І. Андрусишина** [та ін.]. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. - С. 11-14.
338. **Андрусишин Б.** Регіональний досвід навчання студентів захисту прав особи / Б. Андрусишин, І. Ковчина // Історико-політичні проблеми сучасного світу: збірник наукових статей. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2015. – Т. 31-32. – С. 107-110.
339. **Андрусишин Б. І.** Ставка на молодь: драгоманівські читання / Б. Андрусишин // Освіта: Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2015. – № 19 (22-29 квітня). – С. 1.

340. **Андрусишин Б. І.** Теоретико-методолгічні засади дослідження освітнього права : стан і перспективи (Розділ І. Філософське підгрунття державної політики у сфері освіти) / **Б. І. Андрусишин** // Освітня політика: філософія, теорія, практика : [монографія] / за ред. В. П. Андрущенко ; авт. кол. : В. П. Андрущенко, **Б. І. Андрусишин**, В. І. Бобрицька [та ін.] / М-во освіти і науки України ; НПУ імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – С. 77-109.
341. **Андрусишин Б. І.** У пошуках вдосконалення форми сучасної національної української держави / Б. І. Андрусишин, О. В. Бучма // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право : збірник наукових праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – Вип. 28. – С. 206-211.
342. **Андрусишин Б. І.** Форма сучасної національної української держави : реалії та перспективи / Б. Андрусишин, О. Бучма // Право України : юридичний журнал. – Київ : “Ін Юре”, 2015. – № 9. – С. 189-191.
343. **Андрусишин Б. І.** Форма сучасної національної української держави : реалії та перспективи / Б. І. Андрусишин, О. В. Бучма // Право України: юридичний журнал. – Київ : “Ін Юре”, 2015. – № 9. – С. 189-191.
344. **Андрусишин Б. І.** Формування державно-церковного антагонізму в УРСР у 20-30-х рр. ХХ ст. / Б. І. Андрусишин, В. Д. Бондаренко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право : зб. наук. праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – Вип. 30. – С. 80-92.

345. **Андрусишин Б. І.** Шкільний курс правознавства у структурі навчального плану сучасної загальноосвітньої школи / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: збірник наукових праць / Наукові записки Рівнен. держ. гум. ун-ту; Рівнен. держ. гум. ун-т, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова; голов. ред.: В. В. Вербець. – Рівне, 2015. – Вип. 12(55), ч. 1: [Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології]. – С. 85-90.
346. Білозьоров Є. Правозахисна функція держави: сутність та механізм здійснення в Україні: [монографія] / Є. В. Білозьоров, В. І. Вишковська; рецензент **Б. І. Андрусишин**. – Київ: ФОП Канндиба Т.П., 2015. – 168 с.

2016

347. Актуальні проблеми юридичної освіти та науки в Україні: монографія / [Б. І. Андрусишин, В. Д. Бабкін, О. В. Бучма, В. П. Горбатенко, Р. В. Губань, А. М. Гуз, Є. В. Білозьоров, О. Я. Кархут, Л. Ф. Купіна, О. В. Макарова, Р. С. Огірко, Н. М. Опольська, В. Г. Пилипчук, В. Ю. Стеценко, О. В. Токарчук, С. І. Шитий, Ю. С. Шемшученко]; за ред. Ю. С. Шемшученка; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. – 360 с. – (З нагоди 25-ї річниці незалежності України).
348. **Андрусишин Б. І.** Бачення майбутнього України й Туреччини крізь призму художньої літератури з часів Першої світової війни / Б. І. Андрусишин // Попіл імперій: вплив Першої світової війни на розвиток України і Туреччини / Львівський нац. ун-т імені І. Франка. – Львів, 2016.

349. **Андрусишин Б. І.** Варяги / Б. І. Андрусишин // Велика Українська юридична енциклопедія: у 20-ти тт. / Нац. акад. правових наук України, Ін-т держави і права НАН України, Нац. юридич. ун-т ім. Ярослава Мудрого; ред. кол.: В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко, О. В. Петришин [та ін.]. – Харків: Право, 2016. – Т. 1: Історія держави і права України / ред. кол.: В. Д. Гончаренко (гол. редкол.) [та ін.]. – С. 89-93.
350. **Андрусишин Б. І.** Васалітет / Б. І. Андрусишин // Велика Українська юридична енциклопедія: у 20-ти тт. / Нац. акад. правових наук України, Ін-т держави і права НАН України, Нац. юридич. ун-т ім. Ярослава Мудрого; ред. кол.: В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко, О. В. Петришин [та ін.]. – Харків: Право, 2016. – Т. 1: Історія держави і права України / ред. кол.: В. Д. Гончаренко (гол. редкол.) [та ін.]. – С. 91-97.
351. Велика Українська юридична енциклопедія: у 20-ти тт. / Нац. акад. правових наук України, Ін-т держави і права НАН України, Нац. юридич. ун-т ім. Ярослава Мудрого; ред. кол.: В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко, О. В. Петришин [та ін.]. – Харків: Право, 2016. – Т. 1: Історія держави і права України / ред. кол.: В. Д. Гончаренко (гол. редкол.) [та ін.]; авт.: ... **Б. І. Андрусишин**, Ю. С. Шемшученко [та ін.]. – 848 с.
352. **Андрусишин Б. І.** Володимир Мономах, Володимир-Василій Всеволодович Мономах (1053–1125) / Б. І. Андрусишин // Велика Українська юридична енциклопедія: у 20-ти тт. / Нац. акад. правових наук України, Ін-т держави і права НАН України, Нац. юридич. ун-т ім. Ярослава Мудрого; ред. кол.: В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко, О. В. Петришин [та ін.]. – Харків: Право, 2016. – Т. 1: Історія держави і права України / ред. кол.: В. Д. Гончаренко (гол. редкол.) [та ін.]. – С. 151-154.

-
-
353. **Андрусишин Б. І.** Державна політика кінця ХХ – початку ХХІ ст у галузі шкільної правової освіти : історичний аспект / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз // Формування державної освітньої політики: філософські, теоретичні та прикладні аспекти : зб. наук. статей / за ред. В. П. Андрущенко ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. – 255 с. – [Тем. вип. : матеріали ІІ Міжнар. наук.-практ. конф. : “Формування державної освітньої політики: філософські, теоретичні та прикладні аспекти”, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, м. Київ, 25-26 лютого 2016 р.]. – С. 12-18.
354. **Андрусишин Б. І.** Державна політика у галузі шкільної правової освіти (кінець ХХ ст. – початок ХХІ ст.) / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз // Актуальні проблеми юридичної освіти та науки в Україні : монографія / [Б. І. Андрусишин, В. Д. Бабкін, О. В. Бучма [та ін.]] ; за ред. Ю. С. Шемшученка ; М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. – С. 205-219. – (3 нагоди 25-ї річниці незалежності України).
355. **Андрусишин Б. І.** Доменіальний суд / Б. І. Андрусишин // Велика Українська юридична енциклопедія : у 20-ти тт. / Нац. акад. правових наук України, Ін-т держави і права НАН України, Нац. юридич. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; ред. кол. : В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко, О. В. Петришин [та ін.]. – Харків : Право, 2016. – Т. 1 : Історія держави і права України / ред. кол. : В. Д. Гончаренко (гол. редкол.) [та ін.]. – С. 279-283.
356. **Андрусишин Б. І.** Освітнє право України: проблеми та перспективи / Б. І. Андрусишин // Актуальні проблеми юридичної освіти та науки в Україні : монографія / [Б. І. Андрусишин, В. Д. Бабкін, О. В. Бучма [та ін.]] ; за ред. Ю. С. Шемшученка ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. – С. 220-242. – (3 нагоди 25-ї річниці незалежності України).
-

357. **Андрусишин Б. І.** Становлення правничої освіти в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова / Б. І. Андрусишин // Актуальні проблеми юридичної освіти та науки в Україні: монографія / [Б. І. Андрусишин, В. Д. Бабкін, О. В. Бучма [та ін.]]; за ред. Ю. С. Шемшученка; М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. – С. 170-193. – (З нагоди 25-ї річниці незалежності України).
358. **Андрусишин Б. І.** Точка відліку української державності може бути зовсім не такою, якою її нині вважають / Б. І. Андрусишин // Бінтел: журнал геополітичної аналітики. – 2016. – № 2. – С. 59-68.
359. **Андрусишин Б. І.** The Starting Point of the Ukrainian statehood Can be different / Б. І. Андрусишин // Бінлет: журнал геополітичної аналітики. – 2016. – № 2. – С. 121-128.
360. **Андрусишин Б.** Юрист, економіст, філософ / Б. Андрусишин // Освіта: Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – Київ, 2016. – 30 листоп. – 7 груд. (№ 48/50). – С. 11.

2017

361. Дванадцять юридичні читання. Держава в суспільно-політичних процесах: виклики і загрози: матеріали Міжнародної наукової конференції, 1-2 червня 2017 року / М-во освіти і науки України, Нац. акад. наук України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України, Київський ун-т права, Громадська організація “Феміда”, Центр правової освіти і науки; ред. кол.: В. П. Андрущенко, Ю. С. Шемшученко, **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. – 381 с.

-
-
362. **Андрусишин Б. І.** До питання про революцію 1917–1921 рр. та початок “громадянської війни” у сучасній українізації історіографії / Б. І. Андрусишин // Вісник Черкаського університету. Серія : Історичні науки. – 2017. – № 2. – С. 12-26.
363. **Андрусишин Б. І.** Драгоманов / Б. І. Андрусишин // Велика українська юридична енциклопедія : у 20 томах. – Харків : 2017. – Т. 2 : Філософія права. – С. 247-252.
364. **Андрусишин Б.** Кожен учитель – це вже краєзнавець / Б. І. Андрусишин // Національна спілка краєзнавців України в інформаційному просторі : до 90-річчя журналу “Краєзнавство” / [відп. ред. О. П. Реєнт ; упоряд. : Є. В. Букет, В. І. Дмитрук, Р. В. Маньковська, В. І. Милько]. – Київ : НСКУ, 2017. – С. 128-130.
365. **Андрусишин Б. І.** Культурно-освітній фактор у державотворчих процесах Української Народної Республіки доби Української Центральної Ради / Б. І. Андрусишин // Право України. – Київ, 2017. – № 11. – С. 117-135.
366. Основи правознавства : підручник для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / **Б. І. Андрусишин**, С. О. Берендєєв, Р. В. Губань. – Київ ; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2017. – 208 с. Іл.
367. Правничо-політологічні виміри освіти : до 180-річчя НПУ імені М. П. Драгоманова / М-во освіти і науки України, НПУ імені М. П. Драгоманова, Факультет політології та права ; авт. : **Б. І. Андрусишин**, О. О. Морозова, А. А. Карнаух, З. Ю. Шевчук, Л. Ф. Купіна, Р. Г. Песцов, О. В. Бабкіна, А. А. Булда, Р. В. Губань, С. П. Дмитренко, Р. М. Вернидуб ; за ред. **Б. І. Андрусишин** ; упоряд. І. В. Добрянська, З. Ю. Шевчук ; рецензент : В. І. Євтух, Н. М. Пархоменко, Л. В. Савенкова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. – 270 с.

368. **Андрусишин Б. І.** Про революційні та юридичні основи відновлення української державності (до 100-річчя української національно-демократичної революції 1917–1921 рр.) / Б. І. Андрусишин, О. В. Токарчук // Альманах права. Людиноцентризм у праві: теоретико-прикладні засади. – Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2017. – Вип. 8. – С. 48-52.
369. **Андрусишин Б.** Проблеми підготовки викладача права / Б. Андрусишин // Голос України. – 2017. – № 51(6556). – 21 березня. – С. 1.
370. **Андрусишин Б. І.** Проблеми сучасного стану прав дитини в Україні / Б. І. Андрусишин // Соціально-правовий захист дітей в Україні : кол. монографія / Б. І. Андрусишин [та ін.] ; за ред. Б. І. Андрусишина. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. – С. 6-19; 164-182.
371. Програма Міжнародної науково-практичної конференції “Корифеї української літератури і науки: фундаментальний внесок неокласиків”, присвяч. 95-літтю кафедри укр. літ. НПУ імені М. П. Драгоманова та 80-річчю від дня трагічної загибелі її професорів Миколи Зерова та Павла Филиповича ; оргкомітет конф. : В. П. Андрущенко, М. Г. Жулинський, Г. М. Торбін, ... **Б. І. Андрусишин**, А. В. Висоцький, В. Ф. Погребенник [“Конференційна відозва”, с. 5], І. П. Галак [та ін.], 10-11 листопада 2017 р. / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова [та ін.]. – Київ, 2017. – 14 с.
372. Соціально-правовий захист дітей в Україні : кол. монографія / за ред. **Б. І. Андрусишина**. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. – 264 с.

-
-
373. **Andrusyshyn B.** Social and political activity of the Ukrainian emigration in Austria between two world wars / Andrusyshyn B., Tokarchuk O. // *Social and Human Sciences. Polish-Ukrainian scientific journal*. № 02 (14), accessed 08 July 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://spsciences.io.ua/s2614422/andrusyshyn_bohdan_tokarchuk_olha_2017._social_and_political_activity_of_the_ukrainian_emigration_in_austria_between_two_world_wars._social_and_human_sciences._polish-ukrainian_scientific_journal_02_14_
374. **Андрусишин Б. І.** Співвідношення понять “революція” і “громадянська війна” у історико-правовій термінології (до 100-річчя української національно-демократичної революції 1917–1921 рр.) / Б. І. Андрусишина // *Дванадцяті юридичні читання. Держава в суспільно-політичних процесах: виклики і загрози: матеріали Міжнародної наукової конференції, 1-2 червня 2017 року* / М-во освіти і науки України, Нац. акад. наук України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України, Київський ун-т права, Громадська організація “Феміда”, Центр правової освіти і науки; ред. кол.: В. П. Андрущенко, Ю. С. Шемшученко, **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. – 381 с.
375. **Андрусишин Б.** У пошуках нових смислів людського буття / Б. Андрусишин // *Голос України*. – 2017. – № 230 (6735).
376. **Андрусишин Б. І.** Церква у державотворчих процесах доби Української Центральної Ради (до 100-річчя утворення Української Народної Республіки) / Б. І. Андрусишин // *Історія державотворчих процесів в Україні та зарубіжних країнах (до 100-річчя утворення Української Народної Республіки): збірник наукових статей та тез повідомлень міжнар. наук. конф. (м. Харків, 23 листоп. 2017 р.)* / редколегія: А. П. Гетьман (голова), В. Д. Гончаренко, В. М. Єрмолаєв. – Харків: Право, 2017. – С. 38-41.

377. АНТРОПОЛОГІЧНО-ЦІННІСНІ ВИМІРИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ РАННЬОМОДЕРНОЇ УКРАЇНИ (ANTHROPOLOGICAL-VALUE DIMENSION OF THE STUDY OF POLITICAL THOUGHT EARLY MODERN UKRAINE.) / **Б. І. Андрусишин**, В. М. Гоцуляк. (Andrusyshyn, Bohdan; Gotsulyak, Volodymyr) (2018) // Social and Human Sciences. Polish-Ukrainian scientific journal Nauki Społeczno-Humanistyczne, № 02 (18). – Available at: https://sp-sciences.io.ua/s2631970/andrusyshyn_bohdan_gotsulyak_volodymyr_2018_.anthropological-value_dimension_of_the_study_of_political_thought_early_modern_ukraine_social_and_human_sciences_polish-ukrainian_scientific_journal_02_18_
378. Іван Тихонович Горбачук : біобібліографічний покажчик до 85-річчя від дня народження, 65-річчя наук.-пед. діяльності та 50-річчя в НПУ імені М. П. Драгоманова / М-во освіти і науки України; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Кафедра методології та методики навчання фізико-математичних дисциплін вищої школи, Наукова бібліотека; [наук. ред.: Ю. А. Мусієнко, В. В. Єфименко, біблі. ред. Г. І. Шаленко, упоряд.: Н. І. Тарасова; **Андрусишин Б. І.** Він вирішив суперечку між фізиками та ліриками: ліричний фізик: [Іван Тихонович Горбачук], с. 9-16 / **Б. І. Андрусишин**]. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018 – 189 с. (Серія: “Вчені НПУ імені М. П. Драгоманова”).
379. **Андрусишин Б. І.** Європейські світоглядні та методологічні підходи у підготовці українських правників в еміграції міжвоєнного періоду (на прикладі закладів вищої освіти Чехословаччини) / **Б. І. Андрусишин**, О. В. Токарчук // Європейські педагогічні студії / Асоціація ректорів педагогічних університетів Європи. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – Вип. 7. – С. 15-26.

380. **Андрусишин Б. І.** Нова українська школа і права людини / Б. І. Андрусишин, З. В. Губань // Освіта : Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2018. – № 31-32(5829-5830), 22-29 серпня. – С. 8.
381. **Андрусишин Б. І.** Провісники громадянського суспільства: правове становище профспілок в Українській Державі 1918 р. / Б. І. Андрусишин // Тринадцяті юридичні читання : Українська державність: крізь призму часу (до 100 річчя Української національно-демократичної революції 1917–1921 рр.), 25-25 травня 2018 р., м. Київ / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, НАН України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова [та ін.] ; редкол. : В. П. Андрущенко, ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018.
382. Тринадцяті юридичні читання : Українська державність: крізь призму часу (до 100 річчя Української національно-демократичної революції 1917–1921 рр.), 25-25 травня 2018 р., м. Київ / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, НАН України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова [та ін.] ; редкол. : В. П. Андрущенко, ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018.
383. **Андрусишин Б. І.** Українська державність: крізь призму часу (за матеріалами Міжнародної наукової конференції, присвяченої 100-річчю Української національно-демократичної революції 1917–1921 рр., м. Київ, 24-25 травня 2018 р.) / Б. І. Андрусишин, О. В. Бучма // Право України. – 2018. – № 5. – С. 279-290.

Наукове рецензування

384. Реєнт Олександр. У робітнях історичної науки / передмова академіка НАН України П. Т. Тронька; рецензент **Б. І. Андрусишин**. – Київ: Пошуково-видавниче агентство “Книга Памяті України”, Видавничий центр “Просвіта”, 1999. – 352 с.
385. Капелюшний В. П. Замасковані імена: псевдоніми і криптоніми та проблема атрибуції авторства в історіографії ... : монографія / В. П. Капелюшний; рецензент **Б. І. Андрусишин**. – Київ: Нора-Прінт, 2001. – 103 с.
386. Яневський Д. Політичні системи України 1917–1920 років: спроби творення і причини поразки / Д. Яневський; рецензент **Б. І. Андрусишин**. – Київ: ДУХ і ЛІТЕРА, 2003. – 767 с.
387. Лисенков С. Л. Правознавство: підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / М-во освіти і науки України; С. Л. Лисенков; рецензент **Б. І. Андрусишин**. – Київ: Форум, 2004. – 480 с.
388. Навчально-методичний комплекс фахової підготовки бакалаврів, спеціалістів та магістрів за спеціальностями 6.03.03.00, 7.03.03.00, 8.03.03.00 “Історія України” / наук. ред. В. Й. Борисенко; рецензент **Б. І. Андрусишин**. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 240 с.
389. Денисенко В. А. “Пам’ять століть”: історичний науковий та літературний журнал (1996–2008). Систематичний довідник змісту (наук. ред. В. П. Бех) / В. А. Денисенко, О. Г. Жукова; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; рецензент **Б. І. Андрусишин**. – Київ, 2009. – 189 с.
390. Гош О. П. Політична економія України: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; О. П. Гош; рецензент **Б. І. Андрусишин**. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 243 с.

391. Гарагонич В. В. Транскордонне співробітництво України: мости через кордони : монографія / В. В. Гарагонич ; відп. ред. **Б. І. Андрусишин** ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Ужгород : Карпати, 2011. – 432 с. : табл. – Бібліогр. : с. 380-430.
392. Буравченков А. О. Офіцерський корпус російської армії в роки Першої світової війни / А. О. Буравченков ; рецензент **Б. І. Андрусишин**. – Київ : “Аквілон-Плюс”, 2011. – 376 с.
393. Основи публічної політики та управління : навч. посіб. / авт. кол. : С. О. Телешун, С. В. Ситник, І. В. Рейтерович [та ін.] ; за заг. ред. С. О. Телешуна ; М-во освіти і науки України ; рецензент **Б. І. Андрусишин**. – Київ : НАДУ, 2011. – 312 с.
394. Бебик В. М. Тисячолітня Україна: доісторичні цивілізації та глобальні релігійно-політичні доктрини : [навчально-методичний посібник] / В. М. Бебик ; рецензент **Б. І. Андрусишин**. – Київ-Ужгород, 2012. – 280 с.
395. Минькович-Слободяник О. В. Правова політика: стратегічні пріоритети і напрями вдосконалення : монографія / О. В. Минькович-Слободяник ; рецензент **Б. І. Андрусишин**. – Київ : Логос, 2012. – 196 с.
396. Гоцуляк В. М. У боротьбі за соборну Україну: державотворча діяльність Симона Петлюри : монографія / В. М. Гоцуляк ; рецензент **Б. І. Андрусишин**. – Хмельницький : ХНУ, 2013. – 202 с.
397. Білозьоров Є. В. Правозахисна функція держави: сутність та механізм здійснення в Україні : [монографія] / Є. В. Білозьоров, В. Вишковська ; рецензент **Б. І. Андрусишин**. – Київ : ФОП Канндиба Т.П., 2015. – 168 с.
398. Калюжний Р. А. Римське приватне право : підручник для ВНЗ спеціальності “Правознавство” / Р. А. Калюжний, В. М. Вовк ; рецензент **Б. І. Андрусишин**. – Київ, 2015.

Видання за участю Б. І. Андрусишина

Член редколегій в періодичних і продовжуваних виданнях

Вісник : зб. наук. ст. Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова / М-во освіти і науки України, НПУ імені М. П. Драгоманова ; ред. кол. : В. П. Андрущенко, **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. Вип. 1, 2, 3.

Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки : наук. вісник : зб. наук. праць / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, НАН України ; ред. кол. : В. П. Андрущенко (шеф-редактор), В. М. Вашкевич (гол.), **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ : ВІР УАН, 2006.

Горбатенко Володимир Павлович : до 60-річчя від дня народж. і 30-ліття наук.-пед. діяльності / упоряд. О. В. Кукуруз ; відп. ред. Ю. С. Шемшученко. – Київ : ВЦ “Академія”, 2017. – 144 с.

Державно-конфесійні відносини в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку / за ред. В. Д. Бондаренка та І. М. Мищака. – Київ : Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – 518 с.

Духовні студії=Spiritual studios / **Б. І. Андрусишин**, заст. головного ред-ра наук. журн.; Нац. комісія України у справах ЮНЕСКО та українського біблійного т-ва. – Вид-во “Планета, 2012.

Людина і політика : укр. соціально-гуманітарний журнал (1999–2000).

Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова / ред. рада: В. П. Андрущенко (голова) [та ін.] ; редкол. : В. І. Акуленко, **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004.

Серія 6: Історичні науки.

Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт).

Серія 18: Економіка і право.

Серія 22: Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін.

Наука і сучасність. Педагогіка. Філологія : зб. наук. праць / НПУ імені М. П. Драгоманова / редкол. : В. П. Андрущенко (шеф-редактор), **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004.

Наукові записки. Сер. : Історичні науки : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, НПУ ім. М. П. Драгоманова ; укл. В. Й. Борисенко, **Б. І. Андрусишин**, П. В. Дмитренко. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, ... Вип. 35 (1999).

Нова парадигма. Філософія. Соціологія. Політологія : журн. наук. пр. / ред. кол. : **Б. І. Андрусишин**, В. П. Андрущенко, В. П. Бех (гол. ред.) ... [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004.

Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації / редкол. : ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.].

Пам'ять століть: історико-науковий та літературний журнал / НПУ імені М. П. Драгоманова, КНУ імені Т. Шевченка ; редкол. : В. П. Андрущенко, **Б. І. Андрусишин**, В. П. Бех, Г. І. Волинка [та ін.]. – 1999-2008.

Юридичний журнал / редкол. : ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.].

Історичний календар : науково-популярний щорічник / редкол. : ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.].

Український богослов: історичний і теологічний щорічник. Вип. 2 / редкол. : ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ, 2003. – 360 с.

Український церковно-методичний журнал: Всеукраїнська християнська асамблея: церковно-історичне наук. т-во / редкол. : ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.].

Енциклопедія історії України : у 10 тт. / редкол. : В. А. Смолій (гол.) [та ін.] ; авт. : Н. С. Абашина, ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ : Наук. думка, 2009. – Т. 6. – С. 778.

Юридична енциклопедія : у 6-ти тт., т. 1-6 / ред. колегія: Ю. С. Шемшученко (гол. редкол.), ... В. П. Горбатенко (відп. секретар) ; авт. : В. Б. Авер'янов, ... **Б. І. Андрусишин** [та ін.]. – Київ : Укр. енциклопедія, 1998–2004.

Наукова школа професора Б. І. Андрусишина

Гуз А. М. Становлення та розвиток шкільної правової освіти в Україні (1991–2007 рр.): історичний і теоретико-методологічний аспект: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 07.00.01 Історія України / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2010.

У дисертаційному дослідженні вперше у вітчизняній історичній науці теоретично узагальнено і розв'язано важливу наукову проблему – обґрунтування теоретико-методологічних засад становлення та розвитку шкільної правової освіти України в 1991–2007 рр., яка базується на системі наукових підходів, архівних джерелах і нормативно-правових актах та емпіричних даних з історії правової освіти у загальноосвітніх навчальних закладах. На основі проведеної наукової роботи сформовано пропозиції органам державної влади України щодо вдосконалення системи шкільної правової освіти України. Підсумки дослідження дали змогу визначити напрями подальшого розвитку й удосконалення цієї сфери. За результатами дослідження сформовано рекомендації органам державного управління, що мають теоретичне та практичне значення.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у постановці та комплексному вивченні, науково-теоретичному й концептуальному обґрунтуванні нерозробленої у вітчизняній історичній науці проблеми, пов'язаної зі становленням і розвитком шкільної правової

Вирішення поставленої наукової проблеми в дисертаційному дослідженні представлено сукупністю нових методологічних та теоретичних положень, висновків і рекомендацій, наукова новизна яких полягає, зокрема, у тому, що:

вперше:

– у вітчизняній історичній науці комплексно досліджено й відтворено процес становлення і розвитку системи шкільної правової освіти;

– джерела з історії шкільної правової освіти стали об'єктом спеціального комплексного дослідження. Встановлено, що в українській і зарубіжній історіографії у визначених хронологічних межах відсутні спеціальні роботи, які б комплексно розкривали питання становлення та розвитку шкільної правової освіти в Україні. Класифіковано та введено до наукового обігу архівні документи, які раніше не були опубліковані. Залучені до широкого наукового обігу нові документи та факти розширюють і поглиблюють знання з проблем становлення та розвитку шкільної правової освіти в Україні. Аналіз цих архівних джерел, а також опублікованих документів, дав можливість об'єктивно і неупереджено розкрити різні аспекти шкільної правової освіти в Україні у досліджуваний період;

– розроблено та теоретико-методологічно обґрунтовано новий міждисциплінарний науковий напрям – історія шкільної правової освіти – як поля ретроспективного дослідження процесів правової освіти в історичному, педагогічному, правовому та соціокультурному контексті. Новаційним є, насамперед, застосування сучасних методологічних підходів до осмислення явищ, які впливають на зміст, форми та функції правової освіти у загальноосвітніх навчальних закладах. Подано методологію дослідження проблеми становлення та розвитку шкільної освіти представниками історичної науки;

– запропоновано періодизацію процесу становлення та розвитку шкільної правової освіти. Зокрема, перший період – формування нових засад шкільної правової освіти в умовах незалежної держави 1991–1995 рр., другий – пошуку дієвої моделі шкільної правової освіти 1995–2001 рр., – розкрито та проаналізовано сучасний стан організації навчально-виховного процесу з правознавства у загальноосвітніх закладах України;

– на основі системного концептуально-цілісного аналізу досліджено еволюцію змісту, організаційних форм, наукових основ шкільної правової освіти, встановлено її сутність, закономірності функціонування, визначено концептуальні засади розвитку шкільної правової освіти;

– запропоновано модель шкільної правової освіти, яка базується на вивченні правознавства протягом усього періоду навчання у школі;

– обґрунтовано пропозиції органам державної влади щодо поліпшення системи шкільної правової освіти, підготовки педагогічних кадрів для викладання дисциплін правового циклу в загальноосвітніх навчальних закладах;

удосконалено:

– наукові основи розвитку шкільної правової освіти, методологічні основи модернізації технології навчання у системі шкільної правової освіти;

– періодизацію державної політики у сфері освіти;

– систему наукових поглядів на концепцію безперервної правової освіти у системі загальноосвітніх навчальних закладів;

дістали подальшого розвитку:

– джерельна база дослідження за рахунок залучення до наукового обігу значної кількості нових документів і нормативно-правових актів;

– історіографія середньої та вищої освіти; положення про теоретичні засади підготовки викладачів правознавства в контексті вищої освіти України.

Студінський В. А. Паперова промисловість України (XVI–XX ст.): дисертація на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 07.00.01 – Історія України / Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. – Чернівці, 2005.

У дисертації досліджується виникнення, становлення та розвиток паперової промисловості України протягом її майже півтисячолітньої історії. Для розуміння проблеми виділено та обгрунтовано поняття “папірня”, розглянуто процес розвитку паперового виробництва різних організаційних форм – цехового, мануфактурного, фабричного та індустріального. Здійснено періодизацію історії паперової галузі України, визначено характерні ознаки для кожного з цих історичних періодів. Розглянуто вплив соціально-політичних суспільних явищ на розвиток як окремих виробництв, так і галузі в цілому, простежено історичний взаємозв'язок конкретних проблем паперової сфери, зокрема ресурсно-сировинної та виробничо-екологічної. Дана характеристика джерельно-інформаційної бази даної проблематики. Узагальнено процес формування та розвитку галузевої науки протягом ХХ століття. Розглянуті питання перспектив розвитку паперової промисловості. Визначено заходи щодо покращання підходів до вивчення історії галузі та систематизації джерельної бази.

Наукова новизна одержаних результатів у дисертації визначається насамперед тим, що в ній комплексно досліджено історію цілої галузі економіки України від періоду становлення до сучасного стану. Це дозволило вперше та по-новому підійти до:

- всебічного та багатоаспектного висвітлення історії паперової промисловості України з часу її зародження у першій половині ХVІ століття до становлення на межі ХХ–ХХІ століть, а також до визначення основних етапів її розвитку;
- загальної характеристики архівної джерельної бази з історії паперової промисловості України, а також до можливості дати оцінку інформаційних ресурсів центральних та регіональних архівів;
- розгляду українського папірництва не через призму філігранології, а через систему економіко-статистичних показників, виробничих відносин та техніко-технологічних характеристик як окремих підприємств зокрема, так і галузі в цілому;
- розкриття у плані історичної перспективи таких важливих для української паперової промисловості проблем як ресурсно-сировинної та виробничо-екологічної;
- визначення впливу загальних суспільних політичних процесів на розвиток папірництва у періоди війн, економічних криз та

підйомів, гострих соціальних конфліктів, сталінських репресій, державницьких реформ та різноманітних економіко-організаційних експериментів;

- комплексного висвітлення питань формування заробітної плати працівників галузі у конкретні історичні періоди та розвитку соціальної сфери на підприємствах паперової промисловості;
- розгляду проблем взаємодії державної законодавчої бази з організацією папероробного виробництва;
- вивчення процесу формування галузевої науки як важливого фактору впливу на розвиток целюлозно-паперової індустрії України у ХХ столітті;
- розгляду питань взаємодії раціоналізаторства та винахідництва на папероробних підприємствах безпосередньо з виробництвом та галузевою наукою;
- висвітлення потенційних можливостей та перспектив розвитку паперової промисловості у різні історичні періоди, зокрема на зламі ХХ-ХХІ століть.

Крім того, у суто фактологічному плані значно розширено джерельну базу дослідження історії паперової промисловості України як за рахунок введення у науковий обіг нових джерел, так і виявлення додаткових інформативних можливостей вже відомих документів; висвітлено кілька масштабних подій з історії українського папірництва (відродження галузі у 1920-х рр., період відновлення, реконструкції та спеціалізації паперових виробництв у 1950-60 – і роки).

Лозовий В. С.   **Ставлення селянства України до влади в добу Центральної Ради (березень 1917 р. – квітень 1918 р.): дисертація на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 07.00.01 – історія України / Інститут історії України Національної Академії наук України. – Київ, 2009.**

На основі аналізу конкретно-історичного матеріалу доби Центральної Ради розкрито політику державних органів влади у сферах, що безпосередньо стосувалися селянства і, через визначення основних складових селянської свідомості та світосприйняття, елементів політичної культури та ідеологічних орієнтацій, з'ясовано ставлення селянства до цієї політики. Основна увага при цьому приділялася висвітленню та осмисленню процесу формування та функціонування владних структур на селі, змісту владних рішень, їх відповідності настановам та стереотипам селянської свідомості, визначенню масових настроїв, що призводили до наростання соціального радикалізму та екстремізму, а також мотивації суспільної поведінки селянства.

Події аграрної революції у період Центральної Ради активізували суспільно-політичне життя на селі при одночасному розвалі адміністративних структур, що призвело до домінування тенденції політичного та правового нігілізму у свідомості та поведінці широких народних мас. Цей процес можна кваліфікувати як архаїзацію суспільно-правових відносин та деградацію соціального життя на селі. Він характеризувався: антиетатистськими та анархічними настроями широкого загалу, деструкцією органів державної влади, скасуванням державної юрисдикції, інституюванням громадського сходу, як основної форми селянської влади та судочинства, визнанням звичаєвого права основним інструментом регулювання правових відносин, посиленням регіоналізму, локальної свідомості, господарської та політичної автаркії, гіпертрофією ролі насильства, поширенням егалітаризму, втіленням соціальної справедливості у формі зрівняльного земельного розподілу.

Наукова новизна дисертації полягає у тому, що вона є одним з перших у вітчизняній історіографії комплексним дослідженням сутності та особливостей ставлення селянства до влади та її політики у період Центральної Ради. Було введено до наукового обігу значну кількість раніше не опублікованих архівних документів та матеріалів періодичних видань. Доповнено методологію історичного дослідження інструментарієм наук соціально-гуманітарного спрямування і насамперед політології, соціальної історії та етнології. На основі сучасних методологічних підходів, осмислення документів та матеріалів, у дисертації проаналізовано вплив хліборобських

ментальних настанов на сприйняття найсуттєвіших для селянства складових тогочасної державної політики – функціонування владних структур, становлення постреволюційних соціальних відносин на селі, аграрної проблеми, продовольчого питання, проблеми сплати податків. Відтворено особливості соціокультурного життя українського селянства, визначено селянські уявлення про державу, владу та право. Подальшого розвитку дістала теза, що на суспільно-політичні процеси революційної доби значний вплив мала соціокультурна суперечність між містом і селом. Вперше виявлено особливості становлення та діяльності сільських органів влади і їх відповідність селянському баченню організації та функціонування владних структур. Автором здійснено одну з перших спроб виявлення комплексу рис, що характеризують ідеологічні орієнтації українського селянства у революційну добу. Визначено, що ідеологічні ідеали селян мали не модерно-цивілізаційний, а традиційно-патріархальний зміст. Подальший розвиток дістало твердження, що ставлення селянства до органів влади та їх політики багато в чому й призвело до соціально-політичної кризи, що стало однією з причин невдачі у побудові засад української державності в період Центральної Ради.

Гарагонич В. В. Транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України 1991–2011 рр. : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 07.00.01 – Історія України / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2012.

У дисертації обґрунтовано сутність і значення транскордонного співробітництва в реалізації Україною євроінтеграційної стратегії в період 1991–2011 років. Висвітлено регіональний рівень європейської інтеграції, стратегічний підхід до розвитку взаємодії регіонів України та країн Центральної і Східної Європи після розширення

Європейського Союзу, роль єврорегіонів у транскордонному співробітництві та пріоритетні напрями транскордонного співробітництва в контексті сучасного регіонального розвитку України. Не зважаючи на значний масив публікацій з питань становлення і розвитку міждержавних стосунків України та сусідніх країн Центрально-Східної Європи новітнього часу, а також їх взаємодії в процесі загальноєвропейської інтеграції в міжрегіональному контексті проблема транскордонного співробітництва на рубежі ХХ–ХХІ століть в українській і зарубіжній історіографії ґрунтовно ще не зроблена. Це головним чином обумовлює актуальність і новизну дисертаційного дослідження, яке має шанси претендувати на роль піонера-першопрохідця в справі комплексного дослідження важливого феномена теорії і суспільної практики сучасності, яким є транскордонне співробітництво. **Наукова новизна** одержаних в ході дослідження результатів полягає в наступному: уперше здійснено конкретно-історичний аналіз процесу розвитку міжрегіонального ТСК в ході розширення Європейського Союзу на Схід; досліджено місце і роль міжрегіонального рівня співробітництва України і країн Центрально-Східної Європи в реалізації завдань української державної стратегії європейської інтеграції; розкрито якісні зміни в системі міжрегіональних зв'язків України та сусідніх країн Карпатського регіону в умовах безпосереднього сусідства України з ЄС. Уточнено: суть і взаємозв'язок понять: “міждержавне”, “міжрегіональне”, “міжтериторіальне”, “транскордонне”, “прикордонне” співробітництво, а також “регіональна” і “міжрегіональна” інтеграції; характер рівнів (підрівнів) системи європейської інтеграції. Одержавли подальший розвиток: теоретичні положення щодо міжнародного співробітництва регіонів як невід'ємної складової частини процесу загальноєвропейської інтеграції; принципи системного підходу до вивчення еволюції міжнародних відносин європейських постсоціалістичних країн; положення щодо суті, характеру, основних напрямів, видів і форм міжрегіонального співробітництва; практичні рекомендації щодо вдосконалення системи співробітництва України з центрально-європейськими державами – новими членами Європейського Союзу, а також з країнами-членами СНД.

Токарчук О. В. Державно-правові погляди С. П. Шелухіна: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; О. В. Токарчук. – Київ, 2011.

Дисертацію присвячено комплексному історико-правовому дослідженню державно-правових поглядів С. Шелухіна. На основі аналізу широкої джерельної бази визначено комплекс чинників, що вплинули на формування його світогляду, відіграли важливу роль у становленні його державницької позиції.

У праці докладно схарактеризовано його діяльність у період національно-визвольної боротьби. Висвітлено участь ученого у становленні та організації української науки та окреслено місце в державно-правовому житті в умовах еміграції.

З'ясовано державно-правові погляди С. Шелухіна, проаналізовано процес їхньої трансформації. Унаслідок вивчення праць С. Шелухіна виокремлено його погляди на форму держави, наголошено на його ставленні до проблем державної мови. Обґрунтовано внесок науковця в українську правову думку.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна дисертаційної роботи полягає в тому, що вона є першим комплексним історико-правовим дослідженням державно-правових поглядів С. Шелухіна.

вперше: комплексно схарактеризовано юридичну спадщину С. Шелухіна на ґрунті більш широкого залучення та глибокого аналізу вітчизняних і зарубіжних джерел, а також вивчення державно-правових ідей та поглядів С. Шелухіна крізь призму зовнішніх чинників, що зумовили функціонування української правової науки; проаналізовано погляди на історію українського права, що дало можливість визначити відношення вченого до державно-правових явищ в контексті української та зарубіжної державно-правової думки; простежено

погляди С. Шелухіна на форму держави. Зокрема встановлено, що С. Шелухін у своїх наукових працях заперечував існування в Україні спадкової монархії. Характерною рисою українського народу він вважав його постійну прихильність до ідеї народоправства, демократичної республіки тощо; окреслено питання про актуальність проаналізованих С. Шелухіним найважливіших проблем карного права. Встановлено, що, на думку вченого, загальна та особлива частини карного права є теоретичними і абстрактними, а практичні цілі карного правосуддя вимагають ширшої підготовки, тому для цього необхідно ввести третю частину, яку він планував назвати прикладною частиною карного права; досліджено професорсько-викладацьку діяльність С. Шелухіна. Доведено, що його не слід називати виключно істориком права, оскільки правове життя минулого його цікавило не саме по собі, а як ступінь для розуміння сучасного. Погляд його був направлений на сучасність. Лише для розуміння й пояснення тих правових процесів, які відбуваються в сучасних умовах життя, С. Шелухін звертався до минулого;

удосконалено:

– дослідження участі С. Шелухіна у формуванні державних ідеалів. Встановлено, що стрижневою в його державних поглядах є думка про те, що аби існувала міжнародна справедливість, усі народи повинні мати однакові права на самостійне життя і свій розвиток, кожен народ повинен мати право на незалежне від інших народів існування та на вільний розвиток своїх національних сил та здібностей, не порушуючи таких самих прав інших народів;

– положення про те, що у працях С. Шелухіна простежуються чинники, які можуть сприяти встановленню незалежної Української держави: державотворцями можуть бути представники політичної еліти, які в своїй роботі будуть керуватися лише національними інтересами; державотворця має характеризувати безкорисна відданість державній ідеї, самостійність у прийнятті рішень, глибокі знання та практичний досвід державотворення, критичний розум, національна свідомість, творчість у політичній діяльності; чітке усвідомлення історично-правових підстав українського народу на реалізацію ідеї самостійного державно-політичного існування;

Совенко Б. В. Становлення і розвиток православного канонічного права в Україні : дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; Б. В. Совенко. – Київ, 2011.

У дисертації сформовано концепцію впливу становлення і розвитку православного канонічного права на правову культуру, науку та освіту в Україні. На основі широкого кола джерел досліджено основні етапи та особливості розвитку православного канонічного права в різні історичні періоди. Проаналізовано чинники, які вплинули на зародження та генезис православного канонічного права, періоди його занепаду і відродження. Виявлено вплив канонічного права на формування та розвиток національної правової системи, на процеси правотворчості та правозастосування. Висвітлено авторський підхід до комплексного дослідження канонічного права як джерела правової культури, правової науки, галузі права, що формується, та навчальної дисципліни.

Обґрунтовано доцільність вивчення канонічного права для юристів, а також відновлення традиції викладання канонічного права як навчальної дисципліни на юридичних факультетах. Наукова новизна полягає в тому, що виконана дисертація є першим у вітчизняній правовій науці самостійним, комплексним дослідженням православного канонічного права. Унаслідок аналізу предмету дослідження сформульовано положення, які відображають наукову новизну: уперше: сформовано концепцію впливу становлення і розвитку православного канонічного права на правову культуру, науку та освіту в Україні; запропоновано авторський підхід до комплексного дослідження православного канонічного права як джерела правової культури, правової науки, галузі права, що формується, та навчальної дисципліни; виділено юридичний напрямок серед вітчизняних наукових досліджень, що стосуються сфери канонічного права;

проведено класифікацію періодів розвитку канонічного права від початку його зародження та становлення і до сучасного наукового етапу; сформульовано авторське визначення православного канонічного права як історично сформованої системи церковно-правових принципів і норм, які регламентують правове становище Православної Церкви в суспільстві, її устрій та взаємовідносини з іншими суспільними організаціями і державою; залучено до наукового аналізу широке коло джерел, зокрема архівні рукописні матеріали, які зберігаються у фондах Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, що дало можливість всебічно опрацювати питання генезису православного канонічного права в Україні в межах сучасної юридичної науки. Набуло подальшого розвитку: положення про визначення ролі православного канонічного права в сучасній правовій освіті в Україні, а також тенденцій і перспектив його викладання як окремої навчальної дисципліни у світських та духовних навчальних закладах; значення досліджень у цій галузі знань для сучасної вітчизняної правової, а також богословської науки; висновки про вплив православного канонічного права на формування і розвиток правосвідомості, правової культури та національної правової системи.

Сворак С. Д. Генеза та трансформація органів державної влади Київської Русі : дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; С. Д. Сворак. – Київ, 2011. – 214 арк.

Дисертаційна робота присвячена проблемі становлення і розвитку державних інститутів влади Руських земель, об'єднаних спільним інтересом захисту землі і життя людей за допомогою своїх військових формувань і варязьких дружин з князем. У роботі розкриті хибні методологічні засади дослідження державного устрою Київської

Русі, на основі яких була сформована концепція феодалізму з монархом – князем. Розглянута традиційна структура державних інститутів влади у формі Віче та визначене його місце на всіх рівнях суспільно-політичної самоорганізації. Показано значення самодостатності територіальних громад міст і сільських поселень на основі первинної соціально-господарської одиниці – сім'ї. Досліджені основні інститути традиційної для південно-східної групи слов'ян державницької самоорганізації – Віче, військові формування на чолі з тисяцьким. Розкриті основні чинники народоправної державницької культури. Спростовані хибні ідеї про місце і роль князя у державному управлінні.

Дисертація є системним і комплексним дослідженням, в центрі якого стоїть проблема становлення державних інститутів влади при домінуючій ролі Віче та умов формування адміністративного поділу земель-полісів, їх владних структур. У роботі показано, що поряд з вічевою самоорганізацією відбувався процес залучення варязького князівсько-дружинного фактору до державотворення Київської Русі та розкриті умови співіснування двох провідних інститутів влади – Віче і князя. Доведено визначальне значення народовладної традиції у формуванні взаємовідносин між Віче і князем з дружиною, акцентовано увагу на важливу роль договірних відносин у розвитку адміністративних інститутів влади, в структурі яких були одночасно представлені посадовці від народу і князя.

На основі аналізу існуючих концепцій державного устрою Київської Русі та літописних свідчень стверджується, що нині існуюча концепція феодального устрою Руських земель не має під собою достатніх ні теоретичних засад, ні фактичних реалій державницького життя русів. Дослідження структури державних інститутів влади Руських земель показує, що Віче як інститут народоправства є центральним, домінуючим у функціонуванні влади; він забезпечував цілісність землі-полісу і виступає фактично державотворчим началом, державні функції якого не обмежені ні князем, ні боярською думою. Показано, що князь з дружиною був важливим державним інститутом військово-політичної влади, який об'єднував руські землі і сформував у суспільстві усвідомлення державно-національної єдності. Враховуючи динаміку розвитку інститутів влади, зокрема Віче, князя і боярської думи, доведено, що значна частина адміністративного управління була передана князівській владі, але Віче ініціювало призначення провідних адміністративних службовців.

Київська Русь продукувала демократичні інститути влади і заклала основи демократичного розвитку української національної державності.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у здійсненому комплексному аналізі історичних фактів, подій, які спричинили формування народовладних державних інститутів Руських земель, та ідей, поглядів, висновків вітчизняних і зарубіжних дослідників державного ладу Київської Русі, що дало змогу чітко відмежувати хибні погляди про її феодальний устрій та сформулювати новий погляд на сутність основних владних структур, зокрема Віче, князя, тисяцького та його військових урядників, інших адміністративно-управлінських інституцій.

Основні тези, що претендують на наукову новизну і виносяться на захист, розкриваються у наступних теоретичних висновках:

- виявлено, що державність Руських земель формувалася не на племінній самоорганізації слов'янських груп, які освоїли територію Подніпров'я і Подністрів'я, а на територіально-громадському самоврядуванні з розвинутим міським осередком, навколо якого зміцнили зв'язки сільських громад;

- обґрунтовано, що з антських часів суспільно-політична й військово-охоронна самоорганізація мала народоправний характер, завдяки якому становлення державних інститутів влади Руських земель відбувалося за активної участі народних зборів міст і сільських громад;

- розкрита структура самоврядування до запрошення варязьких воїнів-охоронців, які брали активну участь у залученні слов'янських міст до міжнародної торгівлі;

- показано, що умовою функціонування варязьких князів з дружинами в структурі військово-політичної самоорганізації Руських земель було укладання "ряду" з Вічем, котре виступає верховним владним органом і складалося з простих громадян старшого міста;

- досліджена роль монетарної економіки у становленні народовладдя Руських земель; доведено, що вона забезпечувала самореалізацію сімейних дворогосподарств їх власності у значущій для існуючих державних інститутів влади звичаєво-правовій охоронній функції, прослідкований державно-адміністративний вплив старшого міста на волості у становленні різного роду урядників.

Потапова О. Б. Православне духовенство в суспільному житті України у 1917–1920 рр.: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.01 – історія України / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; О. Б. Потапова. – Київ, 2010. – 235 арк.

У дисертації здійснено аналіз суспільної діяльності православного духовенства у 1917–1920 рр. На основі архівних джерел досліджується місце і роль православного духовенства у суспільному житті України в 1917–1920 рр.

Комплексно вивчено соціально-демографічний склад духовенства, розглянуто проблему матеріального забезпечення кліру та чернецтва; з'ясовано умови становлення самосвідомості православного духовенства; проаналізовано діяльність православних братств та піклувань і визначено сфери їх впливу в Україні у 1917–1920 рр.; розкрито основні напрями і роль просвітницької діяльності священнослужителів, визначено зміст благодійницької діяльності духовенства. Встановлено, що активність благодійницької діяльності священнослужителів залежала від політичної спрямованості певних державних утворень на території України. Доведено, що духовенство було активним учасником суспільного процесу.

Наукова новизна роботи полягає в постановці та розробці актуальної проблеми, яка дотепер не дістала всебічного висвітлення в історичній науці. На основі широкого кола джерел, у тому числі вперше введених до наукового обігу, здійснено узагальнюючий аналіз діяльності православного духовенства в Україні протягом 1917–1920 рр. У роботі доведено, що діяльність православного духовенства була корисною для суспільства, а його активна участь у подіях 1917–1920 рр. була спрямована на реформування Церкви для відновлення авторитету священно- і церковнослужителів та активізації діяльності Церкви у контексті боротьби за незалежну державу. У дисертаційному дослідженні визначено соціально-демографічний склад православного

духовенства і з'ясовано, що в єпархіях України через різні причини відбувалося збільшення кількості населення, але втрата Російською Православною Церквою свого авторитету протягом попереднього періоду не сприяла одночасному кількісному збільшенню духовенства. З'ясовано специфіку матеріального забезпечення православного кліру і чернецтва в різних регіонах України протягом 1917–1920 рр. і встановлено, що воно не було стабільним. Головним джерелом утримання сільських священиків був обробіток на їх користь парафіянами визначеного обсягу землі або грошова компенсація за середній урожай з такої кількості землі, що віддаляло священиків від населення, серед якого воно діяло. У науковій праці досліджено умови становлення самосвідомості православного духовенства і його участь у державному управлінні в Україні. Обґрунтовано закономірність участі духовенства у національно-визвольному русі. На конкретних прикладах показано просвітницьку діяльність православного духовенства, яка була важливим чинником формування суспільної моралі. Церква шляхом створення церковнопарафіяльних шкіл розв'язувала проблему неграмотності народу та його освіти, а названий тип шкіл був центральним елементом освітньої системи Православної Церкви. Визначено місце і роль православних братств і парафіяльних піклувань в Україні за період 1917–1920 рр. Доведено, що діяльність православного духовенства заклала основи сучасної соціальної концепції Православної Церкви. На конкретних прикладах показано роль православного духовенства щодо організації благодійницької діяльності, де поряд з державною ініціативою, вживалися власні заходи соціального спрямування.

Вівсяна Інна Анатоліївна.
Національно-культурна співпраця
українців Галичини і Наддніпрянщини у
1917–1920 рр. : дисертація на здобуття
наукового ступеня кандидата історичних
наук за спеціальністю 07.00.01 – історія
України / Київський національний
університет ім. Т. Г. Шевченка. – Київ, 2003.

Об'єктом дослідження є українські національно-патріотичні сили, об'єднані в урядових структурах та громадських організаціях у період національно-визвольних змагань 1917–1920 рр. Предметом дослідження стали основні напрями співпраці українців Галичини та Наддніпрянищини у різних сферах державного й культурного будівництва. Прагнення до згуртування українського народу обумовлене було спільними історичними коренями, але значно ускладнене перебуванням під гнітом інших народів та їх культур. Основним підґрунтям розвитку українства, протягом тривалого часу розділеного географічними та політичними кордонами, була національна культура. Саме на базі культурних контактів української інтелігенції та інших прошарків населення Східної Галичини і Наддніпрянської України розвивались консолідаційні процеси націо- та державотворення. Відтак, перед історичною наукою постає завдання з'ясувати основні напрями та форми таких контактів, визначити дієвість співпраці українців двох основних регіонів та її значення для подальшого розвитку української нації.

Мета дослідження – на основі широкої джерельної бази провести комплексний аналіз співпраці українців Галичини й Наддніпрянищини у 1917–1920 рр. в галузях громадсько-політичної діяльності, освіти та науки, пропагандистській, релігійній і мистецькій сферах та в справі збереження національної спадщини. Методологічною основою дисертації є принципи історизму, об'єктивності, багатофакторності, які дозволяють вивчати складні суспільні явища, конкретні події і факти в їх динаміці. При написанні дисертації автор використовувала загальнонаукові методи: проблемно-хронологічний та порівняльно-історичний.

Наукова новизна дисертації полягає у постановці та розробці актуальної проблеми, яка не отримала всебічного та об'єктивного висвітлення в історичній науці. На основі використання оригінальних архівних джерел автор комплексно дослідила основні чинники, які впливали на форми й рівень співпраці, внесла істотні уточнення до положень вітчизняної історіографії про роль Західноукраїнської Народної Республіки та в цілому “галицького фактора” в Українській революції. Дістало подальший розвиток дослідження неоднозначної ролі окремих осіб та організацій у процесах консолідації нації. У науковий обіг введено положення, що національно-культурна співпраця українців різних регіонів є важливим та необхідним фактором розвитку української нації, особливо в період загострення боротьби за національну незалежну державу.

Цимбал Вадим Олександрович. Організаційно-правові засади діяльності Народного комісаріату фінансів УСРР (1919–1936 рр.): дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / Інститут законодавства Верховної Ради України. – Київ, 2014.

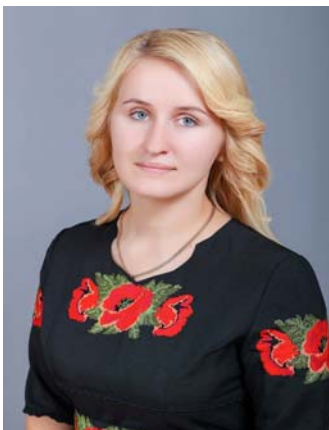
На основі вивчення нормативно-правових джерел, архівних документів і матеріалів проведено комплексний історично-правовий аналіз засад діяльності Народного комісаріату фінансів УСРР та його місцевих органів у 1919–1936 рр. Досліджено правові підстави становлення, розвитку та реорганізації цих органів, трансформації їх завдань і функцій у зв'язку з реалізацією фінансово-господарської політики радянської влади в Україні. Розкрито особливості функціонування Наркомфіну УСРР за конкретних історичних умов, форми та методи його діяльності, виявлено взаємозв'язок з іншими органами державної влади й управління УСРР, СРСР та інших союзних республік. З огляду на це проаналізовано основні політико-правові аспекти державотворчого процесу на сучасному етапі, запропоновано заходи щодо реформування та вдосконалення державно-правових механізмів управління системою фінансів України.

Шитий Станіслав Ігорович. “Органи управління освітою Української Народної Республіки доби Української Центральної Ради (березень 1917 – квітень 1918 рр.): дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / НПУ імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2014.

Дисертацію присвячено проблемі організації, становлення, розвитку і функціонування вищих органів управління народною освітою в Україні за часів національно-демократичної революції (1917–1921 рр.). У дослідженні виявлені специфічні риси розвитку національної системи освіти періоду УЦР. На основі аналізу не досліджуваних раніше архівних матеріалів визначені концептуальні основи розбудови народної освіти та формування освітньої політики, питання підготовки педагогічних кадрів для української школи, як елементи діяльності органів управління освітою УНР доби УЦР. Проаналізовано ряд нормативних документів, які закріплювали основи функціонування освітнього відомства і освітньої системи в цілому. Особливе місце займає проблема фінансування й матеріально-технічне забезпечення освітніх закладів. Дисертант висвітлює діяльність системи органів управління, які контролювали і координували мережу українських освітніх закладів. У дисертації стверджується, що становлення нової, народної освіти в Україні (1917–1918 рр.) стало справою загальнонаціональною і, що такий підхід до розбудови національної школи сприятиме розвитку України, як цивілізованої, європейської держави.

Дубчак Наталія Сергіївна. Юридичні клініки в системі захисту прав та свобод людини і громадянина: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2014.

Дисертацію присвячено комплексному теоретико-правовому дослідженню місця та правової природи юридичних клінік в системі захисту прав і свобод людини та громадянина. Значну увагу приділено вивченню генези, принципів діяльності, місця та ролі юридичних клінік в системі захисту прав і свобод людини та громадянина.

Особливу увагу приділено з'ясуванню основних категорій осіб, які звертаються за наданням правової допомоги, та правовим послугам, які надаються цим особам в юридичних клініках. Проаналізовано зарубіжний досвід організації діяльності юридичних клінік по наданню безоплатної правової допомоги малозабезпеченим громадянам. Внесено пропозиції щодо удосконалення окремих норм чинного законодавства щодо закріплення юридичних клінік в існуючій системі суб'єктів надання безоплатної правової допомоги. Розроблено механізм удосконалення діяльності юридичних клінік по наданню правової допомоги, який складається з чотирьох складових: нормативно-правової, організаційної, кадрової, аксіологічної.

Лебедев Дмитро В'ячеславович. Створення міністерств народного здоров'я та опікування Української держави, Директорії Української Народної Республіки і їхня діяльність (квітень 1918 – серпень 1921 рр.): дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2014.

В дисертації демонструється стан дослідження розбудови системи охорони здоров'я в Україні до квітня 1918 р. Розглядаються організаційно-структурні основи функціонування МНЗтаО Української держави у квітні-грудні 1918 р. Аналізується нормотворча діяльність Міністерства народного здоров'я та опікування Української держави і його структурних підрозділів. Акцентується увага на проблемах впровадження урядом відповідних нормотворчих напрацювань у практику охорони здоров'я населення. Дається аналіз політико-правової діяльності МНЗтаО за часів Директорії УНР (грудень 1918 – серпень 1921 рр.). Висвітлюються політико-правові наслідки функціонування МНЗтаО Української держави, Директорії УНР з метою використання історичного досвіду у процесі реформування сучасної системи охорони здоров'я в Україні. Відзначається, що принципи положення державної політики у галузі охорони здоров'я та опікування були конкретизовані у ряді законів і законопроектів, розроблених фахівцями МНЗтаО протягом червня – першої половини липня 1918 р.

Сагайдак Ірина Олексіївна. Права дітей з обмеженими можливостями: теоретико-правове дослідження : дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2014.

Дисертація присвячена комплексному науково-теоретичному дослідженню прав дітей з обмеженими можливостями, в ході якого висвітлено історіографію проблеми та методологію дослідження прав дітей з обмеженими можливостями. Запропоновано авторське визначення поняття “дитина з обмеженими можливостями”. У роботі досліджуються еволюція прав дітей з обмеженими можливостями та розглянуто права дітей-інвалідів з позиції поділу їх на загальні (які належать усім дітям) та спеціальні (які належать лише дітям з обмеженими можливостями). Розроблено механізм забезпечення прав дітей з обмеженими можливостями та визначено основні критерії виміру його дієвості. Обґрунтовано потребу зміни пануючої в державі та суспільстві концепції інвалідності, яка повинна включати медичний, економічний і соціальний підходи до інвалідності дітей. Ключові слова: дитина з обмеженими можливостями, інвалідність, права дитини, права дитини з обмеженими можливостями, механізм забезпечення прав дітей з обмеженими можливостями.

Сабадош Тетяна Іванівна. Державно-правові погляди А. І. Волошина : дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних та правових учень / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2015.

Дисертація є першим комплексним дослідженням державно-правових поглядів А. Волошина та їх реалізації в контексті його громадсько-політичної та державотворчої діяльності. Проведено аналіз історіографії теми дослідження, вивчено джерела, що стосуються громадсько-політичної, освітньої та державницької діяльності А. Волошина. Охарактеризовано джерельну базу дисертації, яку склали документи вітчизняних та закордонних архівних фондів, творчий доробок діяча, матеріали сучасної періодики, листи та мемуарна література.

На основі вивчення життєвого шляху А. Волошина висвітлено періоди його становлення як культурно-національного та громадського діяча в тісному зв'язку з освітньою, науково-публіцистичною, політико-правовою діяльністю, з'ясовано його внесок у розвиток громадянського суспільства та становлення державності на Закарпатті. Висвітлено державотворчу і законотворчу діяльність А. Волошина, її вплив на формування української правової думки. Проаналізовано значення його ідейно-політичних й правових надбань для розбудови Української держави в контексті європейської правової традиції.

Лопушанський Артур Андрійович.
Правова політика і законотворчість: механізм взаємодії та тенденції розвитку: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2015.

Дисертація присвячена комплексному науково-теоретичному обґрунтуванню механізмів взаємодії і тенденції розвитку правової політики й законотворчості, розробці наукових рекомендацій відносно удосконалення правового регулювання у сфері взаємодії законотворчості і правової політики.

Правова політика визначена як форма державної політики, яка включає комплекс принципів, цілей і методів, які реалізуються за допомогою права, визначають стратегію і тактику розвитку суспільства та держави, направлені на реалізацію і захист прав та свобод людини й громадянина, зміцнення законності та правопорядку, реалізацію принципу верховенства права в державному та суспільному житті.

Сенс механізму взаємодії правової політики й законотворчої діяльності визначається сенсом змін в цих двох правових явищах, а саме: у відповідності законотворчості й правової політики умовам розвитку соціуму, випереджаючому реагуванню її на динаміку життя, усуненні прогалин і колізій чинного законодавства і т. ін.

Пропонується розглядати механізм взаємодії правової політики і законотворчої діяльності як цілісний системокомплекс, який включає: телеологічний модуль (головну і підпорядковану їй цілі); функціональний модуль (функції моніторингу, планування, контролю законотворчості і правової політики); фундаментальний модуль (включає принципи, на яких повинна ґрунтуватися взаємодія правової політики й законотворчої діяльності); інструментальний модуль (засоби здійснення правової політики і законотворчості).

Гавронська Тетяна Володимирівна.
Правове забезпечення прав і свобод людини в правових системах світу : дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2015.

У дисертації досліджено теоретичні і практичні проблеми правового забезпечення прав і свобод людини в правових системах світу (на прикладі континентального та мусульманського права). Визначено та окреслено основні критерії класифікації прав людини, а також визначено головні напрями сучасного розуміння сутності прав і свобод людини. Розглядаючи сучасні тенденції в розвитку правового забезпечення прав і свобод людини, насамперед в державах романо-германської правової системи, автор зазначає, що конституційна практика різних держав значною мірою зняла суперечності природно-правового та позитивно-правового підходів до прав і свобод людини шляхом їх законодавчого закріплення. Зазначено, що визначальним чинником зближення правових систем світу в умовах глобалізації є права і свободи людини. Досліджено правову систему України з позицій правового забезпечення прав і свобод людини. Підкреслено, що зі вступом України до Ради Європи та ратифікацією Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини по-новому оцінюється функціонування механізму забезпечення прав і свобод людини в державі.

У роботі розглядаються особливості правового забезпечення прав і свобод людини в правових системах світу на основі мусульманського права. Із застосуванням антропологічного та діяльнісного підходів обумовлюється місце мусульманських правових систем серед сучасних правових систем світу, виявляються типологічні особливості та закономірності поширення мусульманського права у виокремлених групах правових систем.

Маньгора Таміла Василівна.
Політико-правові погляди А. І. Яковліва :
дисертація на здобуття наукового
ступеня кандидата юридичних наук зі
спеціальності 12.00.01 – теорія та історія
держави і права; історія політичних і
правових учень / Національний
педагогічний університет імені
М. П. Драгоманова. – Київ, 2015.

Дисертація є першим комплексним дослідженням політико-правових поглядів А. Яковліва та їх реалізації в контексті його наукової, громадської і політичної діяльності. Проведено аналіз історіографії теми дослідження, вивчено джерела, що стосуються державницької, громадсько-політичної, викладацько-наукової діяльності А. Яковліва. Охарактеризовано джерельну базу дисертації: архівні матеріали, праці А. Яковліва, праці з державно-правової тематики, в яких розглядаються політико-правові погляди А. Яковліва. На основі вивчення життєвого шляху А. Яковліва розглянуто становлення його як юриста та історика права, проаналізовано процес трансформації політико-правових поглядів А. Яковліва. Внаслідок вивчення праць А. Яковліва виокремлено його погляди щодо джерел українського права, українсько-московських договорів, української нації та держави. Обґрунтовано внесок вченого в українську правову науку та проаналізовано значення його політико-правових поглядів для сучасного правотворення та правозастосування.

Мельничук Максим Олегович.
Правове регулювання охорони здоров'я населення УСРР (1921–1929 рр.) : дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2016.

Дисертація є комплексним дослідженням правового регулювання охорони здоров'я населення УСРР (1921–1929 рр.). У роботі розкрито закономірності, напрями, способи, особливості правового регулювання охорони здоров'я в досліджуваній період. Обґрунтовано теоретико-методологічні засади дослідження. Охарактеризовано структуру та повноваження НКОЗ УСРР і його місцевих органів. Визначено місце та роль органів робітничої страхової медицини у системі охорони здоров'я. Висвітлено становлення, повноваження та діяльність Українського товариства Червоного Хреста.

Проаналізовано низку нормативно-правових актів, які закріплювали організацію медичної діяльності, санаторно-курортної справи та забезпечення охорони здоров'я матері та дитини. Розкрито правові засади запобігання інфекційним захворюванням населення та санітарно-гігієнічного благополуччя територій і населених пунктів.

Падалка Роман Олегович.
Верховенство права як основоположний принцип права: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень / Інститут законодавства Верховної Ради України. – Київ, 2017.

Дисертацію присвячено розкриттю сутності верховенства права як основоположного принципу. Досліджено концептуальні засади становлення й розвитку методології верховенства права, з'ясовано правову природу, поняття принципу верховенства права та виокремлено його основні ознаки. Окрему увагу приділено дослідженню європейських поглядів на принцип верховенства права, аналізу українського досвіду його забезпечення в європейському контексті. Визначено теоретичні та практичні проблеми забезпечення верховенства права в умовах розвитку демократичного суспільства, проблеми взаємодії верховенства права з верховенством закону в контексті реалізації ідеї правової держави, досліджено практику Європейського суду з прав людини. Наголошено, що забезпечення верховенства права полягає у створенні державою надійних сприятливих умов для належного впровадження верховенства права в усі суспільні відносини, закріплення на законодавчому рівні гарантій його забезпечення та механізму захисту у разі його порушення. На підставі проведеного дослідження визначено основні напрямки забезпечення верховенства права в Україні.

Соломінчук Вікторія Володимирівна. Участь професійних спілок у розбудові соціально-правової держави (теоретико-правовий аспект): дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. – Харків, 2018.

В дисертації проведено загальнотеоретичний аналіз участі професійних спілок у розбудові соціально-правової держави. Розроблено теоретичні та практичні рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності профспілок у сфері забезпечення прав людини і громадянина. У дисертаційній роботі обґрунтовано висновок про те, що особлива роль професійних спілок у процесі розбудови соціально-правової держави полягає насамперед у налагодженні зв'язку суспільства і держави, зокрема шляхом участі профспілок у процесі розробки та прийняття нормативно-правових актів, здійсненні громадського контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень, наданні правової допомоги, представництві інтересів громадян, правоосвітній роботі, виконанні ролі регулятора суспільних конфліктів.

Доведено, що взаємодія профспілок і держави, яка ґрунтується на принципах рівноправного партнерства, прозорості, довіри, залучення профспілок до прийняття рішень із соціально-трудова питань, сприяє реалізації основних засад соціально-правової держави, зокрема налагодженню дієвого механізму захисту прав і свобод людини і громадянина, демократизації суспільних процесів, високому рівню розвитку соціального законодавства, загальному добробуту населення. Виявлено прогалини в законодавстві, яке регулює відносини за участю профспілок, та надано пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правової бази у цій сфері.

Рецензії та відгуки на дисертації

Борчук Степан Миколайович. Українська енциклопедична традиція ХХ ст.: проекти, виконавці, перспективи дослідження: автореф. дис. ... канд. іст. наук; 07.00.01; рецензент **Б. І. Андрусишин.** – Київ, 2015.

Зелена Ірина Володимирівна. Юридична відповідальність у приватному праві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01; рецензент **Б. І. Андрусишин.** – Київ, 2015.

Козаченко Анатолій Іванович. Земське самоврядування в полтавській губернії 1865–1919 рр.: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01; рецензент **Б. І. Андрусишин.** – Київ, 2015.

Мороз Оксана Миколаївна. Правові форми взаємовідносин держави і громадських об'єднань в Україні в епоху глобалізації: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01; рецензент **Б. І. Андрусишин.** – Київ, 2015.

Осама М. Ю. Арар. Міжнародно-правові аспекти забезпечення безпеки Держави Палестина: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11; рецензент **Б. І. Андрусишин.** – Київ, 2015.

Стецюк Богдан Романович. Становлення і розвиток процесуального права в Україні (Х ст. – 20-ті рр. ХХ ст.): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01; рецензент **Б. І. Андрусишин.** – Київ, 2015.

Бондарук, Вадим Олегович. Розвиток юридичної науки і освіти в Замойській академії (1594–1784 рр.): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01; рецензент **Б. І. Андрусишин.** – Київ, 2016.

Верьовкін В. В. Організація захисту інформації в Франції : автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 ; рецензент **Б. І. Андрусишин.** – Київ, 2016.

Каленюк Окасана Миколаївна. Розвиток української правничої термінології на західно українських землях наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01; рецензент **Б. І. Андрусишин.** – Київ, 2016.

Лук`янов Дмитро Васильович. Релігійно-правові системи світу: порівняльно-правове дослідження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 ; рецензент **Б. І. Андрусишин.** – Київ, 2016.

Труш Світлана Миколаївна. Харківська губернська надзвичайна комісія: організація, функції, діяльність (1919–1922 рр.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 ; рецензент **Б. І. Андрусишин.** – Київ, 2016.

Бадахов Юрій Назірович. Організаційно-правові засади діяльності органів державної безпеки УРСР у період Другої світової війни : автореф. дис. ... канд. юридичних наук: 12.00.01 ; Відгук **Б. І. Андрусишина.** – Київ, 2018.

Казак Ріната Алімівна. Правові основи охорони біорізноманіття в Україні та Європейському Союзу у другій половині ХХ ст.: історико-правове дослідження : автореф. дис. ... канд. юридичних наук : 12.00.01 : відгук **Б. І. Андрусишина.** – Київ, 2018.

Тімашова Вікторія Михайлівна. Конституювання й функціонування політичної сфери транзитного суспільства: теоретико-методичний аналіз : автореф. дис. ... докт. політ. наук : 21.00.01: відгук **Б. І. Андрусишина.** – Київ, 2018.

Наукові та освітні засади цивілізаційного пізнання України : рецензія **Б. І. Андрусишина** на цикл наукових праць, поданих на здобуття державної премії України в галузі освіти 2018 року за номінацією “Наукові досягнення в галузі освіти. – Київ, 2018.

Публікації про Б. І. Андрусишина

Акуленко В. І. Шлях до наукових звершень / В. І. Акуленко // Професор Богдан Іванович Андрусишин: бібліографічний покажчик: до 50-річчя науково-педагогічної діяльності / укладач Г. Б. Білозьорова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – С. 29-31.

Андрусишин Богдан Іванович // Професори Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова: біографічний довідник. 1997–2005 рр. / упоряд. В. П. Бех, Г. І. Волинка; за ред. В. П. Андрущенко. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – С. 35-36.

Андрусишин Богдан Іванович // Професори Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова: біографічний довідник 1944–2004 рр. / укладачі: Г. І. Волинка, О. С. Падалка, Л. Л. Макаренко; за заг. ред. В. П. Андрущенко. – 2-е вид.; доп. і перероб. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – С. 80-81. – (Серія “Вчені НПУ імені М. П. Драгоманова”).

Андрусишин Богдан Іванович // Хто є хто на Тернопільщині: видатні земляки: довідково-бібліографічне видання. – Київ, 2004. – С. 160-161.

Андрусишин Богдан Іванович // Наукові школи НПУ імені М. П. Драгоманова / укладач: Г. І. Волинка, О. С. Падалка, Л. Л. Макаренко; за заг. ред. В. П. Андрущенко. – 2-е вид.; доп. і перероб. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – С. 138-152. – (Серія “Вчені НПУ імені М. П. Драгоманова”).

Андрущенко В. П. Б. І. Андрусишин: штрихи про науково-освітню та громадську діяльність / В. П. Андрущенко // Богдан Іванович Андрусишин : біобібліографічний покажчик / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Ін-т політології та права, Наукова бібліотека ; упорядник Н. І. Тарасова, бібліогр. редактор Г. І. Шаленко, наук. ред. Л. В. Савенкова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – С. 5-11.

Андрущенко В. П. Слово про ювіляра / В. П. Андрущенко // Професор Богдан Іванович Андрусишин: бібліографічний покажчик: до 50-річчя науково-педагогічної діяльності / укладач: Г. Б. Білозьорова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – С. 3-5.

Андрущенко В. П. Управління педагогічним університетом : Статті. Доповіді. Звіти. 2003–2010 рр. / В. П. Андрущенко ; М-во освіти і науки України ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; ред. рада : А. Т. Авдієвський, В. П. Бех, Р. М. Вернидуб, П. В. Дмитренко, А. Г. Кудін, В. П. Лавриненко, О. С. Падалка. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 952 с. – Про Б. І. Андрусишина на с. 14, 16, 24, 219, 291, 311, 341, 401, 419, 424, 439, 441, 614, 689, 702.

Барна В. А. Козівщина (Краєзнавчо-туристичний путівник / В. А. Барна. – Тернопіль : ТОВ “Терно-граф”, 2010. – 296 с. іл. – [Про Б. І. Андрусишина на с. 262].

Богдан Іванович Андрусишин : біобібліографічний покажчик / М-во освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Ін-т політології та права, Наукова бібліотека ; упорядник : Н. І. Тарасова, бібліогр. ред. Г. І. Шаленко, наук. ред. Л. В. Савенкова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – 172 с.

Борисенко В. Думки про колегу / В. Борисенко // Професор Богдан Іванович Андрусишин: бібліографічний покажчик: до 50-річчя науково-педагогічної діяльності / укладач: Г. Б. Білозьорова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – С. 25-29.

Варзар І. М. Богдану Андрусишину – 50! Три мемуарно-політологічні рефлексії з цього приводу / І. М. Варзар // Професор Богдан Іванович Андрусишин: бібліографічний покажчик: до 50-річчя науково-педагогічної діяльності / укладач: Г. Б. Білозьорова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – С. 31-36.

Від якості законів залежатиме наше життя // Голос України. – 2011. – 22 травня. – С. 12.

Горбатенко В. Віхи творчої біографії історика, правознавця і педагога Богдана Івановича Андрусишина / В. Горбатенко // Професор Богдан Іванович Андрусишин: бібліографічний покажчик: до 50-річчя науково-педагогічної діяльності / укладач: Г. Б. Білозьорова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – С. 19-22.

Горбачук І. Т. АВЕ Богдане Івановичу! / І. Т. Горбачук // Професор Богдан Іванович Андрусишин: бібліографічний покажчик: до 50-річчя науково-педагогічної діяльності / укладач: Г. Б. Білозьорова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – С. 22-23.

Губань Р. Правосвідомість – ознака освіченості / Р. Губань // Освіта. – 2017. – 7-14 червня. – С. 3.

Губань Р. Українська державність в особах і подіях: до 100-річчя Української національно-демократичної революції 1917–1921 рр. / Р. Губань // Освіта. – 2018. – 6-13 червня. – С. 5.

Жадько В. Відкрив архіви й розповів про забуту правду : [Андрусишин Богдан Іванович] / В. Жадько // Жадько В. Обрані педагогікою : художньо-документальні нариси, у двох книгах / В. Жадько. – Київ : ВПК “Експрес-Поліграф”, 2014. – Кн. 1 : Просвітники-педагоги. – Кн. 2 : Подвижники педагогіки / ред. рада : В. Шпак, А. Висоцький, ... Л. Савенкова [та ін.]. – 608 с. – С. 319-332. – До 180-річчя від дня заснування НПУ імені М. П. Драгоманова.

Ідеї М. Драгоманова в дослідженнях вчених НПУ ім. М. П. Драгоманова / укл. Н. І. Тарасова, наук. ред. Л. В. Савенкова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Про Б. І. Андрусишина на с. 31.

Інститут політології та права // Віктор Андрущенко. Наш Університет. – Київ : Київська книжково-журнальна фабрика, 2009. – Про Б. І. Андрусишина на с. 38, 84, 92, 122, 197-202, 205.

Інститут філософської освіти і науки // Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – С. 51.

Історичний календар / Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. 1834–2014 / автор-упорядник В. О. Жадько. – Київ, 2015. – 807 с. – [Про Б. І. Андрусишина на с. 27-28, фото с. 490.].

Ковальчук О. Андрусишин Богдан Іванович : справочное издание / О. Ковальчук // Українські історики ХХ століття : Біобібліографічний довід. – Київ ; Л. : Ін-т історії України НАН України, 2003. – Вип. 2 : Ч. 1. – С. 5-6 ; фото.

Корнієнко П. Форум правознавців у НПУ імені М. П. Драгоманова / П. Корнієнко // Освіта. – 2005. – 15-22 червня. – С. 8.

Кот М. З. Менеджер правової освіти: про Богдана Андрусишина / М. З. Кот // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2004. – № 6. – С. 84-88.

Кот М. Науковець. Творець. Педагог / М. Кот // Єдність. Інформаційний вісник Київської міської організації Профспілки працівників освіти і науки України. – 2008. – № 10 (117). – Грудень. – С. 6.

Кращі освітяни 2008 року // Освіта. – 2009. – 7-14 січня. – С. 5.

Національний педагогічний університет імені Михайла Драгоманова : історичний нарис. 1920–2000. – Київ : Вид-во “Четверта хвиля, 2000. – Про Б. І. Андрусишина на с. 160, 166.

“Лицарі відданості освіті” // Освіта : Всеукр. громад.-політич. тижневик. – 2015. – 7-14 січня.

Михайло Драгоманов. Бібліографія (1861–2011) / упоряд. М. О. Мороз, В. А. Короткий (керівник авторським колективом), І. І. Тіщенко, І. С. Гриценко, С. І. Білокінь. – Дрогобич : Коло, 2011. – 740 с. [Про Б. І. Андрусишина на с. 4476, 5155, 5444, 5724].

Нестеренко А. Взаємодія: влада і громада / А. Нестеренко // Голос України. – 2012. – 13 жовтня. – С. 14.

Нестеренко А. Десяті ювілейні / А. Нестеренко // Голос України. – 2014. – 16 травня. – С. 11.

П’янов В. Нові книги педагога-письменника. – Віктора Лупейка / В. П’янов // Вперед. Громадсько-політична газета Бородянського регіону. – Київ, 2005. – 15 січня. – С. 5.

Педагогічні ідеї М. П. Драгоманова / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; уклад. : Н. І. Тарасова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – 88 с. – Про Б. І. Андрусишина на с. 31.

Підвисоцький В. Історія є наука і є ідеологія / В. Підвисоцький // Голос України. – 2009. – 13 січня. – С. 9.

Політична наука в Україні. 1991–2016 : у 2 т. Т. 1. Політична наука: західні тренди розвитку й українська специфіка / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса ; редкол. : чл.-кор. НАН України О. Рафальський (голова), д-р політ. наук М. Кармазіна, д-р іст. наук О. Майборода ; автор передм. О. Рафальський ; відп. ред. і упоряд. М. Кармазіна. – Київ : Парлам. Вид-во, 2016. – 656 с.

Правничо-політологічні виміри освіти / авт. кол. Б. І. Андрусишин (кер. авт. кол.) [та ін.] ; за заг. ред. Б. І. Андрусишина ; упор. І. В. Добрянська, З. Ю. Шевчук ; Міністерство освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова ; Інститут політології та права. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. – 270 с. – (До 180-річчя Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова). – [Про Б. І. Андрусишина на с. 10, 14, 16, 17, 18, 25, 30, 40, 53, 58, 59, 60, 68, 79-83, 105, 132, 171, 182-187, 241-243, 246-248, 250-256, 258-261, 269-269].

Професор Богдан Іванович Андрусишин: бібліографічний покажчик : до 50-річчя науково-педагогічної діяльності / укладач : Г. Б. Білозьорова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 123 с.

Реєнт О. У пошуках наукових істин / О. П. Реєнт // Освіта: Всеукр. громад.-політич. тижневик . – 2008. – 7-14 січня. – С. 8-9.

Реєнт О. П. Нарис життя і науково-педагогічної діяльності / О. П. Реєнт // Богдан Іванович Андрусишин : біобібліографічний покажчик / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова, Ін-т політології та права, Наукова бібліотека ; упоряд. : Н. І. Тарасова, бібліогр. ред. Г. І. Шаленко, наук. ред. Л. В. Савенкова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – С. 12-27.

Реєнт О. П. У пошуках наукових істин : (до 50-річчя доктора історичних наук, професора Б. І. Андрусишина) / О. П. Реєнт. – Київ, 2009. – 20 с.

Реєнт О. П. У пошуках наукових істин : (до 50-річчя доктора іст. наук, професора Б. І. Андрусишина) / О. П. Реєнт // Професор Богдан Іванович Андрусишин: бібліографічний покажчик : до 50-річчя науково-педагогічної діяльності / укладач : Г. Б. Білозьорова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – С. 7-19.

“Світочі і лжепророки” Віктора Лупейка // Самостійна Україна. – 2005. – 1-7 вересня. – С. 7.

Синьов В. Про мого молодого друга / В. Синьов // Професор Богдан Іванович Андрусишин: бібліографічний покажчик : до 50-річчя науково-педагогічної діяльності / укладач: Г. Б. Білозьорова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – С. 24.

Соціально-гуманітарний факультет. Кафедра теорії та історії держави і права / Б. І. Андрусишин // Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Історія. Сьогодення. Перспективи. 1834–2004 / автори : В. П. Андрущенко, Г. І. Волинка, Н. Г. Мозгова, П. В. Дмитренко, І. І. Дробот. – Київ : Навчальна книга, 2005. – С. 168-173.

Студінський В. А. Шлях вченого (штрихи до наукового портрета Богдана Андрусишина) / В. А. Студінський // Професор Богдан Іванович Андрусишин : бібліографічний покажчик : до 50-річчя науково-педагогічної діяльності / укладач : Г. Б. Білозьорова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – С. 37-43.

Тимошенко О. В. *Semper in motu* – Вічно в русі; завжди в дії / О. В. Тимошенко // Професор Богдан Іванович Андрусишин : бібліографічний покажчик : до 50-річчя науково-педагогічної діяльності / укладач : Г. Б. Білозьорова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – С. 43-44.

Українська революція і державність (1917–1920 рр.): наук.-бібліогр. вид. / НАН України, Нац. б-ка ім. В. І. Вернадського; редкол.: О. С. Онищенко (голова) та ін.; наук. ред. В. Ю. Омельчук; уклад.: А. Л. Панова, В. Ф. Солдатенко, Л. В. Беляєва, В. С. Гоїнець, Л. В. Лісовська, О. А. Смиченко. – Київ, 2001. – 808 с. [Про Б. І. Андрусишина на с. 639, 1096-1099, 1123, 1150, 1152, 154, 1165, 2271, 2876, 3154, 3193, 4043, 4243, 4244, 4579, 4956, 4957, 4966, 6450, 6452, 6548].

Чабайовська М. І. Мама – моя перша вчителька / М. І. Чабайовська // Освіта: Всеукр. громад.-політич. тижневик. – 2011. – 28 вересня – 5 жовтня. – С. 5.

Чабайовська М. І. Відродження християнських святинь. Історико-культурний нарис / М. І. Чабайовська. – Київ: Світ успіху, 2011. – 160 с. – [Про Б. І. Андрусишина на с. 14, 29-32, 48, 70, 95, 117, 124, 132, 146].

Чабайовська М. І. Усією громадою будували церкву / М. І. Чабайовська // Вільне життя. – 2009. – 20 листопада. – с. 2.

Чайковський В. Історик-новатор / В. Чайковський // Вільне життя. – 2008. – 26 грудня. – № 104. – С. 6.

Шемшученко Ю. Миттєвості життя і творчості: фотоальбом із коментарями: до 50-річчя наукової діяльності автора. – Київ: Вид-во “Юридична думка”, 2018. – 124 с.

Бібліографічний покажчик друкованих праць співробітників Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за 2013 рік / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова; уклад.: Н. І. Тарасова, бібліогр. ред. Г. І. Шаленко, О. Л. Хархун, Ю. І. Левченко; відповідальна за вип. Л. В. Савенкова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – Вип. 8. – 437 с. [Про Б. І. Андрусишина “Іменний покажчик”].

Бібліографічний покажчик друкованих праць співробітників Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за 2014 рік / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; уклад. : Н. І. Тарасова, бібліогр. ред. Г. І. Шаленко, О. Л. Хархун ; відповідальна за вип. Л. В. Савенкова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. – Вип. 9 – 384 с. – [Про Б. І. Андрусишина “Іменний покажчик”].

Бібліографічний покажчик друкованих праць співробітників Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за 2015 рік / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; уклад. : Н. І. Тарасова, бібліогр. ред. Г. І. Шаленко, О. Л. Хархун; відповідальна Л. В. Савенкова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – Вип. 10. – 303 с. – [Про Б. І. Андрусишина “Іменний покажчик”].

Бібліографічний покажчик друкованих праць співробітників Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за 2016 рік / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; уклад. : Н. І. Тарасова, бібліогр. ред. Г. І. Шаленко, О. Л. Хархун. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – Вип. 11. – 295 с. – [Про Б. І. Андрусишина “Іменний покажчик”].

Бібліографічний покажчик друкованих праць співробітників НПУ імені М. П. Драгоманова за 1990–1999 роки / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; уклад. : Н. І. Тарасова, І. В. Позднякова, Г. І. Шаленко [та ін.]. – Київ, 2009. – Вип. 5. – 339 с. – (До 175-річчя НПУ імені М. П. Драгоманова). – Про Б. І. Андрусишина на с. 407.

Бібліографічний покажчик друкованих праць співробітників НПУ імені М. П. Драгоманова за 2000–2007 роки / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; уклад. : Н. І. Тарасова, Г. І. Шаленко, І. В. Позднякова. – Київ, 2009. – Вип. 6, ч. 2. – 499 с. – (До 175-річчя НПУ імені М. П. Драгоманова). – Про Б. І. Андрусишина на с. 488.

о. Василь Ганішевський. Освячено новий храм // Божий сіяч. – 2910. – Ч. 5. – С. 2.

Калакура Я. С. Українська історіографія: Курс лекцій / Я. С. Калакура. – Київ : Генеза, 2012. – 512. (про Б. І. Андрусишина на с. 441).

Андрущенко В. П. Світанок Європи: Проблеми формування нового учителя для об'єднаної Європи XXI століття / Віктор Андрущенко. – Київ : Знання України, 2012. – 1099 с. [про Б. І. Андрусишина на с. 30].

Наші ювіляри. Андрусишин Богдан іванович // Директор школи, ліцею, гімназії. Всеукраїнський науково-практичний рецензований журнал. – 2013. № 6. – С. 112. – [фото].

Політична наука в Україні. 1991–2016 : у 2 т. Т. 1. Політична наука: західні тренди розвитку й українська специфіка / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса ; редкол. : чл.-кор. НАН України О. Рафальський (голова), д-р політ наук М. Кармазіна, д-р іст. наук О. Майборода ; автор передм. О. Рафальський ; відп. ред. і упоряд. М. Кармазіна. – Київ : Парламентське вид-во, 2016. – 656 с. (про Б. І. Андрусишина на с. 474, 477).

Університет моєї мрії. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Б, м, б.р. – 78 с. (про Б. І. Андрусишина на с. 18, 21 (фото), 39 (фото), 45 (фото), 61 (фото), 68 (фото)).

Андрущенко В. Організоване суспільство: Проблеми суспільної самоорганізації та інституалізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть : Досвід соціально-філософського аналізу : у 2 кн. / В. Андрущенко ; наук. ред. В. Савельєв. – 3-тє вид., виправл., доповн. – Київ : Знання України, 2018. – Кн. 1 Від мрії до дії. – 2018. – 659 с. [Про Б. І. Андрусишина – с. 23].

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК ДО ХРОНОЛОГІЧНОГО ПЕРЕЛІКУ ДРУКОВАНИХ ПРАЦЬ

- Акуленко В. І. 80, 81, (128), 216
Александра М. Ф. (253)
Андрущенко В. П. 156, 157, 159,
178-181, 188, 189, 190 212, 229, 248,
253, 276, 306, 311, 334, 362, 372,
383
Бабкін В. Д. 348
Бабкіна О. В. 337, 368
Баженов Л. В. 6
Балан Д. М. 8, 24, 52
Барахтян М. М. 114
Бебик В. М. (395)
Березовська С. В. 117
Березовчук М. Д. 19, (135)
Берендєєв С. О. 365
Бех В. П. 178-181, 212, 385
Білозьоров Є. В. (347), 348, (395)
Бобрицька В. І. 335
Бондаренко В. Д. 145, 208, 209,
224, 228, 233-235, 255, 262, 301,
315, 328, 345
Борисенко В. Й. 8, 24, 39, 95, 101,
105, 307, 389
Булда А. А. 337, 368
Буравченков А. О. (393)
Бучма О. В. 294, 316, 342, 343, 344,
348, 384
Ваза В. (276)
Ващенко К. О. 337
Верменич Я. 166
Вернидуб Р. М. 335, 368
Винокур І. С. 6
Висоцький А. В. 372
Вишковська В. І. (347, 398)
Вівчарик М. М. 116
Вовк В. М. (399)
Войналович В. А. (256), 259
Волинка Г. І. 178-181, 212
Волощук І. (319)
Галак І. П. 372
Гарагонич В. В. (392)
Голішевська А. В. 337
Головач Т. О. 297, 337
Головко М. Л. 39
Гончаренко В. Д. 352
Горбатенко В. П. 79, 348
Горбачук І. Т. (288, 379)
Гоцуляк В. М. 378, (397)
Гош О. П. (391)
Гребеннікова Т. 172
Грушевський М. С. (65, 87)
Губань Р. 260, 331, 348, 367,
368, 381
Гудзь Ю. П. 114
Гуз А. М. 80, 81, 116, 140, 162,
163, 175, 183, 184, 186, 191,
196, 206, 211, 214, 236, 321,
324, 346, 348, 354, 355
Гуменюк С. К. 6
Даниленко В. М. (73)
Денисенко В. (390)
Диновський Д. М. 290

-
-
- Дмитренко С. П. 368
Добржанський О. В. (73)
Добрянська І. В. 297, 337, 368
Драгоманов М. П. (136), 178-181,
(238, 247, 289, 362)
Дрібниця В. О. (110, 111)
Дробот І. І. 139
Євтух В. Б. 337, 368
Єфименко В. В. 286, 379
Жукова О. Г. (390)
Жулинський М. Г. 372
Завальнюк О. М. 6
Задорожна С. О. 337
Зеров М. (370)
Зібер М. І. (82)
Калюжний Р. А. (399)
Капелюшний В. П. (386)
Карнаух А. А. 337, 368
Кархут О. Я. 348
Кириченко В. Є. 290
Ковчина І. М. 138, 339
Козенюк А. І. 137
Короткий В. 171
Кравчук М. І. 114
Красножон Л. О. 337
Крестовська Н. М. 290
Куєвда В. Т. 114
Кукурудзяк М. Г. 6
Кульчицький С. В. (134)
Купіна Л. Ф. 348, 368
Кухар О. 304
Лебедев Д. В. 323
Левенець Ю. 263, 264
Лисенков С. Л. (388)
Литвин В. 263, 264
Лупейко В. (150, 151, 153, 192,
227)
Магідов Б. Й. (3, 5, 202, 215)
Майстренко І. А. 302
Макарова О. В. 348
Макарчук А. В. 290
Макосій Н. 120
Максимович М. (171)
Мануїльський Д. З. 109
Мацько Л. І. 178-181
Михайличенко М. В. 114
Мікулін В. П. 337
Мінькович-Слободяник О. В.
(396)
Мовчан О. Л. 47, 56, 57
Мономах Володимир (352)
Мороз І. В. 114
Морозова О. О. 320, 327, 330,
337, 368
Музика І. В. 290
Мусієнко Ю. А. 288, 379
Нерон (122)
Ніколаєнко В. В. 207, 230, 318
Ніколаєць Ю. О. (256), 259
Огірко Р. С. 312, 317, 348
Олійник П. (26-28, 43)
Опольська Н. М. 348
Орлик В. М. (187)
Осмоловський О. С. 253
Падалка О. С. 212
Панченко П. П. 116
Панчук М. (259)
Пархоменко Н. М. 337, 368
Петлюра С. (60, 64, 76, 100,
397)
Петришин О. В. 352
Петько Л. В. 207, 230, 318
Печенко Г. А. (19)
Песцов Р. Г. 368
Пилипчук В. Г. 302, 348
Плав'юк М. 133
Погребенник В. Ф. 178-181,
212, 372
-

- Поперечнюк В. М. 297, 337
Постол К. А. 335
Пундик Л. Є. 114
Радченко В. В. 337
Радчук В. 1
Реєнт О. П. (19), 37, 47, 56, 57, 59, 87, (107, 110, 111), 121, 132, (139, 166, 187, 385)
Рейтерович І. В. (394)
Рибчук В. 1
Рубльов О. С. (107, 132)
Руденко Ю. Д. 114
Савельєв В. Л. 335
Савенкова Л. В. 304, 337, 368
Салтовський І. О. 337
Сворака С. Д. 226, 232
Сергієнко В. П. (304)
Сердюк О. В. (166)
Синьов В. М. 182
Ситник С. В. (394)
Скоропадський П. (35, 36, 98)
Смаль-Стоцький В. М. (73)
Смолій В. 59, 263, 264
Совенко Б. В. 273
Солдатенко В. Ф. (103)
Стеценко В. Ю. 348
Стоян О. П. (63), 121
Стрельський Г. В. 155
Студинський В. А. 104, 148
Субіна О. О. 335
Суліма Є. М. 337
Тарасова Н. І. 258, 288, 304, 379
Тацій В. Я. 352
Телешун С. О. (394)
Тишкевич М. С. (155)
Токарчук О. В. 274, 348, 369, 374, 380
Толстенко О. (71)
Торбін Г. М. 372
Тронько П. Т. 385
Трубайчук А. Ф. (253)
Уваркіна О. В. 337
Ульяновський В. І. 36, 89
Усенко І. Б. 290
Филипович П. (370)
Фурашев В. М. 302
Хвостенко В. М. 337
Хмельницький Б. (72, 78)
Чабайовська М. І. (250)
Чернега П. М. 114
Чмихова В. І. 116
Шаленко Г. І. 379
Шевчук З. Ю. 368
Шелухін С. П. (274)
Шемшученко Ю. С. 79, 236, 306, 348, 352, 362
Шимон С. І. 292, 331, 337
Шитий С. І. 348
Яневський Д. (387)
Ярмиш О. Н. 290
Яцишин М. М. 290

СВІТЛИНИ

Проект "Юридичні читання" триває

З членами Наглядової Ради НПУ імені М.П. Драгоманова (голова – третій Президент України – Віктор Андрійович Ющенко)

*На різдвяному прийомі у Патріарха всієї Русі Філарета
з міністром освіти Лілею Гриневич (2018 р.)*

*В президії наукової конференції в Інституті держави і права імені
В. М. Корецького НАН України з академіком
Національної академії наук України Ю. С. Шемшученком*

Звіт на Вченій Раді університету

*III Балтійсько-Чорноморський форум
"Світанок Європи: перспективи цивілізаційного розвитку,
консенсусні практики"*

*Про культуру та духовність з головою ВУТ "Просвіта" імені Т. Шевченка
П. Мовчаном і В. Андрущенком*

З корифеями педагогічної освіти В. Кравцем та І. Прокопенком

*Кафедра теорії та історії держави і права.
Завідувач професор Р.С. Огірко*

Деканат факультету політології та права (осінь 2016 р.)

Турнір з міні-футболу

За мить м'яч затріпотить у сітці .... (літо 2018 року)

*Кращий гравець та бомбардир турніру імені П. А. Кудіна
(Київська область)*

Захист магістерських робіт. Голова Екзаменаційної комісії професор Н. М. Пархоменко

Випуск факультету політології та права 2018 р.

*Учасники конференції міжнародної асоціації істориків права
(м. Вінниця, червень 2018 р.)*

*Політико-правовий всеобуч "Україна на рубежі століть"
з народним депутатом України, колишнім студентом, Г. Кривошеєм*

Зміст

Андрущенко В. П.

**Вчений Богдан Іванович Андрусишин:
в рамках наукового портрета і поза ним** 5

Реєнт О. П.

Нарис життя і науково-педагогічної діяльності 11

НАРИСИ КОЛЕГ 27

**Основні дати життя та діяльності
професора Б. І. Андрусишина**..... 91

Друковані праці професора Б. І. Андрусишина..... 100

Монографії, підручники, навчальні посібники..... 100

**Хронологічний покажчик друкованих праць
професора Б. І. Андрусишина**..... 109

Видання за участю Б. І. Андрусишина..... 186

Член редколегій в періодичних і продовжувючих виданнях 186

Наукова школа професора Б. І. Андрусишина..... 189

Рецензії та відгуки на дисертації 216

Публікації про Б. І. Андрусишина..... 218

**Іменний покажчик до хронологічного переліку
друкованих праць** 228

Світлини 231

Інформаційне видання

Богдан Іванович Андрусишин

Біобібліографічний покажчик

*До 60-річчя від дня народження
і 45-річчя педагогічної і наукової діяльності*

Упорядники бібліографічного покажчика: Наталія Іванівна Тарасова,
Тетяна Галенко
Науковий редактор – Людмила Василівна Савенкова, к.п.н.
Бібліографічний редактор – Галина Іванівна Шаленко
Технічний редактор – Тетяна Степанівна Меркулова
Верстка – Тетяна Миколаївна Ветраченко

Підписано до друку 27 грудня 2018 р.
Формат 60x84/16 Папір офсетний. Гарнітура Таймс. Друк офсетний.
Умовн. друк. аркушів 15,06. Облік видав арк 8,87.
Наклад 300 прим. Зам. №
Віддруковано з оригіналів

Видавництво
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова. 01030, м. Київ, вул. Пирогова, 9.
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002
(044) 239-30-26
Інформаційне виданн